серія
МОРОК

НОРА • ДРУК

Андрій
КОКОТЮХА

Третій рівень

Андрій Кокотюха

ТРЕТІЙ РІВЕНЬ

Короткі історії

Київ
Нора-Друк
2020

УДК 82-31
К 55

Кокотюха Андрій

К55 Третій рівень. Короткі історії. Збірка / Андрій Кокотюха. — Київ : Нора-Друк, 2020. — 240 с. — (серія «Морок»).

ISBN 978-966-688-048-5.

Кілер може отримати вигідне замовлення – але для цього треба зіграти в ризиковану гру. Зухвалі грабіжники взяли в заручники звичайного таксиста — і раптом ролі помінялися. Викрасти з музею шедевр — лише половина справи. Маньяк призначає самотнім жінкам побачення через інтернет — як це зупинити. Усе це та багато чого іншого відбувається тут і тепер, у вашому великому місті.

«Третій рівень» — перша і єдина збірка короткої гостросюжетної прози Андрія Кокотюхи. Тут всі форми кримінальної прози: від класичного детективу до трилера, від шахрайської історії до іронічної новели. А шанувальники детективу історичного дізнаються, хто ж насправді убив легендарного Олексу Довбуша.

УДК 82-31

Серія заснована 2008 року.

ISBN 978-966-2961-38-6 (Серія)
ISBN 978-966-688-048-5
© Нора-Друк, 2020

ТРЕТІЙ РІВЕНЬ

1

Каву приніс чоловік.

Він же зустрів того, хто називав себе Крейзі, на першому поверсі й провів до переговорної кімнати. Запрошення на зустріч не здивувало. Крейзі *підозрював*, що фірма зацікавиться ним. Здивувало інше: місце призначеної зустрічі.

Свої дані він залишив на третьому поверсі звичайного, типового для нашого часу офісного центру. Двадцять три поверхи, конструкція зі скла й металу, безбарвні, без особливих прикмет охоронці в холі, такі само дівчата на рецепції та за столиками в *конторах*. Якщо бути точним, Крейзі назвав їх про себе безбарвними не через зовнішність.

Тут, виглядало, працівниць старанно добирали. Вочевидь вік — до тридцяти чи ледь старші, — та вродливі личка значилися першим пунктом для претенденток на роботу в будь-якому тутешньому офісі. Але саме візуальна однаковість красуньок змішувала їх, не вирізняла

жодну з-поміж інших. Той випадок, коли природна врода, ще й старанно підкреслена фарбами, тонами, помадами й перукарями, в результаті позбавляла дівчат і молодих жінок особливих, властивих кожній окремо барв.

Проте в офісі Крейзі мав справи лише з ними.

Перша, осявши нещирою посмішкою, дізналася куди йому треба, й відправила на десятий поверх. Там, уже на іншій рецепції, просто під назвою фірми, зустріла такою самою посмішкою інша дівчина. Не міняючи виразу обличчя, з підкресленою люб'язністю, вона внесла дані Крейзі в комп'ютер, видала бейдж гостя й показала, куди пройти. Далі він пішов аж у кінець коридору, ліворуч якого тягнулися забрані непрозорим склом від стелі до підлоги бокси-офіси.

Потрібний знайшов за рогом, у самому кінці куцого коридорчика-апендикса. Щоб відчинити двері, притулив, як радили, бейдж до пластикового прямокутника. Всередині побачив шість столів, по три з кожного боку, кожен відгороджений таким самим непрозорим, матово-сірим грубим склом. Його відразу закликали на вільне місце, бо, крім нього, тут уже сиділо двоє відвідувачів-чоловіків. Уже третя за півгодини дівчина розтягнула у посмішці пухкі губки, не сміючись очима, поставила кілька стандартних запитань, дала заповнити кілька форм і одну анкету, потому пообіцяла: з ним неодмінно зв'яжуться, й попрощалася.

Тож місце, куди його запросили на повторну співбесіду, трошки напружило Крейзі. Йому назвали зовсім іншу адресу. Навіть не в центральній частині — їхати довелося на Троєщину, там шукати серед однотипних панельних дев'ятиповерхівок скромну двоповерхову будову, дуже схожу на колишній дитячий садок. Обійти її з торця, піднятися на другий поверх залізними сходами до єдиних там чорних броньованих дверей без номера.

Тут навіть кнопки дзвінка не побачив — відчинили, щойно піднявся. Мовчазний чоловік в окулярах на м'ясистому носі з широкими ніздрями, сірому джемпері під темні штани й черевиках з круглими носаками коротко потиснув Крейзі руку, жестом показав, куди йти. А коли гість пройшов половину шляху — назустріч із прочинених дверей вийшов добродушний з вигляду *дядько.* Цей був у джинсах, світлій сорочці й картатому піджаку, всім виглядом підкреслюючи неформальність зустрічі. Посміхався щиро, панібратськи поплескав по плечу, поцікавився, що б гість хотів випити, й повторив голосно:

— Каву, будь ласка. Одну, — додаючи тихіше: — Я вже сьогодні три випив, перепочину.

За п'ять хвилин Сірий Джемпер поставив чашку кави на стіл перед Крейзі.

— Що здивувало? — господар кабінету перехопив погляд гостя.

— Нічого, — той збентежився, бо не думав, що аж так викаже себе.

— І все ж таки, — у голосі вчувався легенький тиск.

— Тут у вас секретарки нема, — відповів Крейзі. — Взагалі, людей не бачу.

— Й особливих меблів теж, — господар обвів рукою круг себе.

Справді, обстановка була аскетичною. Звичайний офісний стіл, ноутбук на ньому, поруч — настільна лампа. Єдине вікно щільно закривали білі жалюзі. Господар умостився в чорному кріслі з високою спинкою, для гостя було таке саме крісло, лиш іншого — каштанового — кольору.

— Для зустрічей і розмов більше нічого не треба, — вів господар далі. — Ми цінуємо людей, а не меблі. Людські якості, розумієте?

— Охоронній фірмі це важливо, — кивнув Крейзі й пригостився кавою.

— Сюди ми запрошуємо тих, із ким можлива особлива форма співпраці. До речі, не назвався, даруйте. Савоста.

— Хто?

— Моє прізвище. З грецької походить. Славний. Священний.

— *Хто*?

— Я, — посміхнувся господар. — Це таке значення прізвища, розумієте? Я колись цікавився. Взагалі первісно Савоста — ім'я, не прізвище. В церковних книгах значиться, як Себастьян. Є такий святий — Себастьян, чули?

— Не віруючий.

— Але ті, хто не вірить, чули про Христа, Діву Марію, Миколу Чудотворця… Святого Себастьяна, хіба ні?

— Ми тут про Бога говоримо? — Крейзі поволі починав дратуватися.

— Я чув, війна міняє людей. Коли валять «Гради» й літають міни над головами, навіть невіруючі починають молитися. Якщо не знають жодної молитви — складають собі кожен свою. Особливо — розвідники.

Їхні погляди схрестилися.

2

Крейзі допив каву одним ковтком, не зводячи з Савости очей.

Потім поставив порожню чашку на стіл, поруч із блюдечком. Погляд далі свердлив господаря кабінету. Дуель тривала недовго: Савоста засміявся, підняв руки вгору:

— Все! Здаюся! Вже пече, ви в мені дірку пропалите!

— Звідки ви знаєте, що я воював?

— Назвали себе в анкеті учасником АТО, забули?

— Не забув. Але не вказував, що служив у розвідці.

— Ви залишили свої дані в серйозній структурі, — Савоста опустив руки, зручно вмостивши їх на бильцях крісла, потарабанив пальцями. — Скажу більше. Знаю не лише сектор, у якому воювали. А й батальйон, прізвище й звання командира. Ваш позивний — Крейзі. І — прізвище слідчого, який вів вашу кримінальну справу.

— Нема ніякої моєї кримінальної справи, — різко відказав Крейзі.

— Справа є, є, ви дуже добре це знаєте, — Савоста кілька разів кивнув головою. — Просто ви вже не її фігурант. Домовилися, дали потрібні свідчення на колишніх побратимів. У вас є реальні бойові заслуги, їх врахували. Зрештою, ви ж не винні в тому, що війни — не лише для героїв, а й мародерів та загалом авантюристів різного штибу. Не лише наша, нинішня війна. Всі війни в історії людства такі.

— Я хотів їм зашкодити…

— Ми з вами дорослі люди, друже Крейзі… чи не хочете такого звертання?

— Без *друже.*

— Прийнято, — легко погодився Савоста. — Отже, щоб закрити тему між нами й більше не повертатися. Але щоб ви розуміли: ми запросили вас сюди, вирізнили з-поміж інших кандидатів, бо подібні *деталі* вашої біографії дають нам змогу розширити пропозицію.

— Слухайте, ви реально морочите голову! — тепер Крейзі не приховував роздратування. — Можна простіше висловитися, не так кучеряво?

— Теж прийнято. Ви чудово знали, чим займалися ті четверо з вашого батальйону. Ви не брали участі в катуваннях, грабунках, не приводили в дію незаконні вироки. Тобто, нікого не розстрілювали, самосудом не займалися. Те, що відбувалося з вашого відома й на ваших очах, ви списували на витрати, котрі додаються до війни. Зітхали про себе — на жаль, і виправдовували гріхи побратимів.

— На війну йдуть убивати, — мовив Крейзі. — Якщо ви цього не розумієте… святий Себастьяне. Нема там святих. Нема чистеньких, у білих кітелях та рукавичках. Війна — бруд.

— А ще на війні нагороджують тих, хто вбив найбільше ворогів, — додав Савоста. — Війна — чи не єдиний спосіб виправдати масові вбивства. Чи заховати кінці страшних злочинів.

— Почали з релігійного просвітництва. Зараз заходимо в пацифізм. Це десь поряд, одне витікає з іншого.

— Ми вже закриваємо тему війни, як обіцяв, — Савоста вмостився зручніше. — Але далі будемо говорити про вбивство. Яке не виправдаєш війною, та воно краще оплачується. З почутого від вас зараз припускаю: моральні принципи дозволяють вам у ряді випадків та за певних обставин забрати в людини життя.

— Знову кучерявите. Чому ви всі боїтеся простоти?

— Ми *всі* — ви про кого?

— Такі, як ви.

— Тепер ви уникаєте простих фраз та висловів.

— Люди, звиклі до того, що вони по життю головні. Все залежить від них. Вони крутять землю, змушують сонце сходити й заходити. Від них залежить, кому коли прокидатися й лягати спати. Кому жити — кому помирати.

Кажучи так, Крейзі знову дивився Савості в очі.

— Браво, — господар кілька разів легенько плеснув у долоні. — Можете, коли хочете, висловлюватися красиво. Десь вичитали? Чи всередині у вас нудьгує оратор?

— Спробував нагадати — маю клепку в голові.

— Хіба в когось тут є сумнів? Ви розвідник, Крейзі. Двадцять чотири рази ходили за лінію розмежування. Ви особисто ліквідували п'ятьох бойовиків і двох вояків регулярної російської армії. Під час останнього виходу вас тяжко поранили, потому вас комісували. Поранення врятувало вас від звинувачень, висунутих пізніше тій

четвірці негідників. Бо вас уже не було в батальйоні, коли вони, гм, *відзначилися* й усе лайно полізло назовні. Так, вони назвали вас. Вони валили все й на всіх, намагалися замазати в своїх гріхах чимбільше народу. З бійців та командирів зійшло по сім потів, поки все розгрібали й виходили зі скандалу з мінімально можливими втратами. *Нам* за той час, що ви чекали відповіді на подану в головному офісі заяву, вдалося зібрати про вас потрібну інформацію. Вас цінували, Крейзі — й водночас ви заважали. Ваша роль у злочинах тієї четвірки — на межі між свідком та співучасником. Участі не брали — але й зашкодити не намагалися. Це наводить на думку: вас просто ніхто або ніщо не підштовхнуло діяти так чи інакше. Ви, Крейзі, виправдовували своє невтручання тим, що загалом у війні обрали світлий бік. Знаєте, хто напав на *вашу* країну. З ким треба воювати, кого треба вбивати. Воювали й убивали. Тим самим купили собі своєрідну індульгенцію. Дозволяли *своїм* чинити так, як *не вільно* чужим. Але цілком могли одного разу переступити червону лінію. Питання мотивації, ось і все. Ви її не отримали. Швидше за все, не встигли.

— Звідки такі висновки? — поцікавився Крейзі після короткої паузи.

— Терпиме ставлення до зла поруч із тобою рано чи пізно неодмінно підштовхує самому вписатися в лиходійство, — по-філософськи зауважив Савоста.

— От не можете без кучерів словесних!

— Цього разу простіше нема куди. Спробував пояснити, чому ви поставили «пташку» в графі «делікатна робота з особливим ризиком». Там відеокамера пише, наш психолог дослідив і оцінив вашу реакцію. Ви згодні, навіть не думали довго.

3

Почувши про камеру, Крейзі здригнувся.

Закрутив головою, обмацуючи поглядом голі, фарбовані в зелене стіни. Савоста не квапив, і гість не витримав. Рвучко підвівся, обійшов приміщення по периметру, за кожним кроком вдивляючись у кутки.

— Тут нема, — озвався господар. — Можете не вірити, але нема. І розмова наша теж не пишеться. Якщо відмовитеся, йдіть собі з миром. Ніхто не знатиме, що ви тут були. Про це місце взагалі мало хто знає. Офіційно тут чиїсь склади.

Слова пролетіли повз вуха. Крейзі не заспокоївся, поки не дослідив кожен куток. Не отримав жодного результату, повернувся в крісло. Поклав ногу на ногу, відрубав:

— Не вірю. Але й не перевірю.

— Про склади?

— Про все інше, — помовчав, ще раз кинув круг себе оком. — Від чого я відмовлюся?

— Від делікатної роботи, пов'язаної з особливим ризиком.

— Когось убити треба? Не раз ви тут піднімали тему…

— Так. Не лише наші непрості часи потребують найманих убивць. Вас шокує визначення?

— Нарешті ясно. Ви під вивіскою охоронної структури кілерів вишукуєте.

— Загалом — у яблучко. Проте є моменти. Нас цікавить кваліфікація. Бо сьогодні в суспільстві настільки втрачені моральні орієнтири, що найняти вбивцю можна за тисячу гривень. Або — пляшку віскі. Або — тисячу гривень і пляшку віскі. Або — за кілька наркотичних доз, тисячу гривень і пляшку віскі на додачу. Людське життя нині найдешевше в світі. Та кому я розказую — людині з війни!

— Валіть уже більше конкретики.

— Конкретніше нема куди, — Савоста переплів пальці на руках, виклав цю фігуру поверх невеличкого животика. — Даруйте, якщо буду повторюватися. Та ви маєте чітко зрозуміти: найняти виконавця для такої роботи нам, структурі з досвідом, грішми й можливостями, проблеми не становить. Але будь-хто нам не потрібен. *Мішені,* які потрапляють під наш приціл, здатні вразити лише підготовані фахівці. До слова, потенційні жертви знають, що рано чи пізно стануть для когось мішенями. Можуть назвати своїх ворогів. Тож дбають про безпеку так само, часом навіть ретельніше, ніж президенти або мільярдери.

— Здалеку заходите.

— І вже підійшли, — Савоста поворушив пальцями. — Чи можемо ми вважати згодою той факт, що вас не обурила пропозиція вбивати за гроші?

— Дивлячись, кого й за що.

— За гроші, ось за що, — господар зараз перейшов на тон, яким досвідчені батьки повчають нерозумних дітлахів. — Кого — питання дуже правильне. Тільки ж не виконавець вирішує. Замовник. Виконавець лише виконує.

— Замовник — ви? — Крейзі націлив на Савосту вказівний.

— Наша *фірма* надає, серед інших, таку послугу. Перевіреним клієнтам. За особливу плату. Слово честі, мені однаково.

— Кого я вбиватиму?

— Хто, кого й за що хоче закатрупити. Ми, повторюся, забезпечуємо виконання. Так навіть краще. Жодної емпатії.

— Що-що?

— Емпатія. Відчуття жалю, співчуття, скорботи. Тобто, абстрактно я, жива людина, зі своїм світоглядом та власними емоціями, сумую щодня, коли новини передають про чергові людські жертви. Чоловіки, жінки,

діти. Аварії, катастрофи, стихійні лиха, війни, п'яні батьки, релігійні фанатики, маньяки, радикальні ісламісти, терористи-смертники, російська агресія — людині щохвилини загрожують. Проте здоровий цинізм — у тому, що ані я, ані ви не здатні помахом чарівної палички припинити все раз і назавжди. Коли так, мене ані прямо, ані криво жодна з цих трагедій не зачіпає. Чому я маю перейматися намірами однієї людини, здебільшого — незнайомої й неблизької, позбавити життя іншу особу. З якою я так само в цьому житті ніколи не перетнуся.

— Ви зараз нагадуєте мені адвоката диявола. Виправдовуєте вбивства.

— Хіба ми з вами, Крейзі, не однакові? — швидко парирував Савоста, на мить припинивши ворушити пальцями в такт розмові. — Це ж ви щораз знаходили виправдання неприйнятним з усіх точок зору діям отієї четвірки своїх військових товаришів! Я зараз лиш демонструю різний масштаб подібного мислення, — пальці знову заворушилися. — А знаєте, з вами справді цікаво отак сидіти, базікати. Не кожному таке кажу, повірте.

— Вірю. Я згоден, — Крейзі провів перед собою в повітрі горизонтальну риску, мовби підкреслюючи сказане раніше. — Ближче до справ. Кого треба прибрати?

— Ви досі не в курсі всіх застережень, — нагадав Савоста. — Забули? Той, на кого є *замовлення,* вже чотири рази за два роки уникав вірної смерті. Має досить ресурсів, аби організувати якісні безпекові заходи. Аби дістатися до нього, вам доведеться пройти три рівні.

— Три *рівні*?

— Перший — прийняти *цю* пропозицію на наших умовах. Другий рівень визначили мої специ, вивчаючи щоденний розклад мішені. Кожна мішень має охорону. І треба позбутися її так, аби об'єкт того не помітив і не вжив додаткових заходів. Нарешті, третій рівень — виконати свою роботу чисто, не залишивши слідів, та обійти спокуси.

Савоста розплів пальці.

Показав Крейзі «корону» — розчепірені вказівний, середній та безіменний.

— Три. Три рівні.

— Це все? — спокійно перепитав гість.

— Ви не перший кандидат, — рука повернулася на живіт. — Завдання щораз має однакову складність. Проходження трьох рівнів — обов'язкова умова для кожного. Вважайте це іспитом, випробувальним терміном. Далі буде на один рівень менше.

— Екзамен можна не скласти?

— Саме так.

— Чим загрожує, гм, провалений іспит?

— Якщо не пройшли перший рівень — нічим. Якщо пройшли, та далі виникли проблеми, проте роботу все одно зроблено — теж нічим. Крім того, що в обох випадках більше нічого подібного кандидату не запропонують. Сподіваюсь, ви розумієте: ляпати язиком після розставання не в ваших інтересах. Шукатимете іншого, не такого складного заробітку.

— А якщо…

— Матимете постійні контракти, серйозні заробітки й тихе, непомітне, зате забезпечене й захищене життя. Тут не заведено здавати своїх. Навпаки, вас усіляко оберігатимуть. Раптом форс-мажор — витягнуть з-за ґрат. Вірите?

— Після побаченого й почутого — цілком. Та щось підказує — це ще не все.

Савоста знову легенько ляснув долонею об долоню.

— Що далі, то більше задоволений нашою зустріччю. Не помилився. Інтуїцію маєте таку, як треба.

— Подлянка либонь, — зітхнув гість. — Але валіть далі.

— Тоді прошу на перший рівень, — Савоста розвів руки, немов для обіймів. — Гонорар за іспит стандарт-

ний. Незалежно від рівня складності — п'ять тисяч. Доларів.

Крейзі гикнув.

— Скільки?

— Ви почули, — відчеканив Савоста.

— Ви серйозно?

— Дуже. Я — бізнесмен. Якщо ви не впораєтесь, якщо переоціните власні сили, я не буду в збитках. З іншого боку, якщо захочете далі заробляти в десятки разів більше, названа сума вас не зупинить. До всього, п'ять тисяч — одноразова виплата вам. Ще полегшимо вам етап підготовки: надамо максимум потрібної інформації. Виглядатиме все так, мовби я і мої люди *навели* вас на ціль.

— Як зброю?

— Точно. Вважайте нашу допомогу коригуванням вогню.

— Сам займався коригуванням певний час.

— Тим більше розумієте, про що мова. І будуть додаткові кошти на витрати. Вдасться зекономити — повертати не треба. Ось, матимете бонус. Премію, так би мовити. Заразом пройдете тест. Знатиму, чи розходяться у вас слова із ділом.

— Тобто?

— Пропозиція — о'кей, але грошей мало? Обирайте, що ближче. Не гріє сума? Приємно познайомитись, до побачення. Тобто, прощавайте, видаляємо вас із нашої бази даних. Гріє пропозиція, готові прийняти виклик? Чудово, за таких розкладів гроші не мають великого значення. На кону значно більша сума, відкриється чимало можливостей. Бачте, маєте перше випробування. Скільки берете часу на роздуми?

Крейзі неквапом підвівся.

— Ніскільки. Хай так і буде.

Савоста підвівся слідом за ним, тепер вони стояли навпроти один одного.

— Вітаю з проходженням першого рівня.

Правиця простягнулася через стіл.

Обопільне стискання вийшло міцним.

4

За два тижні серпень перетік у вересень.

Легше від того не стало — шалена літня спека хіба трошки вщухла, вечори ще були задушливими. Та від кондиціонеру в салоні чоловіки відмовилися, натомість той, хто сидів із пасажирського боку, опустив скло. Водій однаково не мав комфорту: його товариш курив, у такий спосіб збавляючи час. А віднедавна придумав собі нову забавку, задля різноманітності. Піднімав скло до половини, глибоко затягувався й пускав сивий струмінь диму у прямокутний отвір. Закурюючи наступну, зменшував отвір й цілив уже туди.

Його звали Ігорем Набоковим.

Товариша, що потерпав за кермом — Олегом Бирком, і він дев'ять місяців тому покинув палити.

Такий дарунок він зробив на день народження дружині. До того смолив одинадцять років, із них у шлюбі був сім. Весь час цигарки очолювали список причин, через які подружжя сварилося. Спершу дружина терпіла, бо, на думку Бирка, приживалася. Далі народилася донька, й на куриво пішла цілеспрямована атака. Олег навіть не міг вийти з цигаркою на балкон, а коли брав дитину на руки, дружина забирала, якщо до того тато влаштував собі перекур.

Навіть обмежити кількість спожитих за добу цигарок й тим самим здобути мир та злагоду в подружньому житті не вдалося. Дружина вимагала взагалі вилучити цигарки з сімейного бюджету. Її категорично не влаштовувала навіть одна сигарета на добу. Першим аргументом проти чоловікової звички була шкода від нікотину не так

для курця, як для членів його родини. Потім обрала іншу, дієвішу тактику боротьби — почала рахувати прокурене.

Спершу виводила суму в гривнях, потім пішла далі: додумалася переводити в долари та євро за курсом. Щойно після Майдану національна валюта стрімко обвалилася, дружина отримала додатковий козир. До того претензія звучала: «Ти викурюєш сто п'ятдесят доларів», тепер оперувала іншими, солiднішими цифрами: «Викидаєш на вітер чотири тисячі гривень!».

Зрештою Бирко здався, викинув білий прапор, та все одно вирішив викрутити собі хоч якусь вигоду. Зазвичай доводилося ламати голову й трусити гаманцем, аби дружина виявилася задоволеною іменинним подарунком. Запропонувавши замість презенту прощання з цигарками, він виграв — іменинниці сподобався оригінальний хід, причин для сварок стало менше, ще й не морочився з пошуком дарунку.

Все б нічого, аби не Набоков, якого останнім часом Биркові почали частіше ставити в напарники.

Начальник охорони робив так ненавмисно. Йому було однаково, хто з ким заступає на чергову добу служби. Сказати, що компанія Набокова не влаштовує, означало нарватися на неприємності. Не аж такі, проте подібне прохання вимагало пояснень. Якщо двоє охоронців із якихось причин конфліктують, це ускладнює їхню ефективну взаємодію в критичних ситуаціях. А ще — виглядає так, що один дорослий *мужик* нажалівся на іншого дорослого *мужика*, навіть не спробувавши залагодити проблему між собою.

Насправді жодних інших претензій, крім курива, Бирко до Набокова не мав. Сили волі терпіти й вдихати тютюновий дим вистачало — аби Набоков не віддавав перевагу дешевим міцним цигаркам. Кілька разів чоловіки гарикалися: Олег вимагав від Ігоря перейти на дорожчі марки, бо не так смердить, а Ігор беззлобно, але

стабільно й коротко посилав Олега. Не переймаючись поясненнями, чому курить саме таке й не бажає іншого.

Можливо, інший об'єкт завантажував би охоронців більше, і Набокову просто не лишалося б часу на постійне куріння. Але чоловік, якого вони пантрували з кінця серпня, змушував обох більше товктися на одному місці, чекаючи, поки він перебереться на інше. Де його знову доведеться довго й нудно чекати.

Чим займався Лев Якович Голос, охоронці не знали й не надто хотіли. Досить того, що їх приставили до особи, яку назвали бізнесменом. Контакти з ним охоронці звели до мінімуму, таку дістали інструкцію. Від охорони вимагався супровід об'єкта всюди, хоч би куди йому заманулося. І втручатися лише у разі виникнення нештатної ситуації, яка б загрожувала його здоров'ю та життю.

Бирко і Набоков приймали чергування вчетверте. Але так і не вивчили звичок пана Голоса. Точніше, зрозуміли головну: він ніколи не попереджав, де ночуватиме, і взагалі не інформував охорону про маршрут. Машиною керував сам, їм пояснили — то слабкість бізнесмена. Слово по слову, й вони дізналися, що охороняють власника відразу кількох транспортних фірм із міжнародних перевезень, товарних і туристичних. Ринок росте, стає конкурентнішим, на ньому вже затісно, шматок пана Голоса — ласий, домовлятися ні з ким не хоче, вже мали місце спроби рейдерства, далі почалися замахи. На цьому знання охоронців обмежувались. Але цього було досить, аби зрозуміти, чому він щодня спить в іншому місці й працює в різних офісах.

На пам'яті цієї пари охоронців, Лев Якович Голос одного дня до обіду сидів у приміщенні на Виноградарі. Після чого їхав через увесь Київ на Позняки. Перебував там допізна, на ніч їхав у центр, до Золотих Воріт, де зникав в одному з двориків.

Наступної їхньої зміни робочий день почав на Позняках, звідти подався на Виноградар, причому обирав найменш зручний маршрут, весь час петляючи. Манія переслідування прослідковувалась наочно, проте питань не було — після кількох замахів у кого завгодно загостряться фобії. Тієї ночі з Виноградаря він знов поїхав до Золотих Воріт, але раптом різко поміняв напрям, викрутивши через Поділ на Оболонь, де залишився в якійсь із квартир старого непоказного дев'ятиповерхового будинку.

Третьої їхньої зміни пан Голос ще більше напетляв. Охорона прийняла об'єкт у борщагівських хащах. Каталася за ним цілий день, причому напрям руху він міняв, як хотів, й одного разу різко подався в протилежний бік. Нарешті, спати Лев Якович поїхав кудись на Осокорки, в приватний сектор, зачинився в будиночку неподалік дніпровської затоки.

Зараз вони знов нудилися на Борщагівці. Але куди понесе пана Голоса звідси на ніч, охоронці поняття не мали. Набоков запропонував Биркові зробити ставку й спробувати вгадати. Але той відмахнувся — напарник без того втомив своїми цигарками. Так вони й сиділи в машині, яку прилаштували в глибині двору, аби бачити авто свого підопічного — чорний джип-«кубик».

Вересневі сутінки повільно обгортали місто.

Дітей уже закликали по домівках. Кудись забралася молода пара, що облаштувала собі кубельце на лавці поруч із обгородженим дворовим стадіоном. Довкола враз ніби зникло саме життя, від чого охоронцям стало ще нудніше. Бирко знайшов новини на якомусь радіо, Набоков попросив перемкнути на музику, бо політика вже в печінках. На що Бирко миттю відповів — мовляв, його куриво засіло в печінки ще глибше, на що Набоков відмахнувся, вибив нігтем із пачки наступну цигарку.

Збоку раптом грюкнуло.

5

Різкий неприємний звук увірвався в сутінкову тишу так несподівано, що чоловіки в машині, не змовляючись, здригнулися.

Бирко поклав руки на кермо, стиснув «бублика». Набоков відчинив бардачок, де чекав напоготові травматичний револьвер — бойовою зброєю їм користуватися заборонили. Наступної миті обоє так само дружно попустилися й розслабилися. Гуркотіли коліщата повного, але без верху, сміттєвого баку.

Двоє неохайних дядьків волочили його з одного місця на інше, й наміри їхні лишилися незрозумілими. Сутінки ще не загусли остаточно, тож із машини трударів можна було чітко розгледіти. Не обідрані смердючі бомжі, проте — явно тутешні аборигени, місцеві маргінали-пияки. Таким байдуже, чим себе зайняти, аби в результаті дійства можна було наколядувати на пиво чи, як пощастить, на щось міцніше.

Для таких не існує погоди, крім хіба взимку, коли справді без верхнього одягу не обійтися. Зазвичай вони не знімають подертих светрів, брудних джинсів та дешевих бейсболок, надибаних на рекламних акціях різних фірм, з пізньої весни до ранньої осені. Виглядали аборигени однаково, хіба один замість светра натягнув джемпер з напівстертою емблемою футбольного клубу «Дніпро».

— Нічого робити пацанам, — кивнув на дійство Набоков.

Бирко не встиг відповісти — враз картина помінялася.

Парочка й до того сунула не по прямій. Координація їхніх рухів під кінець дня вже суттєво порушилася. Вони пхали смітник, наче згадавши дитинство та гру в машинки — хлопчики люблять виписувати іграшковими коліщатками «вісімки» та інші кривулі. Але забавка з

громіздким баком уже не виглядала кумедною — аборигени змістили траєкторію руху, вже перли просто на машину охоронців.

— Куди, блядь! — загорлав Бирко, ударивши розкритою долонею по сигналці.

Різкий звук лише все погіршив. Мужички налякалися, спробували розвернути смітник, аби уникнути непоправного й не нарватися на проблеми. Та не втримали бак, надто сильно розігнавши й занадно рвучко сіпнувши.

Сірий брудний контейнер упав із гуркотом на порепаний асфальт.

Просто перед машиною охоронців, заледве не зачепивши капот.

Сміття висипалося, відрізавши їх від джипу пана Голоса, який міг ось-ось вийти.

Не змовляючись, Бирко й Набоков вискочили назовні. Винуватці-алкаші, передчуваючи розправу, сипонули врізнобіч. Набоков хоч курив, проте майже не пив, проводив чимало часу в спортзалі, міг похвалитися чудовою формою. Наздогнати Джемпера йому було завиграшки: налетів, збив із ніг, забувши про огиду, згріб за карк, сіпнув:

— Ти в мене, мудак, зараз усе прибереш! Що не вилижеш — то зжереш!

Тим часом Светр виявився спритнішим. Біг широкими стрибками, пірнув за найближчий ріг. Покарати його стало для Бирка справою принципу. Тож забув про все на світі, помчав за ним, теж завернув.

Не зрозумів нічого, не встиг оговтатися — Крейзі зустрів його прямим ударом у щелепу. Зваливши з ніг, влупив носаком по голові, вимикаючи охоронця на короткий час. Потому відступив, киваючи Светрові:

— Давай. Як я обіцяв.

Радісний абориген швиденько обмацав кишені непритомного, витягнув гаманець і мобільник, більше нічо-

го не знайшов. Телефон простягнув благодійнику. Крейзі швиденько витягнув картку, повернув трофей, сімку ж переламав навпіл, викинув шматочки. Светр заходився в'язати охоронцеві руки заздалегідь приготованим широким скотчем. Не чекаючи, поки він заліпить Биркові рота, Крейзі поквапився на поле битви, виручати Джемпера.

Той терпляче виконував обіцянку: мовчки терпів побиття. Набоков так захопився, що побачив наближення третього чоловіка не відразу. Крейзі не виглядав маргінально. Навпаки, йому треба було справити враження надійної притомної людини, якій відразу повіриш. Тому випалив на видиху:

— Там друга твого вбивають!

Розрахував усе точно: такого заклику стало досить. Пустивши жертву, Набоков з низького старту погнав туди, куди показав незнайомець. Крейзі тупнув ногою, наказуючи потовченому Джемперу чимдуж тікати. Сам же побіг за Набоковим, і в того не виникло жодних підозр. Навпаки, він сприйняв незнайомця своїм, тому й пустив за спину.

За інших обставин ніколи б собі цього не дозволив.

Лишалося сильно штовхнути, щойно зникне за рогом. Далі — все те саме: вирубив носаком, передав під опіку мародера, викинувши перед тим сім-картку з телефона. Більше Крейзі нічого не цікавило, справу було майже зроблено.

Мить — він уже за кермом машини охоронців.

Запустив мотор, здав трохи назад. Акуратно об'їхав клятий бак, примостився перед ним. Якщо пан Голос не мінятиме звичок, поїде звідси хвилин через двадцять.

Мішень з'явилася за півгодини.

Він лиш мазнув поглядом по машині супроводу. Жестом показав — все, поїдемо. Як стартонув, найманий убивця спокійно поїхав за «кубиком». Незабаром жертва сама приведе його туди, де вирішить ночувати сьогодні.

Крейзі позбувся охоронців, Голос цього не помітив, паніки не здійняв.

Кандидат успішно пройшов другий рівень.

6

Після останнього невдалого замаху за Левом Голосом стежили довго.

Так пояснив Савоста, передавши Крейзі чотири роздрукованих аркуші без підпису — звіт від спостерігачів. З нього випливало: об'єкт має кілька офісів, адреси вказані, й кілька помешкань для нічлігу, адреси додаються. Ніхто не знає системи, її просто не існує. Сьогодні пан Голос працює тут, ночує там, завтра може знову приїхати в учорашній офіс, а потому переїхати в інший, працювати там, а де ночуватиме — хтозна. Це з'ясовується щойно об'єкт залишить робоче місце.

Але все одно, хай у різному, довільному порядку, Лев Голос міг лишитися на ніч в одному з трьох місць.

Будинок на Осокорках — родинне кубельце. Щоправда, тепер там ніхто не жив. Дві доньки бізнесмена давно виїхали за кордон. Одна вже одружилася й працювала в варшавському офісі якоїсь татової фірми. Друга — вчилась у Лондоні. Щойно стало гаряче, пан Голос відправив дружину до старшої на невизначений час. У будинку з ним постійно ночував озброєний охоронець.

Квартира на Оболоні записана на молодшу доньку. Донедавна там ніхто не жив, у обов'язки секретарки пана Голоса входило дбати про це помешкання: оплачувати комуналку, час від часу навідуватись, нічого зайвого. Люди Савости звідкілясь дізналися, що об'єкт, вирішивши якоїсь ночі їхати саме туди, дзвонив бійцям, підтягував туди відразу двох. Багатоквартирний будинок не охоронявся спеціально, зайти у під'їзд міг хто завгодно.

Нарешті, старий флігель у дворах старого Києва, район Золотих Воріт. Фірма Голоса викупила свого часу весь третій поверх, зробивши з двох квартир одну велику

й замурувавши зайві двері. Савоста стверджував — дружина бізнесмена знає, що там поселили молоду жінку. Лев Якович взяв її на утримання, власне мешканка була дорогою повією, і її обов'язок — приймати *хазяїна,* коли той завітає. Крейзі не надто вникав у такі подробиці та не дивувався. Зрештою, міркував він, подібні звичаї притаманні багатим родинам не лише України. Хтось коханку старанно приховує. Хтось навпаки, підтримує з дружиною лише ділове партнерство за обопільною згодою, заводячи любаску для інтиму.

Та важливим для Крейзі тут було інше.

У квартирі коханки Лев Голос бійців не тримав.

Напевне покладався тільки на охорону ззовні, в машині. Крім того, будинок мав лише одне парадне. Його обладнали домофоном і відеонаглядом. Інші мешканці зраділи такій спонсорській підтримці, а сам він, як і коханка, завжди бачитимуть, хто дзвонить і наміряється зайти.

До речі, звали її Рита — Маргарита Аверченко.

З-поміж усіх варіантів Крейзі вибрав саме цей. Проте все одно попросив два тижні на підготовку, отримав гроші на витрати, й ретельно вивчив кожну локацію. Від Савости просив хіба одного: нехай його люди далі відстежують щодня переміщення Голоса. Колишнього розвідника цікавило, чи можна вирахувати часовий діапазон завершення робочого дня об'єкта.

Тож поки займався «нічними» адресами, для нього склали довідку.

Закінчити роботу Лев Голос може не раніше восьмої, не пізніше половини дев'ятої вечора.

План виводу охоронців із гри Крейзі придумав раніше. Він годився для будь-якого місця, проте найкраще втілювався саме на Борщагівці. Щойно йому повідомили — Голос там, Крейзі вирішив діяти. Куди повезе пан Голос далі — невідомо. На всі випадки вбивця теж мав плани, не бездоганні, але цілком прийнятні для реалізації.

Проте, коли зрозумів, що жертва наміряється нині ночувати в центрі, неподалік Золотих Воріт — зрадів неймовірно. Вочевидь примхлива Фортуна нарешті вирішила змилостивитися, посміхнутися йому. Дуже вдалий розклад вийшов, наче на замовлення.

Тим часом споночіло.

Заходячи в парадне, Лев Голос знову махнув у бік машини охоронців, тим самим даючи зрозуміти: все в порядку, доброї ночі, до завтра.

Крейзі припекло діяти негайно.

Тим не менш, змусив себе почекати годину. Потім прогулявся до найближчого маркету на розі, повернувся з пляшкою шампанського. Сперся на багажник, видобув телефон, набрав потрібний номер.

— Добрий вечір, — привітався, почувши жіночий голос.

— Це ви? — співбесідниця не приховувала подиву. — Так пізно…

— Не зовсім пізно. Ще нема десятої. Час дитячий.

— Так несподівано…

— Ви мали б мати надію. Для мене наше випадкове знайомство — не розвага. Знак, якщо ви вірите в знаки.

— Не вірю. Ніколи не вірила. Але у цей повірити готова. Ви…

Крейзі не дав закінчити фразу.

— Може, поговоримо про знаки не телефоном?

— А…

— Я біля вашого будинку. Зараз подзвоню — відчиніть, будь ласка.

Він ступив до парадного й став так, аби в камеру потрапив він сам і шампанське в його лівій руці.

Довго не чекав.

Замок клацнув, вхід вільний.

7

Жінка, з якою говорив, жила в старій скромній квартирі на другому поверсі.

Шукаючи варіанти проникнення, Крейзі попросив Савосту, аби той знайшов можливість отримати список всіх тутешніх мешканців. Порівняно з багатоквартирним домом на Оболоні, тут проживало небагато народу. Здебільшого заможні, котрі свого часу змогли викупити нерухомість задля можливості жити в самому серці Києва. Проте дехто зі старожилів лишився.

Донька офіцера радянської армії підійшла Крейзі якнайкраще.

Жінці нещодавно виповнилося п'ятдесят шість. Вона не виглядала на свої роки, але не молодилася навмисне. Поліна Петрівна Воронова являла собою той тип, який поступово відходить — київська кісточка, четверте покоління киян. Батьків уже поховала, тата раніше, маму — минулоріч. Із чоловіком розлучилася, діти — хто де. Але Поліна Петрівна, як встиг помітити й зрозуміти Крейзі, не почувалася старою, усіма покинутою. Ні, вона була *літня*, тобто — в літах, на пенсію не збиралася. Намагалася відвідувати всі прем'єри в Опері, дякувати Богові, вона поруч, була завсідницею багатьох мистецьких заходів, ходила в басейн, виходила рано вранці на пробіжки Хрещатиком.

Познайомитися там із нею для Крейзі було нескладно.

Йому навіть не довелося нічого спеціально вигадувати. Лиш розказав свою історію, не вдаючись у зайві подробиці. Поліна Петрівна була прихильна до ветеранів. Не жаліла, але дуже легко говорила з ними про війну й мир, про можливе й неможливе в цій війні, підсвідомо прагнучи виглядати кимось на кшталт психолога-порадника.

Крейзі того не потребував, йому хотілося гри й довіри. Він від самого початку окреслив дистанцію: Поліна

Петрівна — старша жінка, друг, близька людина, з якою можна поділитися особистим у важку годину. Більше нічого. Хоч певну, *зрілу* жіночу привабливість вона зберегла, вмикати Казанову не збирався. Навіть гратися в почуття до жінки, котра не втратила, за її власним визначенням, пізню молодість, не збирався.

Готував значно більший обман. Планував використати Воронову як відмичку. Тож вдавати закоханого — зайвий клопіт і напруження звивин.

Обладнаний глушником пістолет йому видав той самий мовчазний помічник Савости. Весь цей час Крейзі тримав зброю при собі. Спершу напружувався, коли бачив патрульних чи фіксував поліцейську машину. Поступово звик: нема їм до людського виру діла, перебільшена їхня пильність. Навіть кілька разів привітався для куражу, проходячи повз машину чи розминаючись із поліцейськими на вулицях. Нуль емоцій, хіба якось дівчина у форменому картузі машинально кивнула у відповідь та для чогось козирнула. Зараз, як і завжди, пістолет був під пахвою, в м'якій наплічній кобурі.

Блакитні рукавички вдягнув, поки піднімався сходами.

Старша приятелька чекала в дверях, кутаючись у смугастий махровий халат. Заспаною не виглядала. Більше того — досі не змила косметику, хоча не зловживала штучною красою, накладала помірно, зі смаком. Склалося враження, що Поліна Петрівна ось щойно прийшла з театру, куди полюбляла ходити, пила чай, обмірковувала, перетравлювала виставу, а халат накинула за звичкою, поверх одягу. Забарвлення робило Воронову схожою на тигрицю.

Посміхнулася назустріч — та погляд здивований, запитання в очах.

Але більше Поліна Воронова його не цікавила.

Крейзі не мав бодай приблизного плану подальших дій. Вбивати жінку не збирався, хоч вона і знає його в

обличчя, при нагоді може впізнати. Та не буде нагоди. Він назвав себе вигаданим іменем та прізвищем. Фронтовик — так їх чимало. Військова частина, місце служби? Теж від ліхтаря, довго перевірятимуть, лоби порозбивають. Відбитків лишати не мав наміру, у поліцейських базах дані його відсутні. Могли, щоправда, внести після *тієї* історії. Та навряд, адже Крейзі лишився в статусі свідка.

Фоторобот — не спрацює.

— Добрий вечір, — повторив м'яко, не віддаючи жінці шампанське. — Зайдіть назад, будь ласка.

— Не розумію, — посмішка нікуди не поділася, як і здивований погляд, хіба додалася крапля стурбованості й легкої бентеги. — Ви…

— Зайдіть, — вільна від пляшки рука вже тягнула пістолет.

Воронова ще не вірила в страшну реальність.

— Чекайте. Це…

— Заряджений, — кивнув Крейзі. — Бойова зброя. В мене з головою погано. Зайдіть.

Дивлячись тепер на дуло, а не йому в очі, Поліна Петрівна слухняно відступила.

Крейзі швидко пройшов за нею. Зачинивши двері, мовчазним жестом наказав жінці відступити в кімнату. Там вона вже сама сіла в крісло, склала руки на колінах, спитала, з останніх сил намагаючись зберегти гідність та не виказати переляку:

— Що це означає? Ви хочете поговорити? Вам погано?

— Мені добре. І я не хочу робити погано вам. Просто повірте мені зараз. Не опирайтеся, ви не помрете. Боляче теж не буде.

— Боляче?

Крейзі поставив шампанське на комод. Шприц чекав свого виходу в лівій кишені піджака. Довелося далі оперувати однією лівою: видобув, зубами стягнув і виплю-

нув пластмасовий ковпачок, звільнивши голку. Тут Воронова зойкнула, втиснулася спиною в глибину крісла, немов збираючись розчинитися. Пістолет загрозливо сіпнувся, жінка знов зойкнула, прикусила губу.

— Не треба боятися, — нагадав Круйзі. — Краще спатимете цю ніч, не більше.

— Для чого…

— Бо не хочу принижувати, — пояснив, випускаючи тонку цівку з голки. — Зв'язувати, бити по голові, загалом вдаватися до насильства.

— А це — не насильство?

— Необхідний мінімум. Критично необхідний, я б сказав.

Воронова скосувала очима на дуло, приречено заплющила очі.

— Не тягніть, — й додала. — Ви мерзотник. Хочу вірити: ви збрехали про те, що воювали.

— Ні. На жаль, я реальний. Війна реальна. Якщо це вас заспокоїть, — не всі такі, як я.

— Ось тут — вірю без питань. Ну!

Жінка підвищила голос, мовби наказуючи. Коли Крейзі колов, склалося враження — не хазяїн становища, лиш кориться, діє за командою. Зробивши своє, відступив. Дочекався, поки Поліна Петрівна заплющить очі й розслабиться.

Треба прибратися.

На кухні знайшов порожній пакет для сміття. Запакував шприц. Підняв з підлоги наслинений ковпачок, теж поклав туди. Трохи подумавши, запхав і принесену пляшку. Так краще, ніж витерти й лишити.

Вийшовши з квартири й клацнувши замком, Крейзі враз відчув себе ніяково, незатишно з пакетом у лівій руці. Куди його приткнути, поки не вирішив. Зловив себе на думці: а дивно, не подбав про утилізацію слідів. Не пхатися ж із таким доважком до пана Голоса, недолуго виглядатиме. Оперета якась, чесне слово.

Не знайшовши іншого рішення, примостив у кутку, притулив до стіни. Йтиме назад — підбере, викине десь по дорозі.

Піднявся поверхом вище.

Останній штрих: чорна маска-балаклава, чекала свого часу в правій кишені.

Подзвонив у двері.

Почувши обережно-тривожне: «Хто?», відповів коротко:

— Поліція.

— Не викликали…

— З сусідкою вашою біда.

— З Поліною?

Щойно зсередини відчинили — пішов у наступ.

8

Його появу зустрів жіночий зойк.

Не стриманий, як поверхом нижче. Відчайдушний, просякнутий справжнім, диким, тваринним переляком. Так кричали, коли поруч вибухали снаряди й починалися чергові, звичні вже обстріли. Молоду жінку, ту саму утриманку-коханку, Крейзі налякав ще більше, тупнувши ногою в її бік. Щойно верескнула знову, звелів чоловікові, котрий пустив його:

— Хай закриє рота.

— Я…

— Не ви! Вона!

— Рито, слухайся, — зітхнув мужчина.

Подіяло. Рита, теж у халаті, лиш не такому старомодному, як у сусідки, синього атласу, затягнула пасок тугіше і стулила губи. Але на місці не вклякла. Підійшла до благодійника, стала поруч, тісно притулилася стегном, шукаючи бодай якогось захисту.

Тепер Крейзі міг розгледіти жертву крізь отвори в балаклаві краще.

Дотепер бачив лише фото Лева Голоса, з різних ракурсів, різного розміру. Стежачи за ним всі ці дні, не наближався на критичну відстань. Бачив перед собою немолодого, сивого череваня із задовгими сильними руками й закороткими ногами. Якщо порівнювати з кимось — найкраще з мавпою, на яку вдягнули дорогий, зі смаком дібраний костюм.

— Що це означає? — він з останніх сил намагався зберігати спокій та бодай якийсь контроль.

— Чомусь усі запитують однаково, — гмукнув Крейзі. — Як ви думаєте, Леве Яковичу?

— Так. Ви мене знаєте. Я вас не знаю. Зате здогадуюсь, хто прислав, — й відразу випалив: — Ми домовимося. Слухайте, ми можемо домовитися!

Голос заметушився. Зробив крок уперед. Крейзі знову тупнув:

— Куди? На місці стояти!

— Стою! — Лев Якович запопадливо витягнув перед собою руки. — Стою, стою, стою! Рито, ти теж стій!

— А Рити нам якраз тут і не треба, — Крейзі заговорив спокійніше. — Квартира велика, кімнат вистачає. Хай дама дасть чоловікам можливість побалакати сам на сам. Тільки телефони сюди, — дулом вказав на стіл, що зараз розділяв їх. — Всі телефони, скільки є. Стаціонарний маєте?

— Хто зараз тримає стаціонарний…

— Не розписуйтесь за всіх. Моя мама тримає. Але... — він помовчав, розмірковуючи, — зробимо не так. Де кухня?

Голос і Рита одночасно, синхронно показали йому за спину.

— Пройдемо всі разом. Перевірю, що там.

Дівчина рушила першою, Голос слухняно посунув за нею. Приміщення кухні виявилося не аж таким великим, до всього ж, обладнане відповідно до модного нині міні-

малізму. Уважного погляду було досить, аби переконатися: засобів зв'язку тут немає й бути не може.

— Двері зачиняються?

— Ззовні, — кивнув Голос.

— Чудово. Ви зачините дівчину тут. Ти, — Крейзі перевів дуло на Риту, — сиди тихо. Навіть не думай стрибати у вікно. Третій поверх тебе може не зупинити. На допомогу гукнеш — все, уб'ю обох. Я встигну втекти, тож гірше зробите тільки собі.

— Ви ж убивати прийшли, — схлипнула Рита.

— Не треба квапити події, — тон Крейзі тут прозвучав повчально. — Ми можемо домовитися, чи я погано почув?

— А… можемо? — Голос забринів надією.

— Спробуємо. І давайте вже почнемо.

Рита вкотре поправила пасок халату, притулилася до столу, зиркнула в темне вікно. Його оздоблювали білі жалюзі. Крейзі, грубувато зачепивши дівчину плечем, сіпнув за мотузку, опустив їх.

— Дурниць не роби, — глипнув на Риту, перевів погляд на Лева Яковича. — Ще ви нагадайте.

— Зайчику, роби, як велено, — вичавив Голос.

— Будь слухняним зайчиком, — мовив йому в тон Крейзі.

Зачинивши кухонні двері ззовні й перевіривши, чи надійно, він нарешті лишився з господарем на самоті. Розмову не починав, хоч давно й ретельно продумав. Нарешті заговорив, при цьому ніби ненавмисне опустивши пістолет:

— У вас чимало ворогів, Леве Яковичу.

— Не новина, — легко визнав той.

— Рано чи пізно вас дістануть. Міняйте маршрути тричі на день. Заведіть четвертий, п'ятий барліг. Найміть не одну, а три машини супроводу. Це тільки роздраконить, додасть жару. Вам винесли вирок настільки серйозні люди, що виконати його — справа принципу.

— Так, вони принципові.

— Навіть не цікавить, про кого мова?

— Без різниці. Мені *справді* по цимбалах, хто прислав такого спритного убивцю. Знання не врятують від смерті, так?

— Мудро.

— Вам же заплатили. Чи ще ні?

Крейзі поклав пістолет на стіл.

— Звідси починаємо розмову.

9

Вбивця прокашлявся.

— Леве Яковичу, ви бізнесмен. Настільки вправний, що ваша смерть розв'яже безліч проблем конкурентів. Ви дорого коштуєте як за життя, так і після. Але! — він багатозначно підніс пальця, хитнув ним. — Я так само себе ціную. Витратив чимало часу й зусиль, аби дістатися сюди, до вас. Змушений був переступати через певні моральні принципи, які не дозволяв собі порушувати навіть на війні. Хтось порушував, я — тримався.

— Ви воювали? Це пояснює…

— Нічого це не пояснює! — гарикнув Крейзі. — Не шукайте причин там, де їх нема! Не списуйте все на війну! Нею дуже просто прикритися.

— Ви прикриваєтесь?

— Я хочу допомогти вам, — тон знову звучав рівно. — І ще більше хочу зробити подлянку тим, хто замовив вашу смерть.

— Навіть так, — протягнув Голос. — Особисте?

— Авжеж, — легко погодився Крейзі. — Вони загадали складну роботу. Невдячну роботу, яка дає змогу дорікати мені війною. Ніби я не можу заспокоїтися, скалічена психіка, різні синдроми, шукаю собі застосування й таке інше. Насправді я *нормальний*, Леве Яковичу. Нормальніший та притомніший за багатьох. Й

вимагаю до себе нормального ставлення. Хочу поваги, зрозуміли?

— Не бачу в тому нічого поганого, — співбесідник явно не знав, як реагувати, тож намацував правильний напрям.

— Чого крутити, — Крейзі переступив з ноги на ногу. — Мені мало заплатили. Назвали те, на що підписали, випробувальним терміном, іспитом — і вирішують свої проблеми за мій рахунок. Задарма.

— Вам же заплатили, самі кажете…

— Майже задарма, — легко виправився Крейзі. — Ви напевне маєте тут, у квартирі, готівку. Якщо не маєте — поїдемо з вами туди, де вона є.

— До чого ведете?

— Прекрасно знаєте. Ви заплатите стільки, скільки скажу. Не хвилюйтеся, я не нахабний. Зайвого не візьму. Зрештою, самі оцініть власне життя. Хотіли домовлятися, забули? Напевне збиралися зробити схожу пропозицію.

— Не схожу. Таку саму.

— Бачте, мислимо однаково. То як?

— Вже домовилися, хіба не ясно? — Голос уже зовсім заспокоївся. — І вам пощастило. Тут у мене справді є готівка. Тримаю скрізь потроху.

— Пощастило *вам*, Леве Яковичу. Не забувайте. Інший би з вами отак не говорив.

— Хтозна.

— Ведіть, — правиця Крейзі знову стиснула пістолет.

— Отак, відразу?

— Без прелюдій.

— То ходімо. Але ж це не все, правда?

Крейзі грався пістолетом.

— Не все? Ви про що?

— Замовники. Їм же треба явити мій труп.

— Я й тут придумав. Залагоджу. Та давайте спершу закриємо фінансове питання.

— Гаразд. Несу.

— Ви не зрозуміли. Проведіть.

Голос не заперечував — рушив через вітальню ліворуч, до наполовину прочинених дверей. Біля них Крейзі притримав господаря за плече. Штовхнув двері носаком, рвучко ступив усередину. Невелика, проте затишна спальня. Нічого зайвого: щільно зашторене вікно, велике, наполовину розібране ліжко, вбудована шафа для одягу.

— Будуар.

— Подобається слово? Нехай собі, — Голос завмер у дверях.

— І де ж каса? Під матрацом?

Лев Якович мовчки кивнув на шафу.

Крейзі різким жестом відсунув скляну стулку.

Побачив прямокутний неширокий сталевий сейф з цифровим замком.

— Скільки там?

— П'ятдесят тисяч. Чи шістдесят.

— Доларів?

— Вибачте, дурне питання.

— Прошу, — дулом вказав на знахідку.

Голос тримався вже не просто спокійно. Навіть похазяйськи, повертаючи собі панівне становище. Ставши між шафою і кілером, ніби забув про існування небезпечного гостя. Звично набрав потрібну комбінацію. Хотів відчинити сам, та Крейзі зупинив вигуком:

— Куди!

— Щось не так? — господар озирнувся здивовано.

— У вас там тем може лежати зброя.

— Або жива гадюка, — підхопив Голос. — Я саме збирався жбурнути нею у вас.

— П'ять кроків назад.

— Бога ради!

Виставивши перед собою розкриті долоні, Голос слухняно позадкував.

Крейзі став на його місце.

Вільна — ліва — рука відхилила прямокутне дверцятко.

Кілька грошових пачок у банківських упаковках, лежали одна на одній.

— Не обдурили, — Крейзі задоволено клацнув язиком.

— А ви своїх наймачів — так, — вирвалося в Лева Яковича.

Пальці легенько штовхнули дверцята, причиняючи, але не до кінця.

Крейзі розвернувся до Голоса всім корпусом.

— Хто вам сказав, що я когось збираюся дурити? Я завжди виконую завдання. На війні не можна інакше.

— Щойно нагадали — війна ні до чого, — голос бізнесмена ледь здригнувся, реагуючи на лихе передчуття.

— Справді. Роботу, на яку підписався, треба виконувати завжди й за будь-яких умов.

— Ви… Як вас там… Ви ж обіцяли залагодити…

Лівою рукою Крейзі стягнув із голови балаклаву.

— Дівчина не бачила мого лиця. Вам можна. Бо краще бачити, хто вбиватиме. Смерть теж повинна мати якесь втілення.

— Ви обіцяли!

— Обіцяв — і виконую. Мені справді треба явити ваш труп. Сейф зачиняється автоматично, бачу. Дівчина знає, скільки там грошей?

— Знає!

— Не страшно. Повісить їхнє зникнення на мене — їй однаково не повірять. Бо на мене все можна списати. Але й не шукатимуть касу. Дозволять їй зникнути. Ще й Рита навряд дурна. Не оголосить реальної суми. Ні, Леве Яковичу, мене не викриють у крадіжці. Не хвилююся.

Голос повільно опустив руки.

Стиснув кулаки.

Набичив голову, мовби готуючись до останньої відчайдушної атаки.

Більше Крейзі не було про що з ним говорити.

Підняв озброєну правицю.

Палець уже тиснув спуск.

Постріл.

10

Нічого не сталося.

Лише хлопок, не гучніший, ніж бахкає іграшковий пістолет. Нічого не розуміючи, точніше — не *бажаючи* розуміти, — Крейзі знову і знову давив на гачок. Спершу ще цілив у пана Голоса, який дивився на нього, мов дослідник на комаху. Потім — хаотично водив дулом по периметру. Після шостого хлопка курок лише сухо клацав.

— Набої холості. Та ви вже самі зрозуміли. Мали б перевірити, — повчально зауважив Лев Якович.

— Я... Мені... — Крейзі не знаходив слів.

— Ви цілковито довірилися нам.

Аж тепер він побачив на порозі спальні Савосту.

Той стояв, спершись плечем на одвірок, руки схрестив на грудях. Змірявши поглядом збентеженого, в один момент розчавленого найманця, він став поруч із Голосом. Потиснув йому руку, повів далі:

— Третій рівень. Ви не пройшли його. Не витримали випробування спокусою. Саме для того вам пропонували такий мізерний гонорар. Ви ж могли не домовлятися з мішенню. Якби пальнули відразу — ласкаво просимо в родину. До речі, знайомтеся. Лев Якович Голос, мій заступник із внутрішньої безпеки.

— Великі фірми, подібні до нашої, мають найперше дбати про внутрішню безпеку, — легенько вклонився Голос.

— То це… То ви…

Крейзі перехопило подих. Чавлячи уривки слів, він не чув сам себе.

— Ми підготували цю невеличку виставу саме для вас, — визнав Савоста. — Чесно кажучи, щось подібне пропонується іншим кандидатам. Ви не найгірший, браво. Охоронців нейтралізували дотепно. Ваш фокус зняли на відео. Тепер будемо показувати на наших тренінгах. Хай бійці вчаться.

— Зйомка? — Крейзі все ще відмовлявся вірити власним очам та вухам.

— За вами стежили весь час, — сказав Голос. — Як ви думали?

— Ніяк…

— Неправда. *Якось* ви думали, — знову включився Савоста. — Лиш не до кінця. Ви, любий друже, прийняли без найменших сумнівів усе, що ми вам згодовували. Хоча мусили самі, задля власного спокою, перевірити особу мішені. Ви отримали *легенду*, та вона не була нічим підкріплена. Аби ви почали хоч трошки перевіряти *нас*, я б уже поставив вам плюс. Проте ви тішилися. Вам зручно, коли за вас, найманця, роблять велику частину вашої роботи. Я обіцяв вивести вас на ціль — і ви вирішили не докладати жодних додаткових зусиль. Навіть не пересвідчилися, що набої бойові. Та все одно, такому вчать. Ми б учили — аби ви не шукали собі додаткового заробітку. Не домовлялися з жертвою. Робили свою роботу, хай гонораром не задоволені.

— Ви зрадили, — зітхнув Голос. — На жаль, після такого вам не можна довіряти. Питання?

— Тут усе несправжнє? Рита в кухні, двоє охоронців…

— Навпаки. Справжнє все, крім легенди про бізнесмена Голоса, — мовив Савоста. — Ось це — його квартира. Рита — не коханка, молода дружина. Будинок на Осокорках — їхня дача. Навіть про дружину й дочок за кордоном правда. Просто вони давно розлучилися, зали-

шившись добрими друзями. Квартира на Оболоні — наша службова. А тих охоронців, яких ви сьогодні *зробили*, справді найняли через іншу фірму. Втемну, як вас. Вони теж думали, що бережуть бізнесмена. Тільки їм і не треба знати більше, пхати носа в чужі справи.

— Поліна Петрівна, справжня вдова військового, — додав Лев Якович. — Щойно ви почали бігати разом, ми зрозуміли ваш хід. Вирішили трохи підіграти, всі разом. Аби спростити задачу, підвести до потрібного результату швидше. Єдине, чим я перейнявся — коли ви почали шукати снодійне. Моя добра приятелька могла не витримати сильного препарату.

— У ампулі був безпечний вітамін, — сказав Савоста. — Не завжди треба вірити написаному на упаковці. Тим більше, якщо купили не самі, а отримали через когось.

— Через ваших людей! — розпачливо вигукнув Крейзі.

— Ще одна маленька деталь, якою ви знехтували. Хоча, — погодився Голос, — як би ви перевірили? Хімічний аналіз чи ще щось… Але якраз тут ми допускали для вас послаблення в сценарії. Все? — він глянув на Савосту.

— Та ніби все, — той подивився на Крейзі. — Все. Ходімо.

— Тобто…

— Потенційний зрадник. Ще й забагато знаєте. Ходімо. Людям треба відпочивати.

Зайшов ще один чоловік.

Той, хто передавав ампулу, шприц, пістолет, потрібні відомості. Мовчазний чоловік в окулярах на м'ясистому носі з широкими ніздрями, сірому джемпері під темні штани й черевиках з круглими носаками.

Він жестом показав Крейзі, куди треба йти.

ВЕЧЕРЯ НА ДВОХ

1

— Мені оці ваші казочки до одного місця! Аби тут не було жінок, я навіть сказав би, якого. І, чесне слово, це місце — не жопа, а набагато гірше!

Присутні у кабінеті начальника головного управління міської поліції не уявляли собі, що може бути гірше за ситуацію, описану короткою формулою «повна задниця». Та ніхто не дозволив собі посміхнутися. Бо протягом останнього місяця справа, яка призвела до такої незавидної ситуації, щодня обговорювалася не лише в керівних кабінетах.

Про невловимого серійного маніяка, котрий безкарно полює на самотніх жінок і вбиває їх у їхніх же квартирах, регулярно повідомляла преса.

Звісно ж, роблячи основний акцент не лише на подробицях убивств. Щораз підкреслювалася безпорадність та бездіяльність київських правоохоронних органів.

Насправді аж таких моторошних загадок у цій історії не було. Хоч про вбивство мова, хоч про пограбування чи про вкинення в обіг фальшивих гривень або доларів, завжди перше питання: «Хто?». Але коли йдеться про

вбивство, треба також розуміти: «За що?». Та під час розслідування серії однотипних убивств, нехай і скоєних у різних районах міста, знайдена причина не наближає до встановлення вбивці. Навіть не окреслює кола підозрюваних.

Картина вимальовувалась така.

Чотири тижні тому у себе в однокімнатній квартирі була знайдена задушеною жінка середнього віку. Вона працювала касиром у супермаркеті, давно розлучилася з чоловіком, жила в квартирі, успадкованій від померлої бабусі. Нічим особливим не виділялася і, за словами тих, хто її знав, дуже хотіла влаштувати особисте життя. Будучи від природи трохи сором'язливою, жінка, освоївши комп'ютер, почала давати оголошення в Інтернет, шукаючи порядного чоловіка для серйозних стосунків.

Коли її знайшли на розібраному ліжку, голою і задушеною, стіл на кухні був накритий для інтимної вечері на двох.

Висновок лежав на поверхні: хтось, із ким самотня дама познайомилась у віртуальному світі, прийшов на вечерю і задушив її. Причому фізично жертва не постраждала: слідів насильства експертиза не виявила. Та й страви, хоч як це дивно, лишилися в первозданному вигляді: ніхто нічого не їв.

Виглядало, чоловік заходив, вітався, і дуже швидко, навіть не спокусившись вечерею, переходив до справи. Тобто, хазяйка квартири невідомо з якої причини розстеляла ліжко, роздягалася і покірно, без опору, чекала, поки страшний гість задушить її.

Або так — або дії жертви не мали жодного пояснення.

Спроби переглянути електронну пошту вбитої виявилися марними. Всі вхідні, отримані листи, а також чернетки вбивця перед тим, як піти, видалив. А поштову скриньку, де могли зберігатися копії, старанно почистив. Звісно, жодних відбитків пальців та інших слідів він після себе не лишив.

Спочатку, поки не сталося наступного вбивства, «убійники» товклися на місці, відпрацьовуючи наперед безперспективні версії, аби демонструвати бодай якусь ефективність роботи. Та рівно за тиждень аналогічним способом та за аналогічних обставин вбили ще одну жінку. Теж самотню. Щоправда, знімала квартиру, власної не мала. Теж середнього віку, лише три місяці не дожила до тридцяти восьми. Теж пересічної зовнішності: не красуня, але й не потвора. Також, за інформацією колег та подруг, шукала серйозних знайомств через Інтернет. Років десять як розлучилася, дітей Бог не дав. Працювала бухгалтером у невеличкій фірмі. Гола, на розстеленому ліжку, задушена.

На кухні — вечеря на двох.

Потім, коли кількість убитих самотніх жінок, котрі старанно накривали стіл для свого фатального гостя, налічувала вже чотирьох, начальник управління карного розшуку оголосив у відділі тотальну мобілізацію. Свої ідеї щодо негайного пошуку маніяка мусив запропонувати кожен. І ось сьогодні, на традиційній ранковій нараді з начальником «убивчого» відділу майором Токарем, така ідея прозвучала.

Озвучила її Оксана Горчакова, слідча прокуратури. Вона вела цю об'єднану з чотирьох епізодів справу.

Її ідею начальник управління привселюдно кваліфікував як «казочку». Оксана, яка перед цим уже вислухала думку кожного з присутніх тут офіцерів, обмінялася з Токарем багатозначними поглядами. Майор витримав театральну паузу, тоді заговорив, старанно добираючи слова:

— Думаю, Оксана Михайлівна знає, що каже. Бо вона — жінка. Причому — самотня жінка середнього віку. Їй легше стати не тільки на місце жертви, а й на місце вбивці.

— Так чого ж вона себе не запропонує як приманку? — роздратовано поцікавився господар кабінету.

— Тому, — терпляче пояснила Оксана, перехопивши ініціативу Токаря, — що я за цей місяць достатньо засвітилася і перед телекамерами, і взагалі — перед журналістами. Наш серійник — хто завгодно, лишень не ідіот. Він напевне відстежує все, що з'являється в газетах, Інтернеті та по телевізору про цю справу. Якщо я відчиню йому двері, він тут таки впізнає мене. Слід діяти напевне, аби приманка не викликала в нього підозри.

— Нехай, — начальник управління повів плечима, ніби погони форменого кітеля раптом почали йому тиснути. — Давайте від самого початку. Докладно, в деталях: як пропонуєте його спіймати…

2

— Не боїтеся? — запитала Оксана.

Жінка не відповіла, тільки нервово глипнула на циферблат настільного годинника, сувеніра у формі смаженого млинця.

У цій невеличкій квартирі їх було троє: сама слідча Горчакова, старший лейтенант Ігор Душний, опер з «убивчого» відділу, і Галя, хазяйка, ровесниця Оксани, самотня жінка середнього віку та пересічної зовнішності. Саме таких любить роздягати і душити серійний маніяк.

Ідея Оксани оригінальною не була — зловити вбивцю на живця, влаштувавши йому пастку. Але сама вона, хоч і підходила за всіма ознаками, в ролі приманки для маніяка себе не бачила.

Не тому, що чогось боялася.

Навпаки, слідчу Горчакову позаочі називали «тітка з яйцями». Та й сама вона іноді обмовлялася, що мусила народитися мужчиною. Принаймні, хлопчачі замашки в доньки розвивав ще батько, офіцер танкових військ. Як вірити в теорію індійських йогів про реінкарнацію, часом зауважувала Оксана, то в минулому житті вона точно була чоловіком-воїном.

Звісно, все це сприймалося як жарт, та в кожному жарті, як справедливо кажуть, є дещиця правди.

Отже, пояснила слідча Горчакова, серійний убивця напевне відстежує оголошення про знайомства в Інтернеті й веде кілька листувань водночас. Бо, як уже відомо, всі чотири жертви досить довго спілкувалися зі своїм новим знайомим у віртуальному світі. Навіть хвалилися приятелькам: мовляв, уже давно з ним листуюся, такий цікавий чоловік, пора б і познайомитись. Після першого: «Привіт, як справи, мене звати Вася!», ніхто, навіть переконана авантюристка, не готова призначити інтимну зустріч у себе вдома з романтичною вечерею.

Звісно, сказала Оксана, вона може зареєструватися на відповідних сайтах і подати своє оголошення. Проте, по-перше, нема гарантії, що вбивця клюне саме на неї. По-друге — що він взагалі клюне. А по-третє, навіть якщо і клюне, чергову «пасію» серійник вибиратиме досить довго. В ситуації, що склалася, навіть кілька днів — марна витрата часу. Бо ніхто не дасть гарантії, що паралельно з черговим віртуальним фліртом маніяк не навідається до вже наміченої жертви.

Тому Оксана запропонувала взяти навмання кілька оголошень. Вийти на контакт з їхніми авторками. Й дізнатися, чи не спілкується котрась із незнайомцем. Шанси мізерні, проте ними слід скористатися. Переговори слідча Горчакова взяла на себе.

І отримала результат: така собі Галина Новикова, менеджер із продажу салонних меблів, зізналася: вже тиждень веде досить приємне листування з незнайомим чоловіком. Приємність полягала в тому, що він, на відміну від більшості віртуальних дон-жуанів, не закидає їй сороміцьких запитань на кшталт: «*А які в тебе цицьки?*». Навпаки, в його манері спілкування є щось шляхетне.

Галина Новикова теж чула про душителя самотніх жінок, через те не поспішала форсувати події. Оксана, поспілкувавшись із нею телефоном сорок хвилин, умо-

вила жінку запросити шляхетного незнайомця до себе в гості, спокусивши інтимною вечерею на двох. Отримавши таку бажану для себе пропозицію, маніяк тимчасово згорне пошук інших жертв. Таким чином, сищики до всього ще й виграють час та отримають невеличкий перепочинок.

У квартирі Галини Новикової на шляхетного вбивцю чекатиме засідка.

— Що з вами? — перепитала Оксана. — Ніби все було в порядку…

— Трошки мандражить, — нарешті заговорила Галина, яку навіть озброєний опер чомусь не заспокоював, а навпаки — ще більше лякав.

— Скільки разів вам казати — ми поруч, у спальні, — слідча Горчакова намагалася говорити спокійним тоном. — Він не встигне заподіяти вам шкоди.

— Це все добре, — Новикова нервово потерла руки, долоні яких зрадницьки свербіли ось уже тривалий час. — Тільки для чого так буквально все сприймати? Ми… ви збираєтеся ловити вбивцю. Навіщо в такому разі оця декорація?

Жінка кивнула в бік кухні, де на столі чекала вечеря на двох: коньяк, сир, овочевий салат, бутерброди з червоною ікрою, викладені на зелене салатне листя, фрукти. Приблизно так накривали стіл всі жертви.

— Все натурально, — пояснив Ігор Душний, який здебільшого мовчав, і від чоловічого голосу Галина несподівано для себе здригнулася.

— Що — натурально? — жінка повернулася до опера всім корпусом.

— Думаю, Оксана правильно розрахувала. Знаєте, коли вже повинна відбутися вистава, то декорації, як кажуть, мусять бути відповідними. Вечеря, Галю — це така його фішка, обов'язкова умова. Його ж на вечерю запросили, вірно? Ну, не побачить падлюка накритого столу…

У Галини Новикової були свої думки з цього приводу. Вона навіть зібралася їх озвучити. Не лише тому, що вже починала обтяжуватися своєю роллю приманки, а й через бажання за розмовами приховати свій справжній страх. Тільки вона нічого не встигла сказати. Завмерли і її гості.

Бо у двері подзвонили.

Годинник на стіні показував рівно восьму вечора. Гість прийшов без запізнення.

3

— Ой! — Галина Новикова не втрималась — скрикнула від нервового напруження.

Опер Ігор при цьому машинально потягнув з заплічної кобури табельний «макаров». З усіх присутніх тільки жінка-слідчий, якій належала ідея засідки, зберігала спокій.

— Тихо, — вона жестом стримала активність старшого лейтенанта, поклала руку на плече Галини. — Все під контролем. Ти не спіши пестиком махати, а як пече — на запобіжник його постав. Не дай Бог…

— Я не знімав! — образився за підозри в некомпетентності опер, та все ж таки перевірив зброю — справді, собачка запобіжника на місці.

— Дарма, — повчально зауважила Оксана Горчакова. — Мій тато-танкіст учив: зброя завжди повинна бути готова до бою. Навіть якщо солдат у глибокому тилу.

Опер скреготнув зубами: підловила-таки, хвеська язиката. Натуру слідачки чіплятися до слів і на цьому будувати свої допити знали не лише в міській поліцейській управі. Та пістолета все ж таки сховав, перехопивши сповнений неприхованого переляку погляд Галини, яким вона втупилась у «макаров».

Дзвінок повторився.

Оксана кивком голови звеліла Душному сховатися в спальні.

Той підкорився.

Сама вона, трошки подумавши, зайшла за ним, приклала пальця до вуст. Тим часом Галина, поправивши для чогось зачіску та обсмикнувши сукню, пішла відчиняти.

А тоді «мисливці», що затаїлися в спальні, почули знайомий голос:

— Де ви там? Виходьте, відбій повітряної тривоги!

Вийшовши зі спальні, Горчакова і Душний побачили у вітальні майора Токаря. Начальник «убивчого» відділу був помітно не в гуморі. Галина ж, навпаки, не приховувала полегшення.

— Що? — коротко запитала Оксана.

— Облом, що! — махнувши рукою, Токар присів на краєчок старенького крісла. Горчакова примостилася навпроти на дивані, опер лишився стояти. Пістолет у його опущеній руці виглядав тепер безглуздою дитячою іграшкою.

— Тобто? — перепитала слідча.

— Тобі, Оксано Михайлівно, пояснити популярно, що означає слово «облом»? Нерви нашим орлам лікувати треба! Весь особовий склад відправити у відповідний санаторій за рахунок МВС! Ну, не стало терпцю в одного опера! Побачив, як підозрілий дядько до під'їзду підходить, захотів у героя погратися! Ваші документи, каже! Ось так, мудило, зупиняє і каже: «Ваші документи!». Ще й культурний, мать його: «вибачте» сказав!

— Ну! — вирвалося в Душного, хоча він уже давно все зрозумів.

— Гну! — в тон йому відповів Токар. — Мужик розвернувся — і тікати! Замість того, аби зайти сюди, почати душити хазяйку і…

— Слухайте, кінець кінцем, ви в мене вдома! — зірвалася Галина. — Мало того, що я дозволила… ризикувала…

— Спокійно! — Оксана підвелася. — Галю, він не хотів, у нього вирвалося. Бо, вибачте за гру слів, все зірвалося… А вам, Юрію Дмитровичу, все ж таки хоч іноді треба стежити за своїми словами.

— Повчіть мене ще манерам! — Токар стукнув себе кулаком по коліні. — Через одного дурня така крута ідея, ваша, між іншим, псові під хвіст пішла! У вас курити можна? — він повернувся до Галини.

— Добре хоч запитали, — зауважила жінка. — Взагалі-то я теж ніяк не кину, але курю або на кухні, або на балконі. Та коли нерви… Куріть тут, чого вже.

Вона подала майорові надщерблену глиняну попільничку. Токар закурив, нікому не пропонуючи. Якийсь час усі мовчали. Нарешті Душний обережно поцікавився:

— І хто ж там у нас такий нервовий?

— Докурю — підемо, познайомишся, — майор струсив попіл, зробив нову глибоку затяжку. — До речі, Оксано Михайлівно, про ідеї. Не тільки у вас вони виникають. У мене теж одна цікава зродилася. Не знаю, чи допоможе… Коротше, мені здається, наш любитель віртуальних знайомств спочатку душив свої жертви, а потім уже роздягав їх. Далі сам розстеляв постіль, вкладав тіла...

— Дуже цікаво. Надто ж — мені, — обурилась Галина.

— Насправді, цікаво, — слідча Горчакова поставилася до слів майора досить серйозно. — Для чого, по-вашому, убивця це робить?

— Поки не знаю, — знизав плечима Токар. — Мені просто в голову стукнуло… До вечері ніхто не торкався в жодному з випадків. Це що, вони після тривалого віртуального спілкування і якихось двадцяти-тридцяти хвилин особистого знайомства до діла, так би мовити, переходили? Не буде жінка швидко стелити чисту білизну і

роздягатися для абсолютно незнайомого мужика. Здибанка через Інтернет навіть у часи новітніх технологій — не повноцінне знайомство, згода?

Дивився він при цьому не на Оксану, а на хазяйку квартири. Та мовчки кивнула, не бажаючи більше нічого коментувати.

— Значить, я собі так і припустив: жертва довіряла новому знайомому достатньо, аби впустити його в квартиру, і навряд чи довіряла безмежно, аби відразу почати готуватися до інтиму. Вбивця ж хотів показати: все було навпаки. Його цікавить насамперед секс, шалена пристрасть. Результат — труп.

— Може й так, — знизала плечима Оксана. — Лишається зрозуміти, для чого він це робить. Ваша версія дає новий харч для роздумів. Подумаємо.

— Ну, тоді гайда думати, — докуривши, майор Токар поставив попільницю на бильце крісла і підвівся. — Заразом, Ігоре, познайомлю тебе з нервовим колегою.

Швидко попрощавшись, усі троє залишили квартиру.

Легше від цього Галині Новиковій не стало.

Вона пройшлася кімнатою, зайшла на кухню, якийсь час роздивлялась сервірований на двох стіл, для чогось поправила виделку біля однієї з тарілок, тоді закурила, аби заспокоїтися остаточно.

За сорок хвилин у двері знову подзвонили.

4

— Пустите? — запитала Оксана Горчакова, тупцяючи в дверях.

Галина мовчки відступила, пропускаючи несподівану гостю. Та пройшла, розстебнула плащ, скинула туфлі, ставши відразу на кілька сантиметрів нижчою.

— Здивовані?

— Відверто? Здивована, — призналася Галина Новикова. — Я думала, ви і ваші колеги-чоловіки на сьогодні вже дали мені спокій.

— А вам так хочеться, аби чоловіки дали вам спокій?

Не знаючи, що треба відповідати в таких випадках, Галина спасувала. Як, зрештою, більшість людей, з якими спілкувалася слідча.

Тому просто повернулася до кімнати.

Сіла в крісло, де півтори години тому сидів і ділився своїми теоріями майор Токар.

— Так ви не відповіли, — Оксана стала навпроти Галини, і тепер хазяйка квартири змушена була спілкуватися з гостею, дивлячись на неї знизу вгору.

— А ви не пояснили, чому повернулися.

— Ну, по-перше, аби побути трошки з вами, заспокоїти вас…

— Я спокійна, Оксано… як вас…

— Просто Оксана. У нас же неофіційна розмова. Значить, я вирішила трошки побути з вами. Ну і, по-друге, зробити все можливе, аби ви заспокоїлися. Причім — назавжди.

Ця фраза прозвучала якось дивно. Галині навіть здалося: сам голос слідчої помітно змінився.

— Я не…

— А я зараз все поясню.

Оксана присіла навпочіпки, аби мати змогу тепер дивитися Галині просто в очі.

— Тобі, Галю, справді хочеться, щоб чоловіки дали тобі спокій? Не просто ж так в тебе це вирвалося. Ну, не чую?

— Я… Так сказала…

— Ясно, — задоволено відповіла Оксана. — Тоді давай домовимося: нема слідчої, нема Оксани Михайлівни. Як жінка жінку тебе запитую: якщо ти так уже хочеш, аби ці брудні хтиві мужики дали тобі спокій, для чого даєш через Інтернет оголошення і знайомишся з ними? Невже нам, самодостатнім жінкам, яким є де жити, які мають цікаву роботу, котрі самі собі роблять кожна свою кар'єру, — треба ось так принижуватися перед чолові-

ками? Показувати їм свою слабкість, ніби ми не можемо без них? Коли ми листувалися з тобою, ти щиро писала: раз обпеклася. Чого мовчиш? Думала, з тобою мужчина зустрічі шукає? Ага, зараз! Ти *мені* висповідалася! І всі інші признавалися в своїх проблемах теж *мені*! Раз обпеклася — для чого, принижуючи себе і свою жіночу гідність, пхати руку у вогонь ще раз? Ніяк заспокоїтися не можеш? Без мужика тобі погано?

Тепер Оксана не говорила, а буквально випльовувала слова.

— Сука хтива! Я тебе зараз назавжди заспокою! А потім буде так, як цей мужик, сищик наш видатний, розказав! Ти ба, додумався! Нічого, я потішу його самолюбство! Так, як тішите чоловіче самолюбство ви, кричучи всюди про свою самотність! Все буде так, як він сказав!

Остаточно перелякана Галина не могла ані опиратися, ні слова сказати: сильні, не по-жіночому міцні руки Оксани схопили її за горло, почали тиснути, і світ перед очима поступово розпливався, дихати ставало дедалі важче…

І раптом все скінчилося.

Галя Новикова побачила себе в кріслі, зігнутою навпіл у хрипкому кашлі. А на підлозі майор Токар намагався надягнути на Оксану наручники. Вона шалено опиралася і сичала, наче змія. Та досвід у майора виявився достатнім для того, аби швидко зламати цей опір. Коли все було скінчено, він ривком посадив убивцю на диван і витер чоло.

— Бач, Оксано Михайлівно, не такі вже ми, чоловіки, дурні.

— Ви не дурні, — люто виплюнула Горчакова. — Ви — худоба.

— Правильно, — легко погодився Токар. — І, як всяку худобу, нас треба годувати. Ось не торкнута вечеря на двох у квартирі кожної жертви все і вирішила.

Він із виглядом переможця пройшовся кімнатою.

— Розумієш, Оксано, чоловік, прийшовши на перше побачення з жінкою, тим більше — на її запрошення, тим більше — ввечері, після трудового дня, мусить віддати належне якщо не вечері, то жіночим старанням. Хоч би як ти до мужчин ставилася. Це — неписані правила гри. *Чоловічої* гри. Значить, вирішив я, вбивцею може бути *не чоловік*. Ми, мужики, спершу їмо, потім — усе інше. Бо жінкам *подобається*, коли ми їмо приготоване ними. Навіть якщо воно не смачне. Версія? Версія. У неї цілком вкладається факт, що вбивця міг роздягнути жертву потому, як зробив свою справу. Та зімітувати вбивство під час інтиму. Жінка жінку не боїться, теж факт. У наш час чимало так званих незалежних жінок, які ненавидять чоловіків лише за те, що вони — іншої статі, й більшість жінок почуваються без чоловіка справді самотніми. Шукати таку жінку для підсадки — теж невдячна справа. Хіба мало самотніх дам? І тут ти сама нам допомагаєш: пропонуєш ідеальну кандидатку на чергове вбивство. Після чого облаштовуєш пастку. Цікаво погратися в невловимого вбивцю, якого, до речі, ти сама ж і шукаєш?

Оксана Горчакова мовчки відвернулася до вікна.

— Припущення було фантастичним, — тепер майор говорив до врятованої Галини. — Та все ж я перевірив дещо. Наша Оксана — самотня жінка пересічної зовнішності, яку батько-танкіст виховував, як хлопця. Тому в особистому житті вона мала кілька розчарувань. Ми, мужики, не завжди любимо довгоногих грудастих блондинок, але завжди — жінок, а не спецназівців у спідниці. Ну, і настав момент: почали дратувати жінки, котрим, виявляється, не досить особистої свободи. Подробиці — колись згодом, після суду й вироку. Нам же лишалося вмовити вас ризикнути, підіграти у сьогоднішній невеличкій виставі. За задумом, дійство зайвий раз переконає Оксану в тупості чоловіків. А потім ви мали пустити

мене в квартиру раніше, ніж могла б повернутися вбивця. Ось і дочекалися.

— А якби я не повернулася? — озвалася Горчакова.

— Не страшно, — заспокоїв її Токар. — Ми б повторили виставу в іншому місці. Збирайся, у тюрму поїдемо. Розмови на нас чекають довгі та інтимні.

ПЕРЕБІР

1

Зайшовши до вітальні, Ігор зрозумів свою помилку.

Коли побачив з вулиці смужку світла, що пробивалася крізь щілину між шторами вікна великої кімнати, гордо нареченої ним «вітальнею», вирішив — Ліза повернулася. Та лиш зайшов до квартири, радості від можливого повернення дружини як не було. Спочатку — збентеження, а вже потім видовище розвеселило Ігоря.

Бо він миттєво оцінив ситуацію. Тому не засмутився, а тим більше — не злякався.

А побачене у власній вітальні справді підпадало під класичне визначення «картина маслом». Десь із хвилину Ігор стояв, роздивляючись її та намагаючись прийняти найбільш логічне в даній ситуації рішення. Тоді гмукнув, повернувся до передпокою, старанно зачинив вхідні двері. Чекаючи побачити Лізу, так поспішав, що залишив їх прочиненими. Потім він повернувся, скинув куртку, недбало кинув її на крісло, звичним рухом намацав вмикач на стіні. Засвітивши люстру, Ігор наблизився до канапи, де розташувався незваний гість, і вимкнув торшер — це його світло господар квартири побачив з вулиці.

Спалах яскравого світла не потривожив лежачого.

Незнайомцеві, котрий мирно спав у чужій вітальні, на вигляд було двадцять — двадцять п'ять років. Його обличчя зі слідами невмілого гоління свідчило про повне блаженство та цілковите задоволення. Уві сні він навіть прицмокнув губами, що остаточно розчулило загалом несентиментального Ігоря.

Він спав, як прийшов — одягненим і навіть взутим, підібгавши під себе ноги, запаковані в старенькі, але фірмові і, судячи з усього, міцні кросівки.

Велика брезентова сумка, набита всякою всячиною з числа особистих речей хазяїна квартири, стояла на підлозі поруч із диваном. Ігор присів, зазирнув усередину. Так… старий CD-плеєр, який він ніяк не віддасть бідним родичам…, планшет, музичний центр…

Все це вже давно застаріло, та викидати шкода.

Але це *його* речі.

Як і незграбно, боком, туди ж запхнутий ноутбук.

Порожня шкатулка валялася попід стіною. Злодієві не пощастило: йдучи геть, Ліза передбачливо забрала звідти всі свої коштовності. Так… більше нічого його не привабило. Правильно: злодій збирав лише те, що швидко і без проблем може реалізувати.

Сплячий не виглядав таким уже покидьком суспільства. Тому Ігор, не відчуваючи особливої гидливості, підважив правицю злодія, яка звисала з канапи, засукав рукав його светра, знов гмукнув. Так, слідів від голки нема. Звісно, хлопець може колотися і в ногу. А може взагалі сидіти на «колесах» чи ковтати «кислоту». Ігор чомусь не мав жодних сумнівів щодо потреб, які реалізує злодій, скинувши крадене: спустить бариш на наркотики.

Хоча до алкоголю молодий чоловік теж не байдужий. З рота сплячого відгонило перегаром від випитого, очевидно, на радощах хильнув віскі. Літрову пляшку злодій знайшов у барі, дверцята якого навіть забув зачинити. Видно, вирішив відсвяткувати сам із собою, почав, розслабився, утратив контроль і вирубився — таке теж

буває. Просто-таки анекдот наживо: квартирний злодюжка, вицмуливши хазяйське віскі, заснув у обікраденій квартирі.

Ігор ще якийсь час роздивлявся сплячого, наче екзотичну комаху. Потім знову повернувся до передпокою, уважно оглянув обидва замки на вхідних дверях. Втретє гмукнув: не зламані. Значить, у злодія якимось чином опинилися «рідні» ключі. Навіть більше: хлопець вирахував код замка на дверях під'їзду. Правда... якраз тут нічого складного нема. Хоч кожний місяць код міняй, будь-яка старанна та більш-менш досвідчена людина здатна його вирахувати. А дверні замки для хорошого злодія-домушника — тьху! Видно, хлопець до всього ще й якийсь місцевий кулібін. Тут не треба бути геніальним сищиком, аби все вирахувати.

Видобувши з бару почату пляшку ужгородського коньяку, яка чомусь програла в очах злодія перед літром шотландського віскаря, Ігор налив собі в склянку на два пальці. Повільно випив. Злодій на канапі заворушився, і господар квартири вирішив: пора б уже і йому щось робити.

Витягнувши зі своїх штанів міцний добротний шкіряний пасок, Ігор обережно перевернув п'яного злодія. Завів його руки за спину і стягнув їх разом. Вперше в житті він, Ігор Баркаш, бізнесмен, голова фірми, що торгує комп'ютерами оптом і вроздріб, зв'язував людину. Діяв господар квартири незграбно і невміло, зате в процесі цього дійства його охопило невідоме дотепер відчуття. Подібне до того, яке відчуваєш під час *виграшу*. Та все ж таки не зовсім воно.

Як керівник, наділений певною, але обмеженою різними правовими нормативами, владою, Ігор раптом відчув владу конкретну. Над конкретною людиною, яка проникла в його дім, намагалася вкрасти його речі і в результаті впилася до нестями його віскі. Хоч що кажи, а ось так узяти і зв'язати когось із своїх підлеглих, на-

приклад — старшого менеджера з продажу, керівник фірми дозволити собі не міг.

Переконавшись, що руки злодія зв'язані міцно, Баркаш без жодних мук совісті обстежив кишені його куртки кольору хакі. В правій боковій знайшов два ключі, дуже схожі на його власні. Значить, його припущення правильні: злодію вдалося отримати дублікат. Кинувши ключі на підлогу, Ігор продовжив обшук. У внутрішній кишені знайшлися водійські права. Цікаво, куди він такий поїде, на чому і як далеко заїде… Так-с, Ковалевський Денис Петрович, дуже приємно познайомитись.

Ігор заховав конфісковані права у задню кишеню своїх штанів.

А це що таке?

В одній кишені з правами лежало ще щось. Видобувши черговий трофей, Ігор глянув на нього — і раптом передумав викликати поліцію. А саме так він і збирався вчинити. Кінець кінцем, не влаштовувати ж тут кривавий самосуд. Та й не вийшло б кривавої розборки: бізнесмен Ігор Баркаш не переносив вигляду навіть власної крові, коли траплялося порізатися або кров йшла носом під час перепадів артеріального тиску — так буває під час різкої переміни погоди.

Проте тепер, після несподіваної знахідки, Ігор поміняв свої плани.

Адже в кишені разом із правами злодій носив колоду карт.

2

Кинувши колоду на журнальний столик, біля порожньої пляшки, Баркаш рішуче пройшов на кухню.

Набрав повну каструлю холодної води.

Вилив її на голову сплячого.

Той зарепетував від несподіванки, почав фиркати, а хазяїн уже облив його знов, не переймаючись тим, що може зіпсувати диванне покриття. Нарешті злодій очу-

няв, спробував спертися на руки. Йому це не вдалося, і той, кого, якщо вірити документам, звали Денисом Петровичем Ковалевським, незграбно завалився на бік. Взявши злодія двома руками за вилоги куртки, Ігор посадив його рівно і для більшого ефекту відважив два ляпаса.

— Е, ти чого! — запротестував Денис.

— А ти як думаєш? Добрий ранок, товаришу! Вірніше, доброї ночі.

— Уже ніч? — щиро здивувався злодій.

— Нуль годин п'ятнадцять хвилин, — Ігор кивнув на настінний годинник. — Що ж ти, братчику, так облажався? Ти, мабуть, поганий злодій. Або — дурний злодій. Хоча дурний і поганий — навряд: ключі, бач, змайстрував, сюди пробрався. Мабуть, не один день мене випасав, либонь розпорядок дня знаєш. Чи ні?

— Так, — похмуро кивнув Денис.

— О, вже не зовсім віслюк… А взяв і нажерся до нестями… Не міг пляшку з собою прихопити і десь потім за моє здоров'я… той? — Ігор клацнув себе вказівним пальцем по горлу.

— Та міг, — погодився злодій. — Тільки раз ковтнув — добре пішло. Потім ще раз, ще…

— Оклигав — гіпс, — підсумував Баркаш, натякаючи на скручені руки полоненого. — Давай вирішимо, братчику, що з тобою робити.

— Є варіанти? — обережно запитав злодій.

— Варіанти завжди є. Граєш? — Ігор узяв із журнального столика конфісковану колоду. — Мало того, що бухаєш на роботі, то ще й азартні ігри… Наркота мабуть теж є, а?

— Що я — зовсім кінчений? — щиро обурився Денис. — То малолітки, втрачене покоління.

— Ага. Ти, значить, дорослий. Знаєш, не схоже за вчинками, — розвів руками Ігор. — Ну, то як, катаєш у карти?

— Буває, — Денис повів плечима. — Час від часу.

— Покер, бридж, преферанс?

— То для інтелігентів. Ми з пацанами так… у «двадцять одне» коли побавимося…

— В «очко»? — здивовано перепитав Ігор. — Та-ак… І почім граєте? По щиглях?

— По грошах! — образився Денис. — Я взагалі-то, — тут злодій по-хлопчачому шморгнув носом, — сюди прийшов через борг. Програвся, коротше. Картярський борг — борг честі. Туди-сюди, поставили на лічильник…

— Багато продув? — швидко запитав Ігор, але тут таки сам себе перервав: — Добре, не моя справа. У мене до тебе, Денисе Петровичу, ділова пропозиція є.

Вислухавши пропозицію, злодій перетравлював її досить довго.

За цей час господар устиг сходити у найближчий кіоск за новою колодою.

Нарешті він повернувся, швиденько підсунув до канапи крісло, поставив між кріслом і канапою журнальний столик і сів навпроти злодія. Звичним жестом розпечатав колоду.

— Як бачиш, я не жартую, — Ігор говорив, а руки вже тасували карти. — Зараз, Денисе Петровичу, я тебе розв'яжу. І не треба, будь ласка, зразу на мене кидатися: поки ти нічим не ризикуєш.

— Поки, — наголосив на незручному для себе слові злодій.

— Отже, братчику, повторимо умови. Граємо п'ять партій в «очко». Виграєш ти — спокійно йдеш. Будемо вважати інцидент вичерпаним. Звісно, мої речі лишаться в мене. Виграю я — звиняй, дзвоню в поліцію. Спробуєш скористатися моментом і напасти на мене — врахуй, що я колись займався боротьбою, а ти виснажений алкоголем. Я можу розв'язати тобі руки?

— Валяй, — зітхнув злодій. — Тільки пусти до ванни, в макітрі ще віскарик шумить.

Ігор звільнив Дениса, провів у ванну. Той підставив голову під струмінь холодної води, довго пирхав і кректав, поки, нарешті, не закінчив водні процедури. Витершись запропонованим рушником і скудлавши при цьому мокре волосся, злодій потер руки.

— Ну, погнали наші *гороцьких*? Шлях до свободи і таким буває.

3

Вони вмостилися один навпроти одного.

Баркаш провів жеребкування — першим повинен здавати той, до кого прийде більша масть. Вісімка вийшла Денисові, короля здав собі.

Посміхнувшись, Ігор ще раз перетасував колоду, дав партнерові зсунути, засвітив першу карту. Непогано: відразу хрестовий туз, одинадцять очей. Посміхнувшись, простягнув карту злодію. З виразу його обличчя зрозумів — слабенько.

— Ще, — попросив Денис, мельком глянувши на другу отриману карту. — Ще, — тепер очі його забігали: — Собі.

Ігор спокійно поклав поруч з тузом чирвову дев'ятку.

Двадцять.

Партнер відкрився: шістка, сімка, дама.

Шістнадцять.

Баркаш розвів руками — нічого, мовляв, тут не вдієш.

Він знову здавав. Випала вісімка. Потім карту взяв Денис.

— Ще! Ще! Собі!

Собі так собі. До вісімки додалася дама. Трошки подумати… Ще одну карту. Десятка, чо-орт! Н-да, перебрав.

Колода перейшла до Дениса. Він тасував незграбно, помітно нервував. Третю партію злодій виграв по очках. Потім так само виграв Ігор. Коли прийшла черга вирі-

шальної, п'ятої партії, злодій почав нервувати сильніше, ніж звичайно, і попросив випити. Баркаш налив коньяку собі й йому. Зі своєї склянки зробив лише маленький ковток. Денис перехилив склянку залпом, голосно видихнув.

Ігор почав здавати. Собі засвітив вісімку. Партнер взяв першу карту, потім — другу. Трошки подумавши, замовив ще і роздратовано жбурнув карти на стіл. Дев'ять, валет, туз. Двадцять два очки, перебір.

Ігор із хрускотом потягнувся, підморгнув партнерові.

— Ну, братчику, готовий здаватися правоохоронним органам?

— Я хочу відігратися, — глухо пробурмотів Денис. — Ще одна партія. Тільки одна, хазяїне.

— Добре! — згода вирвалася в Ігоря машинально, він навіть не встиг ні про що подумати. Але тут-таки обмовився: — Які у нас ставки? Свободу я в тебе, вважай, виграв. Чи залишити трошки? Буквально дещицю, аби було, що на кін ставити…

— Мені більше нема що ставити, — вичавив із себе Денис. — Хіба, — він спробував пожартувати, — твоє барахло.

— Гаразд. Зрівняємо шанси.

Ігор пружно підвівся, взяв свою куртку, витяг з кишені гаманець, з гаманця — стодоларову купюру. Поклав її на стіл поруч із колодою, азартно підморгнув партнерові.

— Ти ставиш рештки своєї свободи. Я — сто баксів. Виграєш — береш бабки і йдеш собі з думкою про те, як тобі сьогодні пощастило. Програєш — закриваємо тему, я викликаю поліцію. Годиться?

Злодій кивнув.

Ігор уже тасував колоду. Гра почалася.

Йому вийшла десятка. Денис узяв одну карту, потім попросив ще одну.

— Досить. Собі.

Поруч із чирвовою десяткою лягла ще одна, бубнова. Двадцять. Навіть дуже непогано. Ігор посміхнувся, потер руки, знову підморгнув партнерові. Але не стримав усмішки і злодій. Підморгнувши у відповідь, він спочатку поклав на поверхню столика туз, поруч виклав пікову десятку.

Двадцять один.

«Очко».

Денисова рука переможно підсунула до себе зелену купюру.

— Ну, я пішов? — він зробив спробу підвестися.

Ігор не відразу оговтався від несподіваного програшу. Взяв карти злодія. Для чогось потер їх між пальцями, потім старанно переглянув усю колоду: цьому хлопцеві не могло пощастити *просто так*. Та жодних можливостей махлювати в Дениса не було. Колода нова, він сам її купив, зіграли вони всього лише п'ять разів, і тасував та здавав він, Ігор, власноруч…

А тим часом задоволений злодій уже звівся на рівні. Він, як виглядало, чесно виграв собі свободу і сотку баксів заразом.

— Почекай, — жестом зупинив його Баркаш. — Тепер право відігратися є в мене. Згоден?

— Чому ні? — злодій знову сів на своє місце.

— Один момент, — сказав Ігор.

Вийшовши в сусідню кімнату, вже навіть не турбуючись про те, що лишає злодія без нагляду, він повернувся за хвилину з тоненькою пачечкою доларів у руці. Поклав гроші біля себе на столик. Послинивши для чогось пальця, відділив від пачечки одну сотенну купюру. Підсунув на середину, хлюпнув по склянках ще коньяку.

— Погнали?

Денис акуратно поклав виграну сотню поруч із хазяйською, взяв колоду.

— Погнали.

Тепер він, очевидно, вже почувався впевнено. Руки вже не тремтіли, Денис тасував спритно і здавав хвацько. Собі засвітив дев'ятку, Ігорю прийшла дама.

— Ще, — сказав він.

Денис простягнув наступну карту. Тепер сімка.

— Ще.

Король.

Чотири очка.

Ігор моментально провів подумки просту математичну дію. Не зупинятися, шанси є.

— Ще

Дев'ятка.

Чорт, перебір. На користь Дениса відійшла ще одна сотня.

Тепер уже Ігор жадібно випив коньяк, і відразу, без перерви, налив собі ще. Не хлюпнув на денце — коричнева рідина заповнила більше третини склянки. Рука Баркаша зрадницьки смикнулася, і він впізнав *симптом*, свідчення того, що процес уже набув незворотності і погано контролюється. Саме тому Ігор уже нічого не міг з собою вдіяти. Лишалося віддатися інстинктам, як це траплялося з ним завжди — цілковито, без вороття.

Відділивши від пачечки сотенних ще два папірці, він скомандував:

— Поїхали далі.

— Може, досить? — обережно поцікавився Денис. — Я б уже такий, що пішов би… І так щастя підвалило…

— Здавай, — Ігор глянув на партнера поглядом, від якого бажання суперечити в того зникло взагалі. — Здавай, бо поліцію викличу.

Знизавши плечима, Денис покірно перетасував колоду.

Собі засвітив шістку. Потім карту взяв Ігор. Вісімка.

— Ще.

Десятка.

— Собі.

— Собі не вам, перебору не дам, — прокоментував Денис.

До шістки додалася ще одна шістка. Потім поруч лягла вісімка. Двадцять проти вісімнадцяти. Злодій став багатшим ще на двісті доларів.

Ігор розгорнув віялом решту купюр. Чотири сотні. У партнера — так само. Ще один добрячий ковток коньяку. Баркаш не звернув уваги на те, що злодій не п'є. Азарт уже володів ним безроздільно.

— Вперед?

Колода замигтіла в руках у Дениса. Чотириста доларів на кону. Ігор витер спітнілі долоні об штани. Що випало партнерові, цього разу він навіть не зазначив. У нього самого — валет, два очка. Або «двоє очей», як казали дворові картярі в його дитинстві.

— Ще.

Туз.

Одинадцять плюс два. Тринадцять — погане число. Треба ще, ризик тут мінімальний, а люфт є.

— Ще.

Десятка. Перебір.

Денис перерахував свій виграш. Вісімсот доларів, а ще й години не минуло. Ігор рішуче піднявся, жестом тепер уже не стільки наказав, скільки попросив партнера лишатися на місці, знову вийшов. Цього разу — в спальню. Там, за дзеркалом, у стіну був умонтований невеличкий сейф. Якби злодій навіть його і знайшов, йому б довелося з ним добряче повозитися. І все одно він обламав би собі зуби.

Відчинивши сейф, Ігор Баркаш дістав з нього пачку доларів. Цього разу — більш пухку.

4

Вийшовши з під'їзду, Денис Ковалевський на повні груди вдихнув лагідне повітря квітневої ночі.

До кінця гри господар квартири був уже досить п'яний. Але не намагався затримати злодія і взагалі не особливо заперечував проти того, що той виносить з його хати десять тисяч «зелених». Денис був певен: це все, що зберігалося в домі. Сьогодні люди навіть якщо мають гроші в банку, все одно тримають удома пристойну кількість готівки. Та якби в квартирі виявилося ще щось, господар не зупинився б, грав до кінця.

Як у казино.

Або біля гральних автоматів.

Денис примружив очі, наморщив лоба.

Так-с. Прикинемо, скільки людей в цій справі.

Він сам, професійний гравець у карти, картяр, катала.

Юлька, його коханка.

Дядя Міша.

Юлька працює в казино. Одному з тих, які після заборони діяти офіційно цнотливо прикриваються вивісками на кшталт букмекерських контор. Це вона розказала про Ігоря Баркаша. Дружина постійно намагалася відтягнути того від грального автомата. Дійшло навіть до того, що Баркаша перестали пускати в зал, скандали набридли. А нещодавно він прийшов і пояснив охороні: дружина Ліза пішла, кинула його, не змогла змусити пройти якісь дурнуваті курси лікування від якоїсь там залежності. Цю лжехворобу, переконував охорону Баркаш, вигадали спритні люди в білих халатах, аби потім брати з народу ще більше грошей за так зване лікування. Одне слово, умовив, пустили.

Юлька бачила таких людей немало. Ігромани, сто відсотків хворі люди. Попроси трошки на якусь важливу справу, так не дадуть. Зате без проблем спустять за вечір суму, навіть половина якої може врятувати одну справді хвору людину. В Юльки дуже хвора мама, на операцію потрібні гроші. А багаті буратіни і раніше були не надто щедрі, тепер же, коли всі навколо теревенять про кризу,

ще більше жмуться. При тому, що ігрові заклади не мають наміру закриватися.

Випадок Баркаша, як пояснила Юлька, був з розряду важких. Денис стежив за ним кілька днів і переконався: сама атмосфера гральної зали вводить *клієнта* в стан, коли контроль над собою повністю втрачається. Та оскільки чоловік так чи так продовжує грати, тож, гроші має. Не все ж у казино залишати. Шкода людину, та якщо сама на себе наплювала і не розуміє проблеми…

Надто сентиментальним професійний картяр не був.

Юльчиній мамі потрібна операція.

Баркаш жбурляє гроші на вітер.

Треба лише знайти можливість втягнути його в гру, причому бажано — за незвичайних обставин.

Так спочатку виникла ідея. Потім виник третій подільник — дядя Міша. Від нього вимагалося лише зробити потрібні ключі. І старий майстер блискуче із завданням впорався. Як саме — Дениса не обходило.

Йому самому випала найбільш ризикована частина: зайти в квартиру, дочекатися хазяїна, зобразити з себе злодія-невдаху, прикинувшись п'яним, як чіп.

Найскладнішим усе одно виявилося чекання: Юлька з дядею Мішею стежили за під'їздом, дали знати на мобільний, коли з'явиться Баркаш, і Денисові після цього треба було швиденько і старанно прополоскати рота віскі, а вміст пляшки із жалем вилити в унітаз.

Далі в квартирі лишаться багатий ігроман, який лише уздрівши колоду карт, втрачав почуття реальності, і професійний картяр, котрий знає не лише те, що партнер заводиться з напівоберта, а і як треба *правильно* здавати, коли колода потрапляє тобі до рук.

Ну, і нарешті — останній штрих.

Дядя Міша підписався їм допомагати за третину здобичі. В плани Дениса це не входило, але так само не входило в його плани кидати старого кримінальника. Неприємності їм із Юлькою ні до чого. Тому перш, ніж

іти в машину, де на нього чекали спільники, картяр зробив ще одну, останню в цій історії маніпуляцію.

...Коли всівся в машину, мовчки простягнув дяді Міші гроші. Той швидко перерахував купюри.

— Це все? — розчаровано протягнув він.

— Як пройшло? — тим часом запитала Юлька.

— Нормально, — коротко відповів Денис. — Клієнт направду божевільний.

— Яке нормально! — вклинився дядя Міша. — Тут же вісімсот баксів! Це менше, ніж по три сотні на рило! Варто було через це...

— Вибачте, — зітхнув Денис. — Справді, це все, що було в квартирі. Збирався в борг грати, тільки нема дурних. Хотів ще обручку ставити, тільки я забобонний. Не можна вигравати і програвати обручки. Чого дивитесь? Баркаш іще раніше все програв. Не буде ж він нас спеціально чекати...

СНІГОВИЙ ГІСТЬ

1

Якщо відчинити вікно в спальні на другому поверсі, можна було почути віддалений гуркіт поїздів.

Проте Діана не часто прочиняла вікно. Восени, взимку та навесні вона завжди мерзла. Тому віддавала перевагу штучному повітрю: зовсім недавно чоловік присобачив кондиціонер ще й у спальні, йдучи назустріч її побажанням.

Діана стала біля вікна, сперлася руками на підвіконня, подивилася в зимову темряву. Електричка, що їхала далеко в бік міста, мерехтіла прямокутниками вікон і нагадувала гігантську гусінь.

Чоловік.

Три години тому він подзвонив і попередив: затримається, виникли певні проблеми, не сумуй, мовляв. Можна подумати, його проблеми і він сам тепер мають для неї якесь особливе значення. Десь глибоко всередині ворухнулася капосна і неприємна для її самолюбства думка: нема кого сварити, подружко, сама винна в своїх проблемах.

Вона закурила і зосередила свою увагу на снігові, першому зимовому снігові за багато останніх років. Ще

не так давно з неба сипалися ріденькі білі крихти, тепер же на землю повільно спускалися пухкі лапаті пластівці.

За спиною надсаджувався телевізор. Діана ненавиділа випуски новин. Та з того часу, як чоловік перевіз її сюди, в заміський будинок, забрав ключі від вхідних дверей, а сам почав зачиняти її ззовні, коли йшов, і відчиняти, коли повертався, вона не вимикала «ящик». Навіть коли засинала, просто прибирала звук. В одному ліжку подружжя тут не спало: чоловік перекочував у кімнату для гостей, на диван, і це Діану більш ніж влаштовувало.

У новинах знову хтось когось убив і втік з місця скоєння злочину.

Діана не мала жодної уяви про поліцейську роботу, не читала детективів і не дивилася кримінальних серіалів. Та, слухаючи телевізійні кримінальні повідомлення, зробила для себе однозначний висновок: працюють там, у тій поліції, не надто, скажемо так, розумні люди. Чоловік, до речі, з нею погоджувався. Тут навіть дух протиріччя не змушував молоду жінку із принципу міняти свою думку. Якби це було не так, то в телевізійних новинах розповідали б не лише подробиці того чи іншого кривавого вбивства. Від яких кров часом холоне в жилах, а й повідомляли: вбивця чи вбивці спіймані та покарані.

Словом, Діана була з категорії тих, хто свято вірив: існує лише показане по телевізору. Злочин є, бо його показали. Кари нема, бо про неї не сказали. Проста логіка.

Батьки дали їй красиве аристократичне ім'я, називали принцесою. Тільки якщо вона справді принцеса, то саме зараз поділяє долю більшості принцес, замкнених у кам'яних вежах високих замків. Крім оригінального імені дівчина мала ще привабливу зовнішність, і тут уже не батьки постаралися — природа.

У дівчини вистачало мізків, аби пробивати собі дорогу по життю грудьми. До речі, дуже часто — в пря-

мому розумінні. І не тільки грудьми, а й іншими частинами тіла…

Чоловік, Антон Сальський, був старшим за неї на чотирнадцять років. Замолоду мав темні плями в біографії. Їх мали всі, хто починав бізнес у шалені дев'яності. Нині ж він досить успішний бізнесмен. А справжньому бізнесменові для статусу потрібна дружина-красуня з рідкісним іменем, з якою можна гідно виходити на люди.

Шеф-кухар на кухні.

Цнотлива з друзями.

Повія — в ліжку.

Саме так, у такій послідовності, за такою схемою. З кухнею, до речі, не склалося від самого початку, та Сальський і не вимагав. Вони насправді не часто їли вдома, а коли це траплялося, Антон замовляв собі щось з доставкою: власник мережі ресторанів міг дозволити подібну забаганку. Зате повія в ліжку виходила досить добре, тут певний досвід мала… хоча згадувати про окремі сторінки свого життя не любила.

Ну, а стосовно цнотливої з друзями…

Діана закурила нову сигарету.

Може, Антон і не винен, що їй з ним стало нудно. Тому його друзі та приятелі, з якими вона знайомилася на численних світських подіях, рано чи пізно опинялися в її ліжку. Ненадовго, та й не так багато вже їх і було, як думає Сальський. Коханці намагалися дотримуватись конспірації, та й Діана була дуже обережною. Ось тільки тиждень тому нове захоплення виявилося таким щирим та шаленим, що коханці забули про обережність. Результат — наочний.

Навіть — *підочний,* якщо можна так висловитись.

Діана в тисячний раз підійшла до дзеркала глянути, чи розсмоктався синець під оком. В принципі, так. Майже зійшов: вона подумати не могла, який цей Сальський важкий на руку. Провівши пальцем по забитому тиждень

тому місцю, вона поморщилася, згадавши *все*, хоча вже зовсім не боліло.

Колись, ще за радянських часів, Антон Сальський воював. В армію пішов у вісімнадцять, як належить. То був останній призов, коли солдатів відправляли в Афганістан. Повоював менше року, вийшов разом із групою військ, дослужував уже в Середній Азії. Та зберігав десь далеко свої армійські, чорно-білі фотографії та медалі. Але про ту війну Діана майже нічого не знала. Ані від чоловіка, ані від мами з татом. І не розуміла, чому батьки так зраділи, коли по радіо оголосили про остаточне виведення радянських військ з Афганістану. Тоді їй саме виповнилося чотири роки.

Зараз їй було тридцять чотири.

Аж тридцять чотири.

Або — *лише* тридцять чотири.

Чоловік не любив згадувати ті часи і ту війну. Казав: йому війни і зараз не бракує. Крім одного моменту: попередив — нервова система ні в дугу. Краще його не дратувати, і без того у бізнесі проблем та напружених моментів вище голови. Отже, ліпше не давати йому приводу для шаленства.

Привід вона, виходить, дала. Та все одно звинувачувала в цьому не себе, а його, Антона Сальського. Міг би закотити істерику, не розпускаючи рук.

Відійшовши від дзеркала, Діана присіла на ліжко, роздратовано перемкнула телевізор з ідіотських новин на тупу музику.

А потім, як у тупому ідіотському фільмі, двері в спальню прочинилися. Не розчахнулися широко — саме прочинилися, тихенько, без рипу-скрипу. В отвір, який утворився, не зайшов — легенько прослизнув чоловік. Перше, що побачила Діана розширеними від жаху очима — його простоволосу голову і сніжинки, котрі ще не встигли розтанути на волоссі.

Ще Діана побачила пістолет у його руці. Щось змусило її зрозуміти — не іграшковий. І сніговий гість їй не ввижається, це не галюцинації, викликанні вимушеним домашнім арештом та самотністю.

Незнайомець із пістолетом пізньої темної зимової ночі в порожньому будинку.

Тепер можна зомліти.

2

— У вас на кухні прочинена кватирка.

Це були перші слова, почуті Діаною, коли легенькі ляпаси привели її до тями. Підвестися й сісти жінка змогла сама, відсторонивши рукою непроханого гостя. Той не виявляв агресії, взагалі — поводився досить спокійно: відразу ж відійшов, узяв стілець, вмостився навпроти неї, озброєну руку поклав собі на праве коліно. Дуло ніби ненавмисне дивилося просто на Діану.

Змусивши себе відвести погляд від страшного видовища, вона зупинила погляд на закривавленому стегні.

— Дурня. Глибока подряпина, — промовив чоловік байдуже.

Діана ще не була готова до розмови, просто вивчала його. Років тридцять, не більше, поголений, тепла камуфляжна куртка, джинси, на ногах — високі шнуровані армійські черевики. На бандита з великої дороги не схожий. Взагалі ні на кого не схожий, звичайний громадянин. На вулиці такого побачиш — навіть не озирнешся.

— Ви… через кватирку…

— Я не пролізу, — гість посміхнувся, посмішка вийшла штучною. — Просто якщо просунути руку, можна дотягнутися до шпінгалета. Раз — відчинилося вікно. Аби тут стояли, знаєте, такі новомодні склопакети, мені було б складніше.

— Нехай… Чому ви ризикнули? Раптом я не сама, раптом тут ще є сильний чоловік?

— Але ж його нема.

— Та все ж…

— Добре. Я побачив вас у вікні. Жіноча постать. Ви стояли, курили, дивилися в ніч. Стояли досить довго, до вас ніхто не підійшов. Приймається?

Таке просте пояснення несподівано заспокоїло Діану.

— Нехай так. Ви склали два і два, тоді вирішили напасти на беззахисну жінку…

— Я на вас не нападав. Телевізор чути навіть з кухні. До речі, збавте звук, заважає.

Діана спочатку хотіла не послухатися, та потім, знову глянувши на пістолетне дуло, мовчки виконала прохання.

— О, дякую, — гість зручніше вмостився на стільці. — Коротше, на мої маніпуляції з вікном жодної реакції не було. Тому я і пішов на звук. Ви самі зомліли, я навіть привітатися не встиг.

— Добрий вечір, — блазнювато промовила Діана.

— І вам, — кивнув незнайомець.

— Цікаво, що буде далі.

Дивно, але молоду жінку справді охопила цікавість. Вона навіть поступово витіснила страх. Діана списала це на довгі дні ув'язнення та самотності. Чоловік за цей тиждень із нею майже не спілкувався, гроші на мобільному закінчилися, поповнити рахунок нема як, міській телефон теж не працював — Антон висмикнув апарат із розетки і заховав у багажник своєї машини. Повна ізоляція, яку порушив цей дивний, зовсім уже не страшний незнайомець, мокрий від розталого снігу.

— Нічого такого, про що ви подумали, — заспокоїв її чоловік. — Довкола в будинках вікна темні, світилося лише у вас. Доля, нічого особистого.

— Та ясно — проти мене ви нічого не маєте! До речі, в довколишніх будинках зимою мало хто живе. Це ж звичайне дачне селище, без зручностей. Тільки мій багатий чоловік розбудував на шести сотках халупу, до-

точив другий поверх, провів телефон, каналізацію зробив, цивілізація… Тому взимку тут цілком комфортно.

— Значить, чоловік у вас — чарівник?

— Майже. Замість чарівної палички — чарівні кредитки і чарівний гаманець.

— З вашого тону я роблю висновок: він — злий чарівник.

— А це вже вас не стосується! — незрозуміло чому вирішила образитися за чоловіка Діана. — Взагалі: хто ви такий і чому залізли до мене в дім?

— До вас, значить… Я був вирішив, що і дім цей, і все, що в ньому є, належить вашому чоловікові.

— Дуже багато думаєте! — відрізала Діана.

— Навпаки — дуже мало, — відповів непроханий гість. — Дав себе підстрелити по-дурному, дременув без бабла, бензин закінчився якось раптово, тож машину довелося кидати біля дороги, а самому чухати сюди кілометрів п'ять пішака…

— Послухайте! — Діану раптом осяяло. — Це не про вас у новинах передавали? Якесь убивство мало не в центрі міста, злочинець утік, описати зовнішність свідки не змогли… Про вас?

Незнайомець повів плечима.

— Раз впізнати вбивцю ніхто не здатен, ним можна вважати кого завгодно.

— І все ж таки мені здається, в новинах говорили про вас! — переможна посмішка далася Діані без особливих труднощів. Слухайте, це щось особисте? Той, кого ви застрелили, чимось дістав вас до печінок?

— Так у наші часи доводиться віддавати борги, — чоловік замість відповіді просторікував. — Нічого не вдієш, життя.

— Як же ви нарвалися на кулю?

— Там… Ну, в тому місці… Майже в центрі міста, як вам сказали по телевізору… Словом, у ресторані намалювався охоронець-герой. Зазвичай вони тільки п'я-

них не бояться. А цей неповороткий мудак таки устиг дістати волину і шмальнути мені навздогін. Кажу ж вам, нічого серйозного, мов гілкою подряпало.

— Слухайте, ви блатний? Такі словечки з вас вилітають…

— Нормальні словечки! Аби ви хоч раз проїхалися в міському транспорті, не таке б почули від інтелігентних зовні людей. Вам вуха в'януть?

— Та знаєте, я не завжди в персональних машинах каталася і не з народження — дружина успішного бізнесмена. Просто цікаво, з ким маю справу. Тоді можна зрозуміти, чого від вас чекати.

— Не бійтеся, — голос незнайомця звучав рівно. — Справжніх блатних уже давно не лишилося. Жаргон хіба… До речі, саме тому, що я не відморозок і не вуркаган, боятися за своє життя вам нема чого. Просто мені потрібна допомога.

— І ви отак, з пістолетом наголо, просите її?

3

На мить запала мовчанка.

Діана і незваний гість, здавалося, свердлили один одного поглядом. Нарешті чоловік підняв руку з пістолетом, випростав її так, аби націлити ствол просто в перенісся полонянці, потримав так кілька секунд і опустив зброю.

— Ви… чого? — в молодої жінки перехопило подих.

— Нічого. Просто показую: ми з вами не друзі, хоча так мило балакаємо. Ось це, — чоловік знову гойднув пістолетом, — чи не єдиний безвідмовний спосіб швидше та певніше цю саму допомогу отримати. Тут є гараж, досить великий, очевидно — на дві машини. Одна з них, мабуть, належить вам. Раз чоловік ваш зумів облаштувати і нафарширувати цей будинок відповідним чином, значить, з фінансами у вас все в порядку. Мені потрібні

гроші, ключі від машини, і я після того покину вас назавжди.

Діана зміряла незнайомця замисленим поглядом. Дивно — навіть коли той націлив на неї зброю, вона не злякалася, а швидше — розгубилася, бо не чекала зміни настрою. Тепер, коли сніжний гість виклав свої вимоги, молода жінка зовсім заспокоїлася. Принаймні, знає, чого він хоче. Ось тільки... чи отримає. Адже гість не знає про особливі обставини, котрі виникли в цьому багатому домі.

Тож бажаючи всістися зручніше, Діана мимохіть зсунула полу халата, оголивши ноги вище стегна. Під халатом, крім ризикованої білизни, нічого не було: сидячи в чотирьох стінах та не маючи змоги кудись вийти, полонянка вирішила взагалі не одягатися. Незнайомець сприйняв її жест по-своєму.

— Тільки не намагайтеся тут мене спокусити. Ви — вродлива жінка, але зараз, вибачте, для мене це зовсім нічого не важить. Мене ловлять, бо я застрелив багату та впливову людину. Покинуту машину зі слідами крові невдовзі знайдуть біля дороги, проведуть прості математичні обрахунки, оточать це дачне селище... Коротше, що швидше я злиняю звідси, то краще для всіх.

Діана вже не чула його. Мозок шалено запрацював.

— Ресторан... Ви вбили людину в ресторані... Який майже в центрі... — вона повторила цю фразу кілька разів, наче мантру, і незнайомець уже подумав, що його полонянка почала втрачати глузд з переляку, та раптом молода жінка вигукнула, подавшись уперед: — Як називається ресторан?

— А хіба ...

— Як. Називається. Ресторан.

— «Нова Європа», — вичавив із себе гість, наче розкривав страшну таємницю.

— Правильно, — кивнула Діана швидше сама собі, ніж співбесіднику. — Один із ресторанів мого чоловіка.

Він дзвонив, попереджав, що затримується, виникли якісь проблеми. Ось вони, проблеми! — молода жінка кивнула на гостя, ніби показуючи його невидимим глядачам, мовляв, полюбуйтеся: — Знаєте, ми останніми днями мало спілкуємося, так уже склалося. І якби він просто затримався, через звичайні робочі заморочки, то не обмовився б у телефонній розмові про якісь там проблеми. Затримався — і все, має право. Це доля, знак. Я забобонна і вірю в знаки.

— Тобто? — гість уже нічого не розумів і про всяк випадок міцніше стиснув руків'я пістолета.

— Людина, яка скоїла злочин у ресторані мого чоловіка, затримала його, таким чином, на роботі. А сама прийшла сюди, в його дім, погрожує пістолетом його дружині. Додому господар цього дому прийде пізніше, ніж завжди, і — через вас. Таким чином, він дає нам час.

— Час — для чого? — незнайомець зовсім заплутався.

— Для того! Заберіть від мене пістолет! Взагалі — обережніше зі зброєю!

Діана підвелася. Чоловік теж встав, і молода жінка зрозуміла: він налаштований рішуче, не дивлячись на загнаність і втому. Все ж таки вона боялася, не треба себе обдурювати та заспокоювати. Та саме страх надав їй рішучості. Запхавши руки в кишені халата, Діана пройшлася по спальні, намагаючись не помічати пістолетного дула, котре рухалося за нею.

— Хочу, аби ви знали: я не можу виконати ваших бажань. Навіть якщо ви раптом озвірієте, почнете мене катувати чи прострелите мені коліно, домовитися неможливо. Так, у гаражі стоїть авто. Так, воно моє. Ось тільки ключів у мене нема. Так само, як нема ключів від будинку. Зв'язку з зовнішнім світом — жодного. При бажанні я можу вибратися через кухонне вікно, тільки куди піду і як далеко зайду? Якщо відверто, бажання вибиратися через вікно і тікати в мене нема. Ви залізли в

тюрму. З усіма вигодами, затишну, але — в'язницю. Харчів у холодильнику досить, більше бранці нічого не треба. Таким чином, грошової готівки тут теж не знайдете. Чому ситуація саме така, вам, — молода жінка націлила на незнайомця вказівний палець, — знати не обов'язково. Отже, — Діана розвела руками, — можу запропонувати вам вибратися тим самим способом, як зайшли, хіба поїсти перед дорогою. Але, — палець завмер, націлившись тепер у стелю, — ви можете лишитися і вислухати ділову пропозицію від бранки. Чому не запитуєте, яку?

— Бо, думаю, ви все брешете, — глухо відповів чоловік.

— Думайте, що хочете! — відмахнулася Діана. — Я сказала правду. Почекаю, поки перевірите, але це — даремне витрачання часу. Тому перейдемо відразу до угоди. До речі, це буде друга угода в моєму житті.

— Яка ж перша?

— Одруження. Мені здавалося — вдале. Сьогодні я так не думаю, останній тиждень — так точно. Тепер я хочу стати вдовою. *Дуже* хочу. І ви мені допоможете. Присядемо?

Діана знову сіла на розібране ліжко.

Страху зовсім не було, випарувався. Лишився азарт від можливості вирішити свою проблему, а заразом — помститися. Вірніше, інший порядок: помста спочатку, вирішення проблеми — потім. Молода жінка поплескала рукою поруч із собою, і озброєний чоловік слухняно сів поруч. Від нього пахло талим снігом.

— Слухайте уважно. Мій чоловік рано чи пізно повернеться додому. Мило бесідувати з вами, ось так, як я, він не буде. Стріляйте відразу, і постарайтеся, аби було так, як у ресторані. Тоді в копів голови заболять: спочатку застрелили багатого відвідувача ресторану, потім — самого власника ресторану в його заміському будинку. Він приїде на машині — ось вам і ключі. При собі в

нього завжди трохи готівки, менше тисячі баксів, та вам вистачить.

— А ви?

— Мене зв'яжете, але так, аби за пару годин я звільнилася. З чоловікового мобільника викличу поліцію. Далі кожен робитиме свою справу: ви — тікати, поки машину не оголосили в розшук, сищики — шукати вас, юристи мого чоловіка — думати, як вирішити проблему зі спадщиною вдови відомого бізнесмена. І якщо вас не спіймають, за півроку можете шукати мене: отримаєте невеличку фінансову подяку. Годиться?

Тепер озброєна рука гостя звисала донизу.

— Щось не так? — поцікавилася Діана.

— Мені... — чоловікові ніби пересохло в горлі. — Мені треба все обдумати.

— Ви не сказали «ні». Вже обнадіює, — рука Діани лягла на обтягнуте джинсами коліно незнайомця. — Давайте спустимося вниз, на кухню. Там поруч ванна кімната, в ній — аптечка. Рану треба промити і перев'язати, навіть якщо вона несерйозна. Заразом познайомимось. Я ж навіть не знаю, як звуть мого рятівника…

4

— Просто в голову. Наповал.

Рудий оперативник в турецькій куртці брудно-зеленого кольору підвівся з колін, зробив крок убік від трупа. — Він навіть не зрозумів, що сталося.

— Що там із жінкою? — діловито запитав вусань середніх років у поліцейській формі з погонами полковника.

— Істерика, — зітхнув рудий. — В спальні, нагорі. Там зараз лікарі і наш Колян. Цей, — він кивнув на чоловічий труп із простреленною головою, — поки почекає. Йому медицина вже не допоможе.

— А цей Робін Гуд, влучний стрілець — де?

— Теж там, — опер кивнув нагору, — тільки в іншій кімнаті. В наручниках, як має бути…

— Зовсім вже подуріли! — гаркнув полковник і кинувся нагору, стрибаючи через дві сходинки дерев'яної крученої драбини. Метушня лікарів у спальні його не цікавила — пішов відразу в кімнату для гостей. Оперативники в цивільному, побачивши його, підхопилися, та полковник лиш махнув рукою: — Антоне Даниловичу, заради Бога, вибачте! Зняти негайно!

Зап'ястки Антона Сальського миттю звільнили від кайданок. Ресторатор без особливого ентузіазму потиснув полковнику руку.

— О'кей, нема проблем. Я, все ж таки, убивця…

— Необхідна самооборона. Можете навіть не напружуватися, все видно неозброєним оком. Одна деталь… гм… Дозвіл на носіння зброї в порядку?

— Перевіряйте. Все перевіряйте, — Сальський зробив широкий жест. — Взагалі-то пістолет завжди лежить у мене в офісі, в сейфі. Але після того, що сталося в моєму ресторані сьогодні, ну, розумієте, після стрілянини, я вирішив прихопити зброю з собою. Нічого такого, лише дивні передчуття, — Сальський скреготнув зубами. — Заходжу в будинок, і замість дружини на порозі бачу наставлене на мене дуло. Реакція в мене завжди була миттєвою, в Афгані не раз рятувала життя.

— Та знаю, знаю, про вас писали…

— Бачите, скільки років минуло, а навички бійцівські збереглися. Кидаю, значить, різко кейс убік. Злочинець голову машинально повертає, я ствол з кобури — бабах! Навіть не цілився. Потім — в спальню. Дружина на підлозі, зомліла. Мабуть, ударив її чи що… Вона в стані говорити?

— Поки ні.

— Взагалі — вона хоч у нормальному стані? Бо, крім неї, у мене, пане полковнику, свідків і немає…

— Поки що, пане Сальський, все на вашу користь. Ви прийшли, застали вдома вбивцю, якого розшукує поліція, він кинув машину при дорозі, бо бензин закінчився, забрався в перший-ліпший будинок, де світилося вікно, вимагав грошей чи хотів взяти заручника — але це деталі. В нашій роботі, Антоне Даниловичу, і не такі збіги трапляються.

— Все ж таки адвокат мені потрібен, — зітхнув Сальський. — Гаразд, ви мене майже заспокоїли. Однак треба ще дружину послухати. Як вона, до речі? Порядок?

Відсторонивши полковника, бізнесмен пройшов у спальню, став у дверях. Істерика вже припинилася, Діана дивилася на чоловіка відсутнім поглядом.

— Нічого, — промовив Антон. — Вже все позаду, сонце. Ти багато пережила, але я з тобою.

Від цих слів Діана Сальська знову голосно розридалася, затремтіла всім тілом, і лікар потягнувся за черговим шприцом.

ЖІНКА З КОШИКОМ ВИНОГРАДУ

1

— Тепер ми підемо до найбільш оригінального і найбільш цінного експоната приватної колекції барона Таверне!

Екскурсанти скупчились біля картини, єдиного експоната, який знаходився в наступній кімнаті.

Макар зробив кілька спритних рухів і опинився в перших рядах глядачів. Жінка-гід стала так, щоб усім було видно, і продовжила:

— Як ви бачите, це традиційний приклад живопису епохи Ренесансу. Картина ця цікава перш за все своєю історією. Англійський мистецтвознавець Герберт Кейтервіл дев'ять років тому взяв історію цієї картини за основу для науково-популярної праці «Нерозгадана таємниця Відродження», де виклав кілька версій появи цієї картини і спробував встановити її авторство. Праця, видана окремою книжкою, ось вона, мала певний резонанс у мистецькому світі, бо авторство «Жінки з кошиком винограду» й досі точно не встановлено. Дехто приписує її до ранніх робіт Маркантоніо Раймонді, інші переконані, що це — учнівські вправи Лоренцо Лотто, але най-

більше обґрунтованих тверджень є про те, що полотно належить пензлю нідерландського художника Йоахіма Бекелара.

Глядачі поважно кивали з розумним виглядом.

— Картина дісталася нинішньому власникові у спадок від прадіда. Старий зовсім не цікавився мистецтвом, і полотно знайшли у підвалах родового палацу Таверне. Як з'ясувалося згодом, раніше картина належала одному шляхтичу, який розорився і роздав майно за борги. Таверне почав вивчати історію походження картини, і з'ясувалося, що ще раніше ця історія стала приводом для сварки і убивства. А до того…

Макар вже не слухав її, а замість картини побачив на стіні, мов на екрані телевізора, пана Яцинського, який ходить туди-сюди по своїй кімнаті — це ж треба, спеціальну кімнату з каміном на дачі збудувати, це вже від жиру! — і читає йому лекцію про суть мистецтва.

— Одні вважають мистецтвом вміння непомітно виймати гаманці з кишень пасажирів громадського транспорту. Інші майстровито відмикають будь-який замок і переконані, що мистецтво — це те, чим займаються вони… Але існують справжні цінності. Згадується історія одного пройдисвіта, про неї багато говорили й писали в Іспанії шість років тому. Спритний злодюжка-поляк поцупив із приватного будинку золоту статуетку Шиви. Переплавив витвір мистецтва на брутальний шматок жовтого металу і продав за ціну, яка в двадцять разів нижча вартості статуетки, виробу з цього золота. Або інший приклад — викрадення картини раннього Коро, тобі, до речі, щось говорить це ім'я? Так я і знав, та менше з тим… Він вирізав полотно з дорогоцінної рами і викинув, а раму продав невизнаному художнику на прізвисько Гепа, який малював благенькі копії шедеврів і продавав їх за валюту, бо вправляв їх в оригінальні рамки. І таких прикладів — море! Тотальне невігластво! Люди не

знають, що мистецтво приносить великі гроші вже через те, що воно вічне! Ти хоч розумієш, про що я говорю?

Макар струснув головою — і марево щезло.

Екскурсанти повільно рухались до наступної зали, а він, як справжній цінитель образотворчого мистецтва, стояв і зирив на картину невідомого художника «Жінка з кошиком винограду».

Пан Яцинський знає людину, яка заплатить кілька мільйонів «зелених» за цю картину. Приватна колекція барона Таверне об'їздила вже півсвіту. В Києві вона опинилась завдяки сприянню Французького культурного центру. Виставка тривала лише тиждень. До закриття залишилось три дні.

Часу в Олега Макарчука, злодія на прізвисько Макар, було обмаль.

2

— Сьогодні, мужики, в мене гарний настрій!

Охоронець Вася Бутейко завжди бурчав, коли йому випадало нічне чергування. Він скаржився всім підряд, що взагалі розучився спати. Навіть не допомагає куплене задорого імпортне снодійне, від якого його дружина вирубається моментом у будь-який час.

— Щось в лісі здохло? — запитав Коля Людник.

— Нічого не здохло! Жінка моя народилася, іменини в неї сьогодні! — Вася сяяв, як новенька копійка. — Останнім часом її гості мене вибішують. Ще й Людка бурчить, мовляв, не люблю її друзів.

— Ти справді їх не любиш?

— Не переварюю! Збираються баби і базікають про білизну і панчохи зо три години. А мене запитують, наприклад: «Як ви вважаєте, Васілій, зараз краще купляти долари чи все ж таки євро»? Ніби я їм банкір!

Людник реготнув.

— Ага, тобі смішно! — Бутейко розчервонівся. — Чекай! Далі вони сідають грати в преферанс!

— Хай собі.

— Та хай! Але ж мене тягнуть до компанії! Я не вмію, мені ото в «дурня» найкраще. Колись бовкнув таке. Теща відразу прокоментувала. Вона, до речі, в карти не грає. Зате вмикає телевізор, знаходить серіал про важку жіночу долю й втикає. Тесть теж приходить. Так само не грає в преферанс, і мене прикріпляють до нього. Чоловіча компанія.

— Чим це погано?

— Всім! Відставний полковник п'є горілку. Травить анекдоти та епізоди зі свого армійського життя, причому щораз одні й ті самі і в однаковій послідовності. Час від часу нагадує, який в країні бардак і що до цього Майдани довели. Я слухаю його мовчки і киваю. Тесть усім розповідає, як зі мною цікаво балакати!

Людник знову реготнув. Бутейко махнув рукою.

— Давай, давай, весело йому…

Боря Кравець, третій охоронець, відірвався від смартфона, *вийшовши* з Інтернету:

— Скільки твоїй стукнуло?

— Тридцять п'ять. Але така натура — останні роки іменини святкує, та вік уперто не називає.

— Бува. Знав одну мадам, коли ще опером працював. Не в поліції, міліцейським. Жіночка приховувала свій вік навіть від чоловіка. — Кравець закурив. — І її справжній вік знали лише батьки. Було б все гаразд, коли б ця мадам не була трошки поведена. Щоб ніхто не видав її вік, вона спочатку отруїла батька, а потім — матір. Я ту справу вів.

— Нічого собі!

— Лікарі поставили їй клінічний діагноз і запроторили до божевільні. Я чув, вона там поїхала остаточно і тепер скидує собі роки. Зараз твердить, що їй вісімнадцять.

Боря Кравець справді вісім років працював опером у кримінальному розшуку. Якось при затриманні бандит кинув гранату, яка розірвалась поряд з Борисом. Ніхто не думав, що виживе. Але він міцно тримався за життя, про нього навіть зняли кілька телевізійних сюжетів. Стан здоров'я не дозволив повернутися на службу. Тепер він шостий рік працював у приватній охоронній компанії. І ображався, коли ставили на безпечні, як вважало керівництво, об'єкти.

— Не зрозуміти цих жінок ніколи, — філософськи зазначив Людник. — Мо' відзначимо день народження твоєї жінки в нашій компанії?

Пити на роботі заборонялося. За таке — не штраф, відразу звільняли. Але їх уже шостий місяць тримали тут, у приватній галереї. За три роки існування салону трапилась одна НП — п'яний випадково впав у вітрину. І то не в їхню зміну, взагалі — не в той час, коли на об'єкт зайшла їхня фірма.

Чоловіки нудилися.

Всі троє щиро вважали те, що стережуть, барахлом.

Та й дозволяли собі тільки пиво.

3

Приватна галерея містилася на першому поверсі новобудови на Подолі.

Другий так само викупили під якийсь офіс. Туалети там були по обидва боки довжелезного коридору. На дверях одного теліпалася табличка: «Вибачте, ремонт». Тож туди ніхто й не потикався.

Макар сам повісив її позавчора, вибравши слушний момент. Після того приходив до офісу кілька разів, міняючи зовнішність, і перевіряв, чи не стурбував когось ремонт у сортирі. Він переконався, що розрахував правильно — офісні мешканці користувалися вільним. Бо до

ремонтів у нас звикли: якщо табличка висить — значить, так треба, нехай комунальні служби займаються.

Сьогодні перед самим закриттям салону Макар спритно відчинив двері туалету — врізний замок, ключ підібрати, щоб зачинити й відчинити, дуже просто — і заховався там, зачинившись зсередини. Прибиральниці не звертатимуть уваги на ці двері, зачинено, не працює, що там прибирати?

Спливли кілька довгих годин і Макар обережно вислизнув зі своєї схованки, не забувши зачинити двері. План будівлі він вивчив напам'ять, тому рухався впевнено, не присвічуючи ліхтариком. Нарешті — потрібний зал. Тоненький промінь ковзнув по стінах, висвітив потрібну картину. Макар підійшов до здобичі, загасив світло і видобув скальпель…

4

— Як твій племінник, Миколо? — запитав Бутейко.

— Нарешті одружується…

— Бідолашний. Це ота, про яку казав — не дай Боже?

— Ага. Таки обкрутила, він соплі розпустив. Вагітна, тому й так. Тільки я підозрюю — не від нього. Ми запрошені на весілля.

— Знав я одного хлопця, — Кравець ковтнув ще пива. — П'ять разів женився. Всі його дружини помирали максимум через півтора року після весілля. І головне — його ніколи при цьому не було. Поїде, бува, у відрядження, повернеться — в хаті покійниця. Його й до бабок водили, аби пристріт зняти. Жаліли його всі — симпатичний, не дурний… Звісно, не дурний, після кожної йому значна сума лишалася.

— От падлюка! — Людник відсунув від себе порожню пляшку. — Ну й що то було?

— Хімію мужик непогано знав. — Борис ще ковтнув. — Готував отруту сповільненої дії і жінок підгодовував. А коли від'їжджав кудись — заряджав отрутою страви, які

жінка обов'язково з'їсть, або ліки, які вона обов'язково вип'є. На цьому, зрештою, і попався. До останньої жінки гість зайшов, не коханець, просто знайомий... Якраз на вечерю... Обоє з копит. За хлопцем вже давно спостерігали. Забили тривогу. Відкачати вдалося лише гостя, його ж отрутою не годували...

— Як у кіно! — зробив висновок Людник.

— А то ще було. Одна дівиця нарешті знайшла своє щастя...

5

Макар закінчив свою роботу.

Тепер треба вийти звідси. Найбільш ризикована частина операції, але він сподівався досягнути ефекту несподіванки...

6

Пиво давало зворотний ефект — Людникові хотілося спати. Під розповіді Кравця він тихо куняв, схрестивши руки на грудях.

— ... ну і застав її голу, — теревенив Борис, його голос чувся Людникові немов кріз вату. — Тоді він мовчки взяв її весільну сукню і ...

Від несподіваного різкого окрику «руки вгору!» Людник стрепенувся. Чиї це дурні жарти?

На голові в жартівника — чорна балаклава. В руці — зручний ізраїльський автомат «Узі».

— Ану, не рипайся! — гарикнув незнайомець Борисові, який потягнувся до кобури на боці. — Дітей не шкода?

Беручи приклад з колег, Людник підняв руки догори. Він помітив, що Кравець тримав у руці пилочку, якою мав звичку полірувати нігті.

Макар одразу відзначив, що цей хлопець з пилочкою здатен на багато що, он як зіщулився і очицями бігає по

кімнаті. Він наймолодший, двоє інших — солідні, розважливі дядьки, яким зовсім не хочеться йти грудьми на кулі.

— На підлогу! Мордами донизу, руки за голову!

Молодший зробив якийсь небезпечний рух, але один із старших, той, що сидів навпроти нього, швидко заговорив:

— Роби як кажуть, Борько! Ну його! Життя одне! Живи!

Він першим виконав наказ. Молодший — останнім. Макар підійшов до найближчого, став ногою йому на потилицю. Швидко нахилився і витяг зброю з кобури.

— Тепер слухайте мене, — спокійно заговорив він. — Я не вийду звідси, бо знаю, що, не вимкнувши сигналізації, навіть ваша трійця може тут лишитися назавжди. Хто знає, як розблокувати двері?

Відповіддю було мовчання.

— Добре, партизани, я не жартую. Зараз вб'ю одного з вас і подивлюся, чи стане у тих, хто лишиться, глузду грати героїв далі. Чи є сенс так ризикувати? Ну, хто розблокує двері?

Мовчанку порушив Бутейко.

— Мужики, в мене жінка і двоє дітей…

— І тесть — відставний військовий, — озвався Борис.

— А тобі яке діло! — верескнув Бутейко, скочив на ноги, та одержав дулом автомата по писку і заспокоївся, відчувши, як по щоці тече кров. — Моє життя мені не заважає, мужики. І хай хоч якесь падло скаже, що я не правий!

— А вякне хто — ми їх, дядьку, постріляємо! — реготнув Макар. — Давай до справ, ніколи мені!

Борис Кравець скреготів зубами. Він втратив колишню хватку, став лінивим і — так, так, не жалій себе, козел! — старим і незграбним…

Але він таки зазначив, що грабіжник трошки загикується. А це вже особлива прикмета. Хай хоч десять балаклав у тебе на морді, сволото…

7

«ЗУХВАЛЕ ПОГРАБУВАННЯ ПРИВАТНОГО ХУДОЖНЬОГО САЛОНУ ОБІЦЯЄ СТАТИ ПОГРАБУВАННЯМ СТОЛІТТЯ»

Минуло два дні. Бориса Кравця та інших звільнили з роботи. Прочитавши заголовок у стрічці новин, Кравець натиснув пальцем на посилання, відкрив весь текст.

«Як уже повідомлялося, 25 вересня було викрадено один з найкоштовніших екземплярів колекції французького цінителя мистецтв барона Таверне, яка виставлялась на Подолі, в приватному художньому салоні «Арт-клас». Це — не перший замах на колекцію, але це перша спроба, яка була успішною. Злочинець міг би прихопити багато цінного, але метою його була саме картина «Жінка з кошиком винограду», тому напрошується висновок — злодій виконував завдання конкретного замовника».

— Ну-ну, — Борис зручніше вмостився в кріслі, попіл з сигарети падав на клавіатуру.

«Зловмисник не лишив жодних слідів. Але навряд чи ця справа буде похована — скандал навколо пограбування набуває міжнародного масштабу. Колекція широко відома в світі і вважається однією з найповніших приватних колекцій живопису. Ходом розслідування цікавиться особисто посол Франції в Україні, а це змушує наших сищиків працювати на совість. Родина Таверне і керівництво салону «Арт-клас» встановили солідні грошові винагороди тому, хто досягне успіху у пошуках, а також особі, яка підкаже вірний шлях до викраденої картини. Сама ж картина оцінюється в …».

Сигарета випала з рота Бориса.

Хлопець — молодець! Заради цієї суми варто ризикувати. Але… ну нічого собі! Бачив він цю картину… Ні, треба щось випити і подумати, добре подумати…

8

Старі зв'язки спрацювали.

Борисові легко пощастило знайти одного зі своїх колишніх стукачів. Сашко Кролик, який отримав прізвисько через два передніх зуба, що дуже випирали вперед і робили його видовжене обличчя подібним до кролячого писка, здивувався, коли перед дверима своєї квартири побачив екс-опера. Вже майже два роки Кролик жив спокійно.

— Якого біса, начальнику?

— Скучив, Кролику, скучив. Обійматися і плакати не будемо, мені потрібна твоя допомога.

— Якого біса, командире? Ми ж давно…

Дужа рука притиснула сутулу спину Кролика до брудної стіни.

— Я тебе знайшов, дурню. Невже ти думаєш, що важко знайти людей, які з задоволенням послухають історії про плідну співпрацю Сані Кролика з органами правопорядку?

Здавалося, Кролик зараз заплаче.

— Якого дідька тобі ще треба?

— Ото ж бо, — Кравець відпустив стукача. — Мені потрібен один заїка. Це все, що я про нього знаю. Судячи по замашках, мужик крутий, схожий на професіонала. Певен, що він ще в місті, якщо ні — дізнайся хоча б хто він і чи є виходи на нього. Второпав?

— Малувато вихідних даних. Заїка…

— Не прибідняйся, Кролику, — Борис поплескав його по щоці. — Ти ж як захочеш — з-під землі людину викопаєш…

Кравець не перебільшував здібностей Кролика. Помножені на страх бути викритим і на бажання якомога

швидше спекатися настирного *лягавого*, вони проявилися якнайкраще.

Вже ввечері Кролик подзвонив.

— Думаю, я знаю, хто тобі потрібен. Макар, Олежка Макарчук… Останнім часом у нього якісь справи з Яцинським.

— Це ще хто такий?

— Велика, кажуть, людина… Рукою його не кожен дістане, крутиться поміж великих грошей…

Борис слухав і замислено кивав головою.

9

— А я вас упізнав. Ви працюєте в охороні.

— Вже не працюю, — посміхнувся Кравець.

— Для чого така втаємниченість? Як у поганому детективі…

Французької Кравець не знав, тому з Бернаром Таверне вони розмовляли каліченою російською. Обоє змушені були говорити повільно, щоб зрозуміти один одного як слід.

— Може, сядемо в мою машину? Накрапає…

— Нічого. Мені так спокійніше.

Борис знав, що машину Таверне надала фірма «Артклас», яка, власне, й запросила його в Україну. Але він не був певен, що там немає якоїсь записувальної апаратури. Правда, Таверне приїхав на зустріч у довгому плащі, і тут теж не можна нічого сказати напевне…

— Сподіваюсь, інформація про винагороду тому, хто допоможе в пошуках картини, відповідає дійсності?

— Авансом винагорода не надається.

— Звичайно. Скажіть відверто, чи згодні ви робити все для того, аби викрадена робота повернулася до законного власника?

— В якому розумінні?

— Ну, наприклад, якщо для цього доведеться піти на невеличку авантюру?

Таверне вже важче було вдавати спокійну ділову людину.

— А саме?

Кравець вдихнув повітря, немов збирався зануритися у воду з головою. І виклав свою ідею Бернарові Таверне. Той вже не зважав на ріденький дощик, слухав зосереджено, іноді перебивав, просив повторити якесь слово, аби краще зрозуміти співбесідника.

— Ви впевнені, що картина ще в Україні? — запитав нарешті.

— Одразу після викрадення такі речі не вивозяться. Злочинець вичікує, поки все вляжеться, і може чекати довго, бо певен — швидко його не знайдуть.

— Але ж його можуть знайти за цей час…

— Ви ж самі не вірите в те, що кажете! І потім, він не чахне над здобиччю, як цар Кощій над златом…

— Тут не зрозумів… Який цар?

— А, це так, фольклор… Злочинець потурбувався про те, щоб заховати здобич якомога далі від себе, але щоб за першої слушної нагоди вона була під руками.

— Якщо пресу не вдовольнять наші пояснення?

— Куди вона дінеться? Зрештою, ваша власність, ви розпоряджаєтеся нею так, як вважаєте за потрібне.

— Копію з Парижа мені доправлять лише післязавтра, і за умови, що доведеться пояснювати, для чого вона… А це означає…

— Про істинний бік справи повинні знати лише надійні люди! — жорстко сказав Кравець. — Розумію, що між нами двома це не втримається з суто практичних міркувань. Але — лише надійні люди!

— Які гарантії з вашого боку?

— Жодних, — сказано це було дуже просто. — Чим ви ризикуєте? Репутацією? Хто доведе, якщо про справу знатимуть лише свої? Хто винесе сміття з власної хати?

Всі будуть мовчати заради збереження тієї ж таки репутації! Що втрачаю я? Хіба що винагороду за врятовану картину.

— Але якщо ви знаєте злочинця, чи не легше…

— Ні! — від різкого вигуку Таверне здригнувся. — Я ж вам казав — навряд чи картина буде при ньому. Як ми доведемо? Саме тому я й пропоную не вплутувати в справу поліцію, вони працюють, як сокирою рубають. Ми спровокуємо злочинця і він сам захоче позбутися здобичі. І тут я вже його не випущу! На цьому етапі й органи підключимо.

Таверне ще вагався. Логіка в плані, запропонованому цим чоловіком, безперечно, була. Але якщо це буде холостий постріл…Та зрештою… чому б…

Він навіть не помітив, що дощ посилився.

10

Яцинський вже відбував дуже неприємну розмову з замовником.

Увесь негатив емоції збирався вилити на Макара. Чекаючи на нього, Яцинський вкотре перечитував *погану* публікацію:

«ВИКРАДАЧ КАРТИНИ СТАВ ЖЕРТВОЮ ЩАСЛИВОГО ВИПАДКУ»

Учора в приміщенні Французького культурного центру пан Таверне, один з представників «Таверне колексьон», зробив офіційну заяву для засобів масової інформації. Суть заяви: зловмисник викрав не оригінал «Жінки з кошиком винограду», а лише вправну, зроблену на високому професійному рівні, копію.

Наявність кількох примірників копій з кожного експонату колекції не просто не приховується — вона широко афішується. В деяких випадках власники колекції замінюють оригінали копіями, звичайно, не повідомляючи про це публічно. Шанувальники мистецтва приходять

дивитися картини і їх не цікавить, що саме та, через яку вони витратили час і гроші, знаходиться на реставрації.

Звичайно, пан Таверне усвідомлює, що подібна заява дещо похитне репутацію фірми — люди, які йдуть дивитися на оригінали, хочуть побачити саме їх, а не копії, нехай і найкращі. Та з паном Таверне можна погодитися в тому, що є й інший, позитивний бік справи, адже таким чином зберігаються витвори мистецтва, і свідомі його шанувальники не можуть цього не оцінити.

Виставку продовжено ще на тиждень, крім того, завтра вхід безкоштовний — кожен з бажаючих може впевнитися, що оригінал на місці. Тут же будуть присутні кваліфіковані спеціалісти, які підтвердять, що перед глядачами саме оригінал. Заради цього з Лондона прибув Герберт Кейтервіл, людина, яка півтора десятиліття досліджувала «Жінку з кошиком винограду» і яка знає буквально кожний міліметр оригіналу.

На цілком логічне запитання, чому інформацію про те, що викрадено копію, а не оригінал картини, тримали в секреті цілих шість днів після викрадення, пан Таверне відповів, що власники користувалися своїми міркуваннями. Він висловив сподівання, що розшук злочинця і надалі буде вестися активно та запевнив, що умова про грошову винагороду лишається в силі».

Яцинський не відірвався від читання, хоча й помітив, що Макар вже прийшов і тепер тупцяє на одному місці. Дочитавши, Яцинський кивнув на монітор:

— Грамотний? Читав уже?

— Це не моя провина! — вигукнув Макар.

— Не винуватий, що грамотний?

— Для чого блазнювати! Хто знав, що там висить фальшивка?

— Ніхто, — погодився Яцинський. — От ти й мусив про це дізнатися. Перевірити все, перед тим, як брати аванс і йти на справу.

— Як, нахрін, я міг…

— Стули пельку! — Яцинський опустив кришку ноутбука. — Ти не виправдав довіри, ясно? — він розумів, що в тому, що сталося, не винен ніхто, навіть цей Макар, але він втратив свої гроші і це його бісило. — Мазанину, яку ти вкрав, почепи собі в сортирі! Про гроші не може бути й мови, досить з тебе авансу!

— Я працював…

— Все, тему закрито! — Яцинський трошки заспокоївся. — Більше ми не зустрінемося… поки що, принаймні…Ти не знаєш мене, тебе я й знати не хочу, — вдаючи втому від усього цього дурного життя, він примружив очі, а коли за кілька хвилин розплющив їх, запитав здивовано: — Ти ще тут?

Двері за Макаром зачинилися і Яцинський пошкодував, що так з ним повівся. Макар образився і розлютився. Злі й ображені роблять дурниці… Ох, як не любив він віддавати подібні накази! Але що тут вдієш?..

Він потягнувся до телефона.

11

Макар напився.

Він мандрував з одного питного закладу до іншого і заливав горілкою горе поразки. Коли відчув, що ледь тримається на ногах, вирішив їхати додому. Краще взяти таксі — не вистачало ще потрапити на очі копам, які за рахунок п'яниць виконують свої плани. Так само, як це раніше робила міліція, нічого не помінялось.

З водієм не торгувався, закемарив у машині. Шоферові довелося його розбуркувати. Сходами піднімався, підтягаючи неслухняне тіло обома руками за бильця. Довго шукав ключа, не втрапив у замкову шпарину, ключ сильно штовхнувся об двері. Двері відчинилися.

Спочатку Макар думав — так і треба. Як уздрів перед собою незнайомця — повільно почав тверезіти.

— Ого! — вигукнув Кравець, глипнувши на Макара. — З горя чи з радості набрався?

— Яц-цинсь-кий прис-слав? — п'яний Макар затинався ще дужче.

— Ходімо під холодний душ. Потім тобі покажу хлопця, якого справді прислав Яцинський.

Не такою уявляв собі Борис зустріч з тим, хто принизив його, хто змусив лягти обличчям донизу і наступав ногою на шию. Він збирався як мінімум віддухопелити його. Але, побачивши п'яного й переляканого заїку, несподівано для себе пожалів людину. Нарешті Макар струснув головою, глянув на непроханого гостя і впізнав його.

Один із трьох охоронців.

Наймолодший.

Найнебезпечніший.

— Як ти мене знайшов?

— Довга історія… Картина де?

— Хіба я схожий на художника?

Нарешті Кравець отримав привід, щоб з усієї сили затопити Макарові в писок. Той не втримався на ногах, полежав трохи, повільно звівся. З розбитого носа цівкою текла кров.

— Картина — де?

— В надійному місці… Охороняєте різне барахло…

— Не твоя справа. Вона мені потрібна.

— Навіщо?

— Яке твоє собаче діло?!

Макар приречено кивнув. Від сьогодні колишній Олег Макарчук помер і, мабуть, ніколи не воскресне.

Клята мазанина.

Закортіло спалити її і топтати ногами попіл.

— Зараз ти зі мною поїдеш до свого сховку і віддаси картину. Сюди повертатися на раджу. На всі запитання тобі відповість пацан, який валяється у твоїй кімнаті. Піди, глянь.

Борис вирішив не розповідати Макарові, як невдало зламав замок його квартири. Як замість очікуваного господаря з'явився хлопчисько з пістолетом. І як він, Борис Кравець, випередив його на кілька секунд і вбив пострілом у голову.

Стріляв він з «беретти», зброю цю ще за часів *міліцейської* служби непомітно для всіх привласнив після сутички з бандою Корвета. Оточена у захопленій ними дачі, банда мала при собі арсенал зброї і могла б витримати тривалу облогу, якби брат Корвета не випустив з руки, простреленої випадковою кулею, гранату Ф-1. Глушник Борис виготовив сам.

З кімнати Макар повернувся похмурий і зосереджений.

— Спокою мені тепер не буде.

— Тому я й пропоную тобі зникнути з міста.

— Нічого собі! Я вже приготувався вечеряти баландою…

— Це ще не гірший варіант. Якби не я — ти дихав би перегаром на чортів у пеклі.

— Для чого тобі все це потрібно? Ти ж можеш добре заробити, здавши мене лягавим.

— Я розберуся. Поїхали.

12

З картини Борисові посміхалася жінка.

Він подумав, що якщо художник малював з натури, то в епоху Ренесансу були справді вродливі жінки, а якщо вигадав її у своїй уяві — то в нього нівроку уява, хай би ким він був. Волосся її спадало на плечі, обрамляючи миле личко, довга спідниця не приховувала, а лише підкреслювала довершеність форм і класичну красу фігури.

Ні, таких жінок зараз, певно, немає!

Жінка не йшла, а, здавалося, пливла, дерев'яні черевики майже не торкалися бруківки. Кошика вона несла легко й граційно, гроно винограду визирало з нього, немов дражнячись. А навколо сновигають міщани, до жінки з кошиком нікому немає діла, і лише вбраний, як павич, вельможний пан зі шпагою на перев'язі озирається на неї і не приховує ласого погляду. На відміну від хлопчика, що скрадається поряд і чекає, коли ж впаде на землю хоч одне гроно з повного кошика, вельможа хоче поласувати зовсім не виноградом. Жінка ж нікого й нічого не помічає навколо себе, вона думає про своє і посміхається своїм думкам…

Макар куняв на канапі в квартирі Кравця. Полотно Борис розгорнув на журнальному столику. Вдосталь надивившись на нього, він перевів погляд на Макара, який теж невідомо чому посміхався уві сні. Якщо в цієї баби є підстави сміятися, то в тебе, друже, навряд. Борис теж посміхнувся своїм думкам і набрав номер Таверне.

— Картина в мене. Здається, в повному порядку. Приємно чути…Так, ми не помилилися. Злочинець, — він подивився на Макара. — Не певен… Можливо, я знаю, де його тепер шукати. Так, поговоримо. Чекайте. Хвилин десять-п'ятнадцять.

13

«СМЕРТЬ СТАВИТЬ ОСТАННЮ КРАПКУ В СПРАВІ ПОГРАБУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ ТАВЕРНЕ»

Кілька сотень людей стали свідками того, як по одній з центральних вулиць міста їхала палаюча машина. Коли вона нарешті вибухнула, то обійшлося без людських жертв, лише постраждало кілька автомобілів, припаркованих неподалік. Від водія мало що лишилося. Якимось дивом збереглися водійські права, з яких було зрозуміло, що жертвою невідомих вбивць став Борис Кравець, один з охоронців, що чергували в салоні «Арт-клас» у ніч пограбування.

Борис Кравець тривалий час працював у кримінальному розшуку і виявив себе з найкращого боку. Трагічний випадок змусив Бориса відмовитися від оперативної роботи.

Причини вбивства з'ясовували недовго. Все пояснив пан Бернард Таверне. Виявляється, Борис Кравець був незадоволений тим, що його звільнили з роботи після пограбування, і вирішив сам встановити істину. Зрозуміло, чому він не тримав контакту зі слідчою бригадою. Маючи певний досвід оперативно-розшукової роботи, Борис вийшов на слід грабіжника. Як йому це вдалося і хто здійснив цю зухвалу акцію, ми вже ніколи не дізнаємося — до останнього моменту Борис Кравець волів не розкривати своїх особистих таємниць. Пан Таверне тримав постійний контакт з Кравцем.

За кілька хвилин перед загибеллю Борис подзвонив йому і сказав, що їде до нього, щоб назвати ім'я злочинця. Ніхто, гадаю, не засудить його за те, що він прагнув отримати високу грошову винагороду — для безробітного це надзвичайно важливо.

Ім'я злочинця він не поспішав назвати, мабуть, через те, щоб підстрахуватися і змусити Таверне до кінця дотримуватися угоди. Але життя вже не один раз доводило — одинак ніколи не виграє. Експертиза показала, що спочатку Бориса вбили пострілом в обличчя, потім спотворили його і посадили в машину, а що не доробили вбивці — доробив вогонь. Тіло обгоріло настільки, що не кожен взагалі ідентифікує його як людину.

Таким чином, справа пограбування колекції Таверне — справа рук не одинака, а добре організованого синдикату, котрий, переконавшись, що наробив помилок, старанно замітає сліди.

Слідство триває».

Сивий американець перечитав новину ще раз. Потім із сумом подивився на вдоволене обличчя Бориса Крав-

ця. Той розвалився у кріслі навпроти і тягнув через соломинку апельсиновий фреш.

— Бідолашний Олежка Макарчук… Взагалі-то він був хлопець не дурний, вивідав якимось макаром — пардон за каламбур! — ім'я людини, яка мала справу з Яцинським і дату вашого приїзду в Україну. Мені лишилося тільки забрати всі Олежкові гроші зі сховку і тихо, як миша, жити в його квартирі кілька днів, чекаючи на ваш приїзд.

Сивий розумів російську краще, ніж Таверне, навіть говорив майже без акценту, тож Кравець продовжив:

— А я здивувався тому, що ви все ж таки прилетіли. Адже та туфта про викрадену копію, яку з моєю допомогою запустив Таверне і яка дуже допомогла мені, облетіла весь світ. Я боявся, що доведеться або вирахувати вас власними зусиллями, або шукати іншого покупця.

Сивий відпив кави з молоком.

— Ну, в мене в Україні взагалі багато справ… Але змушений розчарувати вас, молодий чоловіче. Копія, — він кивнув у бік скатаного полотна, яке лежало на ліжкові, — мені не потрібна.

— Ви не зрозуміли! Це — оригінал! Історію з копією…

— Це ви не розумієте, про що я кажу! — перебив його сивий. — Ваш нещасний Макар украв копію. Вже кілька років у колекції барона Таверне замість оригіналу «Жінки з кошиком винограду» виставляється високоякісна копія. Кажу вам як людина компетентна.

Якби зараз з-під ліжка виліз слон і почав походжати по стелі, Борис Кравець здивувався б менше.

— То, значить, Таверне…

— Дайте спокій нещасному Таверне! Його легко обвести навколо пальця, що й зробив з успіхом такий собі Герберт Кейтервіл, посередній вчений, який створив собі ім'я завдяки «Жінці з кошиком винограду». Ори-

гінал вже давно ним викрадено і продано одному італійському цінителю за неймовірну суму. А це — прекрасна копія.

— І ви… знали це… і…

— Про все я дізнався буквально тиждень тому. Так, я давно ганявся за цією картиною, але тепер вона мені не потрібна. Навіть оригінал. Він нічого не вартий, повірте мені. Герберт Кейтервіл — геній, він зробив з посередньої картини дорогоцінний шедевр і ця містифікація триває вже майже десять років.

Читаючи на обличчі Бориса повне нерозуміння, сивий допив вистиглу каву, взявся до пояснень.

— Картина ця, звісно, має певну цінність як пам'ятка старовини. Але мало кому відомий Кейтервіл вирішив провернути махінацію, подібної якій я ще не бачив. Він взявся вивчати історію цієї картини, вигадав навколо неї тисячу й одну ніч, обплутав мережею таємниць, додав кілька вагомих реалій, аби убезпечити себе від нападок фахівців, і в результаті світ отримав його ґрунтовну наукову працю, котра перетворювала звичайну собі картину, яку невідомо хто написав — може, якийсь учень художника-майстра, на шедевр, подібний, скажімо, «Джоконді». Таке відкриття піднімало престиж колекції Таверне, люди валом валили, всі хотіли глянути на новоявлений шедевр. Звичайно ж, родина Таверне почала фінансувати дослідження Кейтервіла, а оскільки світ довго нудився без сенсацій в образотворчому мистецтві — казки Кейтервіла прийняли такими, якими він їх подав. Грошова вартість картини астрономічно збільшилася. І хоча Кейтервіл несподівано для себе став одним з авторитетних науковців і далеко не бідною людиною, грошей все одно забракло. Ось цю копію виготовив один з тих талановитих молодих художників, які дні й ночі проводять на виставках і галереях. Між іншим, репродукції продаються по всьому світу, це нормально, і роблять їх цілком професійні майстри… Так от, Кейтервіл

знав людей, які готові платити великі гроші за мистецтво, щоб тримати його в своїх таємних сховках і кайфувати з того, що це — їхнє!

— Ви — один з таких…

— Боже збав, я не сперечаюся! Отже, Кейтервілу зовсім не складно було замінити оригінал на копію. Італієць, такий собі Петроллі, — між іншим, його називають Дон Сантіно, — заплатив Кейтервілові гроші, двадцятикратно збільшену реальну вартість картини. Як я про це дізнався? — сивий прочитав у очах Кравця німе запитання. — Яка вам тепер, зрештою, різниця? Допивайте сік. Приємно було познайомитися.

14

— Ні, я не говорю італійською… Я й англійською говорю погано… Пані, тьху, чорт, як вас там… сеньйора, мені все ж таки потрібен Дон Сантіно! Ні, я дзвоню з Мюнхена, з автомата на вулиці… Шкода… Я ще передзвоню, але це важливо, мадам, тьху, сеньйора! Запитайте його, коли він звільниться, чи цікавить його певна інформація про «Жінку з кошиком винограду», так, кошиком винограду… Він знає, про яку жінку йдеться… Запитайте це і, головне, запитайте, скільки він може за неї заплатити… Я ще дзвонитиму, скажу, якого плану інформація… Це дуже серйозно! Добре, дзвонитиму… Так…

НЕ СПІЗНЮЙСЯ, ТАТУ!

1

— Е, хлопче, ану, гальмуй!

Це прозвучало голосно, але той, хто покликав Юру Прища, не наказував і не погрожував. Його просто попросили зупинитися. Чита завмер на майданчику між першим і другим поверхами з піднятою ногою, не поставивши її на брудний бетон сходинки. Завмер, мотляючись на одній нозі, мов чапля.

Чита щось відчув.

Передчуття його не обдурили.

— А що та-аке? — якось навіть ображено протягнув Прищ. Чита послав його вперед, на розвідку. І якщо все чисто, розвідник мусив маякнути Читі на мобільний — шлях вільний. А потім спокійно, не привертаючи до себе уваги, йти до машини, залишеної у сусідньому дворі.

За стратегічним задумом, Чита з Тарзаном після цього підхоплюють *вантаж*, швиденько перетинають небезпечну ділянку двору, вантажаться, стрибають в автомобіль і швиденько валять звідси.

Нічого складного. Елементарний план, який вимагає лише дотримуватися елементарних засобів безпеки.

Крадене барахло швидко потоне в трясовині оптового базару, слідів не знайдеш. Читі та компанії за цей

товар заплатять від сили третину справжньої вартості навіть вживаних речей. Крадений товар продадуть уже за половину цієї самої реальної ціни. Сільським споживачам, які переважно отоварюються на оптових, шукаючи імпортного і дешевого. Головне — швидкий прибуток, і тому, отримавши його, ані Чита, ані косоокий Тарзан, ані прищавий Юра Прищ не хвилювалися, взули їх перекупники чи ні.

Вони знали: будь-яка спроба отримати за крадене в інших людей трошки більше, ніж вони отримують завжди, швидко обернеться провалом. Читі цього не хотілося більше, ніж іншим. Він уже кілька разів опинявся в тюремній камері, звідки щораз виходив якимось дивом. Щось підказувало йому: невдовзі дива закінчаться.

Тим більше, сьогодні здобич виявилася особливою.

Про пару сотень баксів, знайдених Читою у якійсь книжці з віршами, вони, звісно, промовчать. Отримавши своє після реалізації *вантажу*, вони додадуть до суми ці дві сотні і куплять — Чита вже провів у голові швидкі математичні підрахунки! — таку кількість доз, яка дозволить їм протриматися три дні, не виходячи з хати. Ну, а якщо Тарзан придумає, як краще розбодяжити, то взагалі може вистачити на тиждень.

Частину цього вільного часу можна використати, аби надибати більш-менш пристойну хату, вирахувати, коли хазяїв немає вдома, і повторити вихід. У пристойних квартирах сьогодні є не один телевізор і один комп'ютер, а як мінімум по два-три комплекти різної апаратури. На яку завжди стабільний попит.

Але ж Бог сьогодні відвернувся від них! Скориставшись цим, чорт наслав на їхню компанію поліцейський патруль. Спальні райони, в яких вони так люблять промишляти, у вечірній час кишать патрулями. Хоча по телевізору поліція скаржиться: патрулів усе одно не вистачає. Аби, мовляв, повністю контролювати ситуацію,

сьогодні треба ставити патрульного біля кожного будинку. Звичайно, це неможливо.

Ну чому, коли так, саме сьогодні і саме вони нарвалися тут на патрульних!

Чита опустив ногу, нервово стиснув кулак.

— Нічого такого, — втрутився тим часом ще один голос, а значить, подумав Чита, копів щонайменше двоє. Це додало йому впевненості: їх троє, у них чисельна перевага, вони готові в боротьбі гризти всіх довкола зубами.

— Нє, а що таке! — впирався між тим Юра Прищ.

Чита, закусивши губу, зрозумів — той точно влетів. Якраз Прищ і порожній, нема при ньому нічого, але в нього можуть здати гальма. Він і без того чел нервовий, а якщо три роки сидиш на *системі* — зовсім терпілка ні к чорту. Зірветься зараз, побіжить, і буде дуже добре, якщо цим відволіче весь патруль на себе, давши втекти іншим. Звісно, його зловлять, і ясно, що протримається в камері лише до ранку, коли почне скручувати в бублик — після того всіх здасть. За цей час треба скинути товар і поміняти хату…

Подавши Тарзану знак зупинитися, Чита поставив свою сумку на підлогу.

Свою Тарзан так само опустив.

На майданчику було напівтемно, світила одненька брудна лампочка. Чита спритно витягнув з-під поли куртки обріз двостволки, куплений випадково за абсолютно смішні гроші. Він ще жодного разу не застосовував зброю в ділі, навіть нікого полякати нагоди не випадало. Приклавши пальця до губів, він зробив крок назад, ковзнув по лампочці поглядом, приготувався.

— Нічого такого! Сюди йди, сказав! — тепер патрульний уже наказував, і нічого хорошого цей розвиток подій не віщував. — Живеш тут? Документи!

— Я до друга приходив, — почулося у відповідь.

— У якій квартирі живе друг? Пішли, познайомимося. Так є документи?

— Я… ну… у дівчини був…

— У друга чи в дівчини? Чи ти з дівчатами тільки дружиш? — короткий смішок. — Ні, ти щось таке крутиш, мутиш щось. Та йди сюди… Ану, стій, гад! Стояти!

«Добре, хоч стало розуму назад у під'їзд не тікати», — полегшено зітхнув Чита.

Але промовчати в Юри Прища розуму таки не стало.

— Пацани-и-и-и! Менти-и-и-и! — заволав він, здалося, на весь мікрорайон, і Чита, двома стрибками подолавши сходовий проліт, став поруч із Тарзаном на другому поверсі.

Приготував обріз. Завмер — йому справді не хотілося стріляти.

2

Крики Юри Прища злилися з лайкою патрульних.

Потім двоє в під'їзді почули переможний крик — значить, зловили. Чита клацнув затвором, шкодуючи, що не бачить себе в дзеркало. Саме перед дзеркалом він тренувався мало не щодня, уявляючи себе то ковбоєм, то Крутим Вокером, то Міцним Горішком. Йому недавно виповнилося дев'ятнадцять, тож він, наркоман зі стажем, ще міг собі дозволити погратися перед дзеркалом у крутого хлопця. Перехопивши запитальний погляд Тарзана, мовчки кивнув йому на тьмяну лампочку.

— Тримай цього, я під'їзд перевірю! — крикнув унизу патрульний. — Він комусь гукав, так що викликай підмогу! От же ж наркошів розвелося!

Від сильного удару розчахнулися двері.

— Алло, гараж! Хто там є — виходь по одному! Чи я сам піднімуся, когось дістану за яйця!

Чита не зрушив з місця. Тарзан переступив з ноги на ногу.

— Я йду!

Кроки внизу по сходах. Обережні, але впевнені.

Щойно чоловічий силует показався на майданчику між першим та другим поверхами, де залишилася клітчаста сумка із запакованим телевізором, Тарзан підстрибнув — прізвисько отримав саме за свою стрибучість, колись у спортивній школі вчився, — і тилом долоні вгатив по лампочці.

Стало зовсім темно. В темряві прогримів одинокий постріл.

Від гуркоту, здавалося, здригнувся під'їзд. Потім почувся крик болю, і Чита, стискаючи обріз у лівій руці, правим кулаком уже гатив у двері найближчої квартири:

— Поліція! Поліція Допоможіть! У нас поранений, відчиняйте!

Далі все закрутилося, мов американські гірки.

Обличчя доброї тітоньки, яка відчинила двері, бажаючи допомогти пораненому поліцейському, Чита не роздивився, та й для чого — відразу пхнув їй ствола в лице і навіть, здається, влучив по лобі. Не розбираючи дороги, рвонув через кімнату до балкону. Хтось кинувся назустріч, Чита не розібрав віку сміливця. Мабуть, дядечко цієї тітоньки, такий само немолодий. Він лише відштовхнув його, а Тарзан, який сунув позаду, стукнув чоловіка кулаком по голові.

Опинившись на балконі, Чита пожбурив під ноги непотрібний вже обріз — лупонув дуплетом, з обох стволів, а патронів більше й не було. Не думаючи довго, діючи виключно на адреналіні, схопився за балконні бильця, відзначивши про себе — добре, що не засклили, як у сусідів, значить, бідні люди тут живуть! — і перекинув через бильця тулуб. Політ із висоти другого поверху на м'яку після дощу березневу землю зайняв якісь секунди. Поруч приземлився спортсмен Тарзан.

Бігти до машини — пропаща справа. Тепер утікачі опинилися з тильного боку багатоповерхівки, і пробиратися в сусідній двір звідси було незручно: так чи інак-

ше нарвешся на патрульних. Звичайно, тепер баланс сил все одно на їхньому боці — двоє проти одного. До того ж цей один навряд чи відпустить полоненого Прища, аби гнатися за тими, хто стріляв у його напарника. Але в нього є пістолет і рація. Кавалерія з'явиться за якихось пару хвилин. Прикинувши час, Чита вирішив рвати пішки, кружляти дворами, плутати сліди. Тарзан все ще сидів у багнюці, по-собачому злизуючи кров з руки, яку врізав скалками лампочки. Він явно гальмував, і Чита смикнув його за комір.

— Бігом! Не спи, замерзнеш!

Незграбно підвівшись, Тарзан почапав за Читою, і той зрозумів ще одну істину: вони, виваляні в грязюці і надто збуджені, нікуди непомітно не зникнуть. Особливо тепер, коли менти оголосили по всьому мікрорайону який-небудь план «Перехват». Та дійшло до нього ще дещо: якщо зараз вони почнуть ховатися від людей, на них звернуть увагу ще швидше. Лише одинадцята вечора, народу на вулицях вистачає. Звісно, люди в масі своїй боягузи, але саме боягузтво змусить їх повідомити, куди належить, про двох відчайдушних типчиків, які виділяються з загальної маси.

Тому, побачивши скраю тротуару оранжевий вогник таксі. Чита рішуче рушив до машини. Тарзан сунув за ним, повністю поклавшись на лідера.

Підійшовши до таксомотору, Чита рвонув на себе задні дверцята, блискавкою метнувся на заднє сидіння і перервав здивованого водія, який спробував вигукнути щось обурене:

— Будь тихо, козел, а то погашу!

Поруч із таксистом уже мостився Тарзан. Побачивши в його руці ножик-викидуху, водій остаточно втратив бажання щось говорити. В салоні запала лунка тиша. Здавалося, з вулиці не проникає жоден звук. Нарешті таксист з дивним спокоєм, який мимоволі викликав у Чити повагу, запитав:

— Вам куди?

— Яка різниця? Один хрін повезеш, — просичав Чита.

— Два хріни, — не стримав язика таксист.

— Глохни! — сіпнув озброєною рукою Тарзан. — Моргали виколю!

— Хто ж тоді вас повезе? — поцікавився водій, і Чита зробив несподіваний висновок: чоловік за кермом їх чомусь не боїться. Або не так: боїться, але не панічно, не до істерики.

— Правда, дядя — мовчи і крути бублика, — порадив він.

— Тому й запитую, куди везти. Бо мені і правда однаково.

Чита на мить замислився. А тоді назвав адресу. Все одно повертатися до свого барлогу тепер точно не можна. Він, очевидно, серйозно поранив, якщо взагалі не вбив поліцейського. Тому їхню адресу його колеги витрусять з Юри Прища там же, на місці. Для таких випадків у нього була резервна *точка*, де можна короткий час пересидіти першу хвилю небезпеки.

У них є гроші. Двісті баксів. За нинішнім курсом це не так вже й мало. Добу точно протримаються. Головне — відірватися від погоні.

Чита сказав, куди треба їхати. Інший кінець міста, глухий район. Звичайно туди підряджається везти пасажирів не кожен таксист. Якщо ж погоджується, то називає ціну, від якої нападає гикавка.

Тільки не сьогодні. Знизавши плечима, водій завів мотор.

3

Коли полонений таксист натиснув на гальма і промовив: «Приїхали», Тарзан, моргнувши Читі, знову витяг ножаку.

Поки їхали, він прибрав холодну зброю назад у кишеню. Не те щоб йому не хотілося далі почуватися шаленим гангстером. Просто, побачивши, що його ніж справив на водія належне враження, відчув своє самолюбство цілковито потішеним.

Але тепер, заїхавши на хвацько, мов у американському кіно, викраденій машині в темне безлюдне місце, колишня спортивна надія школи знову згадав, що він — небезпечний та озброєний бандит. Вістря ножа притулилося до шиї полоненого.

— Зараз ти віддаси нам всю виручку і своє особисте бабло! — тоном американського «поганого хлопця» проскреготів він.

Чита хотів зробити так само, але ж не пальця свого водієві до голови приставляти… Навряд чи денна виручка таксиста компенсує їм усі сьогоднішні втрати. Та відтепер обоє змушені перейти на нелегальне становище, а отже будь-яка додаткова кількість грошей стане в пригоді.

— Машина твоя? — поцікавився він.

— Є різниця? — озвався водій.

— Раз *я* запитую, значить є! — підніс голос Чита, даючи зрозуміти цьому недолугому чоловікові, хто тут зараз насправді банкує.

— Фірма на борту написана. Читати вмієш? — огризнувся водій і для чогось додав: — Я її викупаю. Викуплю — моя буде.

— Частину грошей, мабуть, уже виплатив? — з несподіваною для себе ввічливою ядучістю поцікавився Чита. — Поспішив ти, брате. Час такий — ризиковий. Не ясно тепер, чия тачка. Половина твоя, половина — фірми? Застрахована хоч?

— Застрахована, — підтвердив полонений.

— Ну і кому страховку платити будуть? Тобі чи фірмі? І коли виплатять, як бабло ділити почнете? Навпіл?

— Я так зрозумів, машина вам теж потрібна, — промовив водій. — Хто водити вміє?

— Тобі не однаково? — здивувався Чита.

Справді, дивний дядько. На вигляд — років сорок чи трохи більше. Чита машинально відзначив — полонений годиться йому в батьки, і тут же пригадав свого татуся: такого ж старанного в справах і правильного по саме не можу. Головне — такий само нешкідливий. Справді, яка йому різниця, хто з них поведе його машину, коли все одно не він кермуватиме.

Е-е-ех!

Чита, відчувши себе в повній безпеці, не стримався і потягнувся. Смачно, до хрускоту в суглобах. Який він хлопець-молодець: і від бабусі втік, і від діда втік, і від зайця втік, і від вовка втік, і від ведмедя втік… Хто там ще залишився? А, пусте, він, справжній Колобок, втече від будь-кого.

Лишалося вирішити, що робити з таксистом. До сьогодні він, Чита, ще нікого не вбивав. Так само, як і Тарзан: не кожен, хто погрожує ножем, легко готовий пустити його в діло. І навіть той факт, що Чита стріляв у поліцейського, ще не означає, що він, Чита, готовий різати своїми руками живу і старшу від себе людину. Все ж таки стрельнути з відстані і вдарити ножем впритул — дві різні речі.

Але треба ж колись починати. Сьогодні вони з Тарзаном пройдуть справжнє бойове хрещення, вирішив Чита. Машина їм потрібна, а живий таксист при першій же нагоді назве поліції марку і номер викраденої ними машини. Це означає, що далеко вони не заїдуть. Правда, в цього дядька напевне є родичі, і вони знають, на якій машині їздив потерпілий… Ось тільки поки шукатимуть труп, втікачі матимуть більше фори. Н-да, вирок остаточний, оскарженню не підлягає.

— Виходь, — уривчасто наказав Чита.

Водій кивнув. Як здалося його викрадачам — приречено, покірно приймаючи свою долю.

А потім для чогось три рази просигналив.

Чита з Тарзаном не встигли зрозуміти, для чого він це зробив, а таксист тим часом уже виходив на свіже повітря. Далі, навіть не намагаючись скористатися нагодою, що вони ще в машині, і спробувати втекти, чоловік повернувся, кинув через плече:

— Ну? Якого дідька сидите? Гайда.

І раптом Чита зловив себе ще на одній несподіваній думці: поки вони їхали, він не особливо стежив за дорогою. Наче машина рухалася туди, куди було сказано. Пізно ввечері глухі міські околиці схожі одна на одну. Він упізнавав місце — і в той же час не впізнавав його. Все стандартно, тихо, мокро і похмуро. Тільки… чомусь тут якось по-особливому незатишно.

Чому — Чита не міг пояснити навіть сам собі. Не горів жоден із вуличних ліхтарів. Освітлені прямокутники вікон довколишніх багатоповерхівок гаснули одне за одним, наче зірки, в які космічний хуліган прицільно стріляє з космічної рогатки маленькими уламками метеориту. А головне — довкола вгадувалися обриси якихось чагарів. Там, куди вони планували приїхати, Чита чагарників не пригадував.

Усе ще не знаходячи пояснення своїм підозрам, Чита вискочив з машини, голосно хряснувши дверцятами, і крикнув водієві в спину:

— Ти, мурло, куди нас завіз?

Зі свого боку на повітря вже вибрався, сопучи, Тарзан. Тримаючи жало ножа в витягнутій руці, він з лиховісним буркотінням посунув на водія.

Та раптом у нього за спиною матеріалізувався, наче вийшов з паралельного світу, чоловік у короткій шкірянці та спортивних штанях.

Читі він видався велетенським.

Хоча цей чоловік насправді був лише десь на півголови вищим за нього.

Вловивши за спиною рух, косоокий Тарзан почав розвертатися. Ще в повороті він дістав сильний удар чимось довгастим і, як зрозумів Чита, важким по плечах, не втримався на ногах і повалився таксистові під ноги.

4

Зрозумівши, що невідомо як потрапив у дивну та несподівану пастку, Чита спробував бігти. Але шлях до відступу заступив ще один чоловік, невисокий, кремезний і з вигляду дуже сильний. У руці він стискав таку саму зброю. Хоча йому ніхто не наказував так робити, Чита поволі почав піднімати руки догори.

— Ви чого, чели… Ми… ми не…

— Забоялися? — з підкресленою турботливістю поцікавився таксист, ступив крок до лежачого Тарзана і з видимою огидою торкнувся його носаком. — Вставай… Розлігся тут… Ігорку, — звернувся він до кремезного, — якщо цей шустрик все ж таки вирішить хвицатися, ні в чому себе не обмежуй.

Розпоряджався водій втомлено і буденно, наче виконував якісь давно набридлі, остогидлі і разом із тим — життєво необхідні функції. Читині очі остаточно призвичаїлися до темряви, і він, нарешті, розгледів, чим ці двоє озброєні.

Бейсбольні бити.

Тарзанові й Читі звеліли підійти до машини, спертися на неї руками і широко розставити ноги. Потім спритні руки обшукали полонених. Крім ножа, забраного в косоокого, при них нічого не було. Двісті баксів Чита заховав подалі у внутрішню кишеню куртки, і дуже зрадів, коли купюри навіть не хруснули. Нехай ситуація помінялася, але основні правила гри навряд чи міняються. Двісті доларів США — це двісті доларів США навіть

тут, на темній околиці. Можна спробувати відкупитися. Звісно, відлупцюють, але, принаймні, залишать живими. Та навіть якщо не віддавати їм гроші і перетерпіти екзекуцію, якої точно не уникнути, потім долари тим більше стануть у пригоді.

Таксист став у них за спинами, схрестив руки на грудях.

— Тепер я хочу, аби ви послухали одну історію, — пауза тягнулась, здавалося, цілу вічність. — Історію про мою доньку, яка померла півтора року тому. І про її подругу, яка більше ніколи не святкуватиме свій день народження. Бо саме в цей день загинула моя Оксанка.

— Для чого... — почав Тарзан, але один із хлопців сильно вдарив його по попереку битою.

— Заткнися! — зірвався на крик водій, але швидко опанував себе. — Стояти і слухати! Подруга моєї доньки живе саме там, куди ви хотіли поїхати і наказали мені відвезти вас. Жити там небезпечно. Але ще небезпечніше гуляти одній по вечорах. Особливо це стосується дівчаток, котрим виповнилося шістнадцять років. Моїй Оксанці вже на той час виповнилося шістнадцять. Її подруга відзначала цю дату трьома місяцями пізніше. Для дівчини шістнадцять років — дуже важлива дата. І я відпустив Оксанку в гості. Вона пообіцяла, що подзвонить мені, коли буде збиратися додому, і я заїду по неї. Так спокійніше та безпечніше. Оксана тоді подзвонила мені, як ми й домовлялися, сказала, що виходить і де чекатиме на мене, і попросила: «Не запізнюйся, тату».

Він знову замовк, а Чита ніяк не міг прогнати від себе нав'язливу картинку: самотні дівчатка, які або чекають на когось, або йдуть додому самі в темний час доби, і хвацькі хлопці, обов'язково під кайфом, котрим належить трошки побешкетувати…

— Я запізнився, — глухо промовив таксист. — Не розрахував час. Попросив Оксану трошки почекати, і вона чекала неподалік від будинку подруги, на автобус-

ній зупинці. Я запізнився хвилин на двадцять… Так, точно на двадцять хвилин, — знову пауза. — Коли я приїхав, її вже не було. Я покричав — вона не відгукнулася. Мобільник не відповідав. Подружка підтвердила — Оксана не поверталася. Я не зволікав, викликав копів, і мою дівчинку знайшли вже за півгодини після того, як поліція приїхала. Вона лежала в скверику… За лавкою… Там сквер ик є… Покидькам вистачило часу, аби зробити свою справу. Ви, подонки, робите свої чорні справи дуже швидко. Але, — знову пауза, — Оксана все ж таки могла б лишитися живою. Слідчий потім пояснив мені: аби я не бігав і не гукав її, все б обійшлося. Ну, вони б зробили, що хотіли, і відпустили її. Та почувши чоловічий голос… мій голос… покидьки з переляку вдарили мою дівчинку головою об край лавки — щоб замовкла. Вони не хотіли її вбивати, просто перестаралися, — пауза, вдих. — Мене мало хвилювало, що той район неблагополучний, що там цілодобово товчуться наркомани мало не з усього міста, такі ось, як ви. Наче мені легше від того, що моя Оксанка — не перша і не остання жертва. Я всього лише запізнився…

Замовчавши, таксист дістав з кишені пачку дешевих цигарок, закурив. Чита, скориставшись черговою паузою, вигукнув:

— Слухай, це по-любому не ми! Ми не вбивали твоєї…

— ВАШОЇ! — знову гаркнув таксист. — Вашої! Пора перейти на «ви»! Уже рік я ловлю на дорогах таких покидьків, як ви! Тим більше, коли називають *той* район, у мене нема жодних сумнівів, хто ці люди. І я жодного разу не помилявся! Довбаних наркош я впізнаю за будь-якого освітлення! Чи у вас є заперечення?

Влипли.

Тепер остаточно влипли, дійшло до Чити. Із вогню та в полум'я. Від баби втік, від діда втік, від усіх звірів утік.

Тільки ось від лисиці... Цей псих не хоче слухати жодних пояснень, чорт забирай...

— Мовчите? — водій випустив струмінь диму. — Правильно. Нема що казати. Познайомтеся, це — Ігор і Петро, Оксанчині старші брати. Спочатку мої сини вполювали першого-ліпшого наркомана самі, зробили з ним те, що такі самі скоти зробили з їхньою сестрою, і тільки тоді призналися мені. Хочете правду? Мені плювати, що ані той, кого покарали хлопці, ані ви не вбивали моєї доньки. Ви точно зробили сьогодні щось погане. Може, навіть убили людину. Не зробили сьогодні — зробили вчора. Але завтра ви не зможете нікому заподіяти лиха. До речі, ми з синами виходимо на таке полювання щотижня.

Водій щиглем послав недопалок у потилицю Читі.

— Я все сказав. Починайте, дітки.

БОРЖНИКИ СКАЖЕНОГО СЕМА

1

— Коли я підписував ці папери, то правда думав, що помру.

— Охоче вірю.

Адвокату не було шкода Стаса Гончаренка.

Власне, жаліти когось чи співчувати комусь не вчили на юридичному факультеті. Та й більш як десять років адвокатської практики раз і назавжди довели: в більшості випадків Феміда справді сліпа. Зате люди, які пишуть закони, вступають у юридичні стосунки, укладають угоди та, як у випадку Стаса Гончаренка, складають заповіти, прекрасно знають, що роблять. Коли документ, складений при свідках і завірений нотаріусом, вступає в дію, сліпу богиню правосуддя зовсім не обходить той бік справи, який зазвичай називають моральним.

Саме тому адвокату і не було шкода Стаса Гончаренка як бізнесмена, котрий в цей весняний день втратив свій бізнес.

Час за вікном нині такий — солідні банківські установи хитаються, не те що якась там середня підприємницька ланка.

Такою вважалася видавничо-поліграфічна фірма «Гермес», створена Стасом Гончаренком за кілька років до одіозних українських президентських виборів, які закінчилися тоді легшим, «помаранчевим» Майданом. Дивним чином вся ця політична історія вплинула на бізнес Гончаренка: кількість клієнтів, які хотіли друкувати буклети, листівки та брошурки, відтоді почала зростати в геометричній прогресії. Скориставшись цим, Стас за наступних півтора року так розкрутився, що фірма «Гермес» почала освоювати нові горизонти. Навіть почала дозволяти собі досить скромні порівняно з іншими рекламні ролики, зате — в ефірах провідних комерційних каналів.

Ну, а потім Стас Гончаренко потрапив зимою в горах у автокатастрофу.

Теж нічого дивного: вкотре за багато років зима видалася справді сніжною та морозяною. Слизька гірська дорога — та пастка, якої багато хто з досвідчених водіїв не минає. А Гончаренко лише рік як сидів за кермом. Ксеня, жінка Стаса, часто називала його авантюристом.

До речі, про жінку.

Дивлячись тепер на не так розгубленого, як пригніченого Гончаренка, адвокат подумав: якщо дорослому самостійному мужикові й слід співчувати, то лише в ті хвилини, коли він вирішує змінити статус жінки, з якою спить. Тобто, перетворити її з коханки на законну дружину. Проте якщо співчувати Стасові, то треба співчувати щонайменше третині чоловічого населення земної кулі. Тому адвокат заховав своє справжнє ставлення до ситуації, що склалася, далеко й глибоко, натомість продовжив розмову.

— Лікарі теж не особливо залишали вам шанси. Знаєте, Станіславе, я тут трошки поцікавився вами… Ви

виборсалися практично з безнадійної ситуації. Навіть змогли повністю відновитися, ніби це не вас вирізали автогеном із побитої машини. І це ваша карма: за життя ви, Станіславе, вибиралися і не з таких ситуацій. Бізнес підняли буквально з нуля, хоча не зовсім на ньому розумілися. Люди від мистецтва взагалі не дружать з бізнесом.

Колись Стас Гончаренко грав у театрі.

Кажуть, непогано починав, міг би з роками стати «зіркою». Та купився на епізод у кіно, потім — другий, третій, десятий. З театру пішов: колеги ревнували, та й за епізод у кіно платили більше, ніж за вихід на театральну сцену.

Ось тільки з кіно вперто не складалося.

Далі епізодів Стас не пішов, плюнув — і справді вліз у незнайомий світ бізнесу практично голим. Не знав, із чого почати, тому почав із початку. Рекламних брошур начитався, і раптом стрельнуло в голову — так можна ж самому їх друкувати. Ну, і пішло-поїхало…

— Тому, Станіславе, хочу вас запевнити: ви підніметеся. Ще й не такий бізнес закрутите. Нехай, пан Горянов ще вам позаздрить.

— Не треба, — промовив Стас.

— Чого не треба? — здивувався адвокат.

— Нічого не треба. Оцих ваших слів — у першу чергу. Ще сльози мені тут витирати почніть. І заздрити мені, до речі, теж не треба. Горянов уже позаздрив. Маємо результат.

Справді, результат наочний. З якого часу Ксенія, законна дружина Стаса Гончаренка, закрутила любов із його партнером Ігорем Горяновим, адвокат не знав і, коли відверто, не надто й хотів знати. Але факт залишається фактом: дізнавшись від лікарів про невтішні прогнози, Ксенія виклала хворому чоловікові все як є. Хоча могла б цього не робити. У свою чергу, Стас, поки відчував себе ще при здоровому глузді, передав керу-

вання фірмою «Гермес» дружині: вона ж мусила мати гарантії пристойного життя після його смерті. Чого вже там, Ксенія Гончаренко могла бути досить забезпеченою вдовою. Ось тільки сталося диво, Стас пішов на поправку.

І поки той не оклигав остаточно та не перемінив рішення, Ксенія, діючи лише в правовому полі, спритно продала чоловіків бізнес коханцеві. Який, між іншим, після цього цілком міг вважати себе володарем невеличкої імперії. Ну а тоді подала на розлучення. Причому старанно дочекалася, коли здоров'ю законного чоловіка вже нічого не загрожуватиме.

Ось так.

З одного боку — все законно. З юридичної точки зору жодних порушень. Документ проти людини. Людина програла, бо не з тим, із ким слід, свого часу взаконила стосунки. Та з іншого боку…

Про інший, людський бік цієї історії, адвокат вперто намагався не думати. Він не має права співчувати клієнтам чи ненавидіти їх. Він робить свою роботу.

— Майнових претензій пані Гончаренко до вас не має, — сказав адвокат. — Квартиру та свою машину лишає вам, хоча цілком могла б на все це претендувати. І я вам скажу, Станіславе, — юрист присунувся ближче, — захотіла б забрати все — забрала б. У нас, та й не тільки в нас, до речі, закон у подібних випадках на боці жінок, що розлучаються. Не так важливо, хто ініціатор розлучення. Повелося так у світі: жінка завжди вибирає. Спочатку робить вибір із ким одружитися. Потім — із ким розлучитися, аби зійтися з іншим чи не сходитися ні з ким. Знаєте, я вам заздрю: у вас є свобода, дах над головою і засіб для пересування.

— Ту машину я їй подарував, — згадав чомусь Стас.

— Ну, а тепер вона вирішила залишити її вам, — адвокат глянув на годинник. — То як, будете щось

оскаржувати чи все підпишете? Бо в мене за годину зустріч…

Станіслав Гончаренко погоджувався з адвокатом, коли той говорив про заздрість. Дійсно, є чому заздрити: він, Стас, не просто вільний, має дах над головою і засіб для пересування. В першу чергу він — живий.

Бо за подібних розкладів Ксенія, невірна, як з'ясувалося, дружина, запросто могла позбавити його життя і таки стати вдовою.

Стас узяв ручку. Швидко поставив всюди, де треба, свій підпис, а потім запитав адвоката:

— Можете мені допомогти?

— Чим саме? — у адвоката ледь не вирвалося небажане для представників його професії «з задоволенням».

— Порадьте когось, хто надасть послуги, скажемо так, делікатного характеру…

2

Офіс, у якому відбувалася зустріч, виявився маленьким та непоказним.

А кабінет, де проходили переговори — ще меншим. Власне, це справді був не кабінет, а кімната для перемовин, належним чином захищена від прослуховування.

Той, кому належав цей офіс, чоловік із сивими скронями років за сорок на вигляд, вимкнув Інтернет, потім закрив кришку ноутбука. На співбесідника дивився уважно, без жодної симпатії, проте поки що — без неприязні. Перед ним сидів черговий бізнесмен із фінансовими проблемами, яких від нового року через цей офіс і через цю переговорну кімнату пройшли десятки.

— З того, що я встиг дізнатися про вас, пане Горянов, у мене склалося не найкраще враження.

— Чому? — наївно запитав той, кого чоловік із сивими скронями назвав Горяновим.

— Тому що ви з коханкою кинули її чоловіка. Кидок вийшов зовсім не артистичним. Діяли ви, Ігоре Михайловичу… Михайлович, правильно?

— Правильно.

— Так ось, діяли ви, Ігоре Михайловичу, ломом. Ви не комбінатор, бо проти комбінації можна виставити іншу комбінацію. А проти лому нема прийому. Я б навіть визначив ваш спосіб дії як варіацію рейдерського захоплення.

Співбесідник промовчав, навіть відвів погляд, поглянув крізь скельця своїх окулярів на дітей у скверику за вікном.

— Але нехай це прозвучить парадоксально — з такими методами роботи ви, пане Горянов, все ж таки більше наша людина.

— Взагалі-то я просив про зустріч не для того, аби тут мене виховували, — все ж таки не стримався — огризнувся співбесідник.

— Ви, Ігоре Михайловичу, в будь-який момент можете піти звідси, — сивий відкинувся на спинку стільця. — Поки що вам це нічим не загрожує. Бо щойно я познайомлю вас із Скаженим Семом, вийти з цього офісу неушкодженим ви зможете лише в тому разі, якщо будете чемною та вихованою людиною. Яку батьки виховували на доктринах про неможливість брати чуже. І якщо вже взяв або дозволили взяти — то поверни вчасно.

— А не можна висловлювати свої думки якось простіше? — досить різким тоном поцікавився співбесідник.

Сивий схилив голову набік, вивчаючи нового знайомого, наче дивну комаху.

— Ви справді такий, як мені про вас говорили. Різкий, нетерплячий, не любите говорити і дуже не любите слухати. Це у вашій системі цінностей називається «жити своєю головою». Аби не втратити її, Горянов!

— Та чого це ви мене весь час лякаєте?

— Щоб ви злякалися, Ігоре Михайловичу! — просто пояснив сивий. — Бо часи зараз такі: люди зовсім страх втратили. А страх, аби ви знали, має таку природу, яка стимулює процес думання. Бач, ніхто в світі нічого не боявся, а отже — ніхто ні про що не думав. Тому і кричать тепер: «Криза! Криза! Рятуйте!». Хто кого рятуватиме? Багаті — бідних? Так багатих набагато менше стало, ніж було. Як думаєте, Горянов, хто кого тепер здатен урятувати?

Співбесідник знизав плечима і поправив окуляри, що зсувалися зі спітнілого від нервової напруги перенісся.

— Так я вам скажу, Ігоре: рятуватимуть розумні дурних. Ну, — сивий тут таки трошки відіграв назад, — не те щоб зовсім дурних, таку публіку вже ніхто не порятує… Скажемо інакше: вся надія не на багатих, а на розумних. Отже, вам потрібні гроші. Готівка. На три місяці. Ось ця сума, правильно?

Сивий відірвав квадратик від стосика стикерів, написав цифру з п'ятьма нулями. Співбесідник кивнув. Господар офісу розірвав папірець на дрібні клапті, кинув у кошик для сміття.

— До банків по кредити, як колись, ви не підете. Не дадуть. А позика потрібна, бо бізнес рятувати треба. Взяли ношу не по собі і не в той час, коли розширення корисне, так?

— А ви все знаєте…

— Бо ви, Горянов, у мене не перший і не останній. У мене надійніше, ніж у банку. Знаєте, чому?

Співбесідник похитав головою.

— Тому, що банкам у нас чомусь повертають кредит неохоче. Намагаються домовитися чи щось таке… В мене система не така, в мене Скажений Сем є. В нього ви, між іншим, потрібну вам суму і будете позичати. Відповідно, будете, Ігоре Михайловичу, його боржником. Я вас лише зведу, і далі всі справи залагоджуйте вже між собою. Годиться?

Той, кого сивий назвав Горяновим, знов поправив окуляри. Тепер він уже не приховував свого хвилювання.

— Послухайте… Я або чогось не розумію, або мені чогось не пояснили. Дійсно, мені потрібні гроші. На ринку конкуренція, хочу модернізувати обладнання, аби послуги були якіснішими. Вартість же піднімати не буду, це така в мене антикризова пропозиція. Якщо я втримаю всіх своїх партнерів, до мене підуть нові. Ось тоді можна поступово змінювати цінову політику — адже можливість демпінгувати відсіче конкурентів, котрі такої можливості не матимуть…

Сивий виставив перед собою руки долонями вперед.

— Стоп, Горянов, стоп! Ви тут хочете мене повчити, як треба бізнес робить? На відміну від вас, я економіст за освітою. До того ж економіст, який не згорів у дев'яності роки, коли горіли всі довкола. Через те мої фінансові справи стабільні навіть у кризові часи. Ви мені тут схеми розписуєте, навіть слово «демпінг» вживаєте. А в мене все просто: взяв у борг — віддавай вчасно і на чверть більше, ніж брав.

— У вас? — єхидно перепитав бізнесмен.

— О, молодець, вірно просік: не у мене, а у Скаженого Сема, в чиїх інтересах я тут стараюся. Розумієте, він трошки специфічний чоловік. Дивний, незвичайний. Насамперед це проявляється в його невмінні до пуття висловлювати свої думки. Щоправда, коли доходить до конкретних розмов із боржниками, він висловлюється дуже лаконічно. Без оцього словоблуддя, що ним часом грішимо ми, люди з вищою освітою. Але все одно його прекрасно розуміють. Ворогом Скаженого Сема ніхто не хоче бути. А кожного, хто в нього в боргу і не віддає чи взагалі не визнає себе боржником, він вважає своїм ворогом. Колись під настрій поцікавтеся, як поводиться Скажений Сем зі своїми боржниками. Дам вам кілька телефонів, наберіть на дозвіллі. Слухайте, — сивий справді стривожився. — Ви, Ігоре Михайловичу, зараз так пово-

дитесь, ніби справді вперше почули про принципи нашої тут роботи. Ви що, не знали, куди йдете?

— Ні-ні, — швидко відповів співбесідник, хоча тепер свого схвильованого стану точно не приховував. — Я дещо знав… Але не такі подробиці… Гаразд, я не проти, все одно позика мені потрібна, а в інакший спосіб я ці невеличкі гроші нині ніде не роздобуду.

Поставивши на коліна шкіряний портфель, він клацнув замком, витяг звідти тоненьку прозору течку, з течки — фірмовий бланк «Гермесу плюс».

— Ось, тут усі наші реквізити. Бачите, я досить впевнений у своїх силах та можливостях. Мій юрист склав на цьому бланку типову розписку — зобов'язання, щоб ви переконалися — Ігор Горянов нікого не кидав і не збирається кидати. Тим більше — ховатися. За три місяці, день в день, всі потрібні розрахунки будуть проведені. Оригінал розписки поміняю на готівку — і все, дякую за увагу.

Сивий уважно вивчив і сам бланк, і текст боргового зобов'язання на ньому.

А тоді підвівся, підійшов до дверей і прочинив їх, запрошуючи того, кого називали Скаженим Семом, приєднатися до розмови.

3

Коли в двері подзвонили, годинник показував початок на одинадцяту вечора.

Від аварії в Стаса Гончаренка лишилася тільки легка кульгавість, яку він за потреби міг приховати. Але зараз такої потреби не було. Він був у себе вдома і йшов відчиняти нехай колишній дружині, та все ж таки — формально не зовсім чужій людині.

Стас десь вичитав: люди, котрі хоч раз бачили одне одного без одягу в зачиненому приміщенні, вже ніколи

не будуть геть чужими. Нехай навіть більше ніколи й не зустрінуться.

Ніде правди діти: свою колишню дружину Ксеню він таки сподівався ще раз побачити після всього, що вони з Горяновим йому заподіяли. Причому — саме в такому вигляді: без косметики, розпатлану, розхристану, помітно перелякану.

Увірвавшись в їхню колишню квартиру, Ксеня відразу забігла на кухню, впала на м'яку табуретку, віддихалася, запитала:

— В тебе є що випити?

— Знаєш же — лікарі заборонили. Та я й раніше не надто…

— Не мороч голову, Стас! Давай!

— Спеціально для таких випадків тримаю коньяк, — зберіг обличчя Гончаренко, сходив у кімнату до бару по пляшку, відкоркував, плеснув гості просто в чашку, з якої не так давно пив м'ятний чай.

Ксенія лигнула алкоголь, мов ліки — одним махом, навіть не скривилася. І хоча, наскільки знав Стас, колишня дружина завжди погано переносила спиртне, швидко п'яніла від невеликих доз і потім скаржилася на розбитість, зараз коньяк, здавалося, зовсім не подіяв. Більше того: гостя мовчки постукала пальцем по краю чашки, вимагаючи ще. Знизавши плечима, Гончаренко налив. Тепер Ксенія вже пила маленькими ковтками і, здається, трошки отямилася.

— Ну, так у чому справа? — поцікавився Стас, коли жінка поставила порожню чашку на стіл. — Чим вам із чоловіком нинішнім може допомогти чоловік колишній?

— Не кривляйся! — вигукнула Ксеня, навіть не намагаючись тримати себе в руках. — Ти, мабуть, тільки руки потираєш від радості!

— Я б, може, і потирав би, — на відміну від гості, Стас говорив спокійним рівним голосом. — Ось тільки не знаю, з якої це радості. Може, поясниш?

Ксеня хотіла знову виплюнути щось різке. Та, видно, зрозуміла, що прийшла не сваритися, а по допомогу. Отже, зробила вдих-видих і взяла себе в руки.

— В Ігоря проблеми. Причім — серйозні. А головне — взялися невідомо звідки. Просто впали. На голову, на шию, на задницю — думай як завгодно. Ти не думай, він… я… гм, ми не хочемо тебе втягувати. Та всі інші, до кого Ігор звертався по допомогу чи бодай за порадою, дружно радили не шукати варіантів, а віддавати гроші.

— Він що, комусь винен? Хто йому позичив у такий скрутний час?

Ксенія помовчала, тоді заговорила вже тихіше.

— Стасе, ви з Ігорем були партнерами. Навіть друзями. Ти ж знаєш його: він надійна людина в усьому, що стосується ділових стосунків. Зокрема, завжди позичав гроші лише тоді, коли точно знав, як віддаватиме. І завжди повертав борги. Якось, ще студентом, він позичив сто радянських рублів у…

— Цю історію я знаю, — перебив її Гончаренко. — Тоді вчасно віддати не зміг, а через п'ятнадцять років повернув своєму кредиторові сто американських доларів. Той, між іншим, про студентський стольник і забув. Ближче до справ.

— А справа, Стасе, ось у чому: цього разу Ігор ніяких грошей не позичав. Ні в кого! І тут спочатку дзвонять, потім — приходять люди, показують йому якусь розписку, причому — на бланку «Гермесу плюс» і з його підписом!

— Значить, — промовив Стас, — твій чесний та порядний чоловік не вважає за потрібне звітувати тобі, з ким веде справи і які розписки підписує.

На сказане Ксеня на диво не відреагувала. Знову помовчала, тоді запитала:

— Чув щось про Лебедька? Лебедько Семен Ілліч.

— Ні. Хто це?

— Згідно розписки, Ігор винен цьому типу гроші. Не аж так багато, але за нинішніми мірками — пристойно. До того ж Ігор, як свідчить розписка, не просто позичив у Лебедька певну суму, а під двадцять п'ять відсотків, що взагалі не вкладається в голові. Та й це, Стасе, півбіди. Якось би викрутилися. Найняли б адвокатів, ті б не відразу, але — довели відсутність у цього документу юридичної сили. Біда в іншому — біда сам оцей Лебедько Семен Ілліч. Дай ще, а?

Стас налив Ксені ще коньяку, вона випила, щоки порожевіли, жінка продовжила.

— Коли Ігор спробував дізнатися, що за один цей Лебедько, йому ледь погано не стало. Знають цього типа здебільшого як Скаженого Сема. Скажений — бо справді носить у кишені медичну довідку. З якої кожен бажаючий може дізнатися, що в нього — легка форма шизофренії. Проявляється хвороба лише тоді, коли Лебедька справді хтось чи щось дратує. Копнув Ігор глибше — так цей Скажений Сем давненько працює на такого собі неофіційного лихваря. Робота в Семена Ілліча — давати в борг і потім ці борги збирати. Лихвар, сам розумієш, своїм Скаженим Семом прикривається. Він — його гарантія, що боржники борги повернуть. Довести йому нічого не можна, Стасе! Адже кожен, хто йому заперечує, вже починає його цим дратувати. І тоді — ховайся! Чого мовчиш, Гончаренко? Чого дивишся? За ці дні Ігор знаєш скільки історій почув про тих, хто свій бізнес за безцінь продавав, аби тільки від Скаженого Сема відкупитися, живим залишитися і ще щоб на послуги хірурга вистачило? Ігореві вже натякнули, Стас, вони ж уб'ють його! Скажи бодай щось, Стасику, що нам робити?

4

А що міг сказати на це Стас Гончаренко…

Що попросив тоді її адвоката порадити йому якогось колегу, приватного детектива?

Що продав машину, аби оплатити його послуги і мати гроші на всі подальші витрати.

Що це найнятий ним, Стасом Гончаренко, приватний сищик зібрав інформацію і склав короткий список тих, хто може створити місцевим бізнесменам серйозні проблеми.

Що з цього списку Стас сам особисто вибрав Скаженого Сема — надто вже зібрані відомості про методи роботи громадянина Лебедька йому сподобались.

Що той-таки приватний детектив дізнався, коли Ігоря Горянова не буде в місті і викрав з офісу «Гермесу плюс» чистий фірмовий бланк. А він, Стас Гончаренко, підробив підпис свого колишнього друга і партнера. Причому, як показав час, дуже добре підробив — бідака не заперечує, що це — фальшивка, просто зрозуміти не може, коли це він таке підписав.

І головне: що він, Стас Гончаренко, найняв професійного гримера.

Знав таких зі свого колишнього театрально-кіношного життя. І що цей майстер, дивлячись на фотографію Горянова, зробив із Стаса якщо не повного двійника, то максимально схожу на Ігоря людину. Потім Стасові лишалося відкопати заритий акторський талант, пригадати манеру поведінки Горянова і зіграти його роль у тому невеличкому офісі, перед чоловіком із сивими скронями і, головне, перед самим Скаженим Семом.

За великим рахунком, будь-який адвокат, хоч той, котрий приходив до Стаса від імені його колишньої дружини, зможе довести відсутність у розписки юридичної сили. А експертиза відрізнить фальшивий підпис від справжнього. Ось тільки Скаженому Сему всі ці адвокати, закони та експертизи — по цимбалах. Тут діє інша сила, зовсім не юридична, більш руйнівна.

Нічого не міг у цій ситуації порадити Стас колишній дружині.

Проблеми індіанців не турбують шерифів…

ОБЕРЕЖНО, ДВЕРІ ВІДЧИНЯЮТЬСЯ!

Вона ще раз смикнула за ручку.

Потім — копнула зачинені металеві двері гострим носаком модного чобітка з червоного нубуку. Била не сильно, швидше для проформи, аби підбадьорити себе та прискорити прийняття небажаного рішення. Настроївши себе на відповідний лад, молода жінка натиснула кнопку, викликаючи ліфт, але коли загуло — повернулася та замислено пішла сходами вниз, навіть не дочекавшись підйомника. Якби хто дивися збоку, після цього зрозумів би остаточно — молода жінка в червоних чобітках дуже розстроїлася. Тому не знає, чого саме хоче від ситуації, в якій опинилася.

Вийшовши з під'їзду нічим не прикметної багатоповерхівки в типовому міському «спальнику», молода жінка хотіла присісти на найближчу лавку. Та раптом передумала, рішучим жестом скинула з голови каптур зимової куртки, який закривав вуха, далі рукою в тонкій замшевій рукавичці витягла з сумочки мобільник. Згорнуту вчетверо газету, яка лежала там же, довелося тримати іншою рукою, але номер, який збиралася набирати жінка, вона не знала напам'ять.

Їй відповіли після четвертого гудка. Чоловічий голос, моложавий та діловитий.

— Слухаю.

— Добрий день… — вона глибоко вдихнула. — Здрастуйте…

— Слухаю вас.

— Це фірма «Сезам»?

— Фірма «Сезам», — підтвердили з того боку, і відразу ж додали: — Наш девіз: Сезам, відкрийся!

— Ну, ви двері відкриваєте?

— Замки будь-якої складності. Квартира, офіс, сейф, що у вас там об одинадцятій ранку?

— Квартира, — молода жінка озирнулася на двері під'їзду. — Ключі загубила. Інших нема.

— Та ясно, — почулося у відповідь. — Значить, двісті гривень…

— Чекайте, — перервала вона. — Я готова більше заплатити. Про гроші не йдеться, там людина помирає.

— Де? В квартирі?

— Ні. В лікарні. А в квартирі ліки. Мені дали ключі, аби я їх забрала та привезла. Розумієте, я працюю в соціальній службі… Людина самотня, старенька…

— От нічого не розумію! — тепер уже в голосі невидимого співбесідника чулися роздратовані нотки. — Старі люди, замкнені ліки, соціальні служби… Ви можете до ладу пояснити, в чому проблема?

— Я намагаюся це зробити! — тепер молода жінка вже не стримувала розпачу, та, викрикнувши в трубку, раптом засоромилася сама себе, зосередилася, далі заговорила спокійніше. — Мене звуть Ірина Сокирко, я працівник соціальної служби. Мого підопічного забрали в лікарню. Він у тяжкому стані, дав лікарю мій номер. Я повинна взяти з квартири хворого ліки. А ключі я загубила… Так сталося…

— Буває, — почулося у відповідь, швидше для підтримки розмови, ніж дійсно з розуміння ситуації. — Купіть ліки, в чому проблема?

— У тому, що їх відпускають лише за рецептом, — Ірина вирішила набратися терпіння. — Рецепт теж у квартирі. Замкнений. Ось я і прошу вас увійти в ситуацію та відчинити двері. За гроші, ви ж надаєте таку послугу…

— Дівчино, ми відчиняємо двері лише в тих випадках, якщо нас викликає власник квартири, — сказав чоловік, для чогось уточнивши: — Або — керівник офісу. Словом, треба довести, що людина, котра хоче потрапити в помешкання, справді має на це право. Ви, я так розумію, в квартирі, де зачинені ліки, не зареєстровані…

— Ви правильно все кажете, — відповіла Ірина, нервово глянувши на годинник. — Я сама винна, сама готова за це заплатити. За інших обставин я б навіть не подумала звертатися до вас чи іншої подібної фірми. Але зараз ситуація, погодьтеся, критична. Людина, за яку я відповідаю, може померти. Підтвердити, що ліки потрібні, вам можуть у лікарні…

— Так, стоп! — співрозмовнику ця розмова явно набридала. — Не треба ще сюди лікарів утягувати! За законом, навіть за правилами нашої роботи, ми не маємо права відчиняти чужі квартири, якщо майстра викликає не власник помешкання.

У тоні чоловіка Ірина все ж таки почула якийсь натяк. Чи це їй здалося?

— Але ж це за законом… Бувають же винятки з правил…

— Не знаю, не знаю…

— Послухайте! — Ірина перейшла в наступ. — Я заплачу удвічі більше! Я куплю новий замок, хороший, дорогий! Замок усе одно треба буде міняти! Я зайду в квартиру при вас, і нічого, крім ліків, не візьму! Там

нема нічого більше, пенсіонер бідний, як церковна миша! Тільки виручіть мене, я вас дуже прошу!

На тому боці зависла пауза. Після короткого таймауту нарешті почулося:

— Ну, хіба як виняток… Тільки враховуючи критичність ситуації. Але відразу домовимося: в разі чого ви фірму не світите, бо ліцензію заберуть.

— Та домовимося, Господи Боже мій! — видихнула Ірина.

— Кажіть, куди їхати. І купуйте замок.

Видихнувши адресу та почувши, що майстер буде десь за годину, молода жінка полегшено зітхнула, швидко перехрестилася та провела найближчі сорок хвилин в одному з тутешніх кафе, котре виглядало на її смак пристойніше за решту. По замок не пішла — від самого початку він лежав у коробці, на дні її сумки.

Про це вона вже подбала.

Майстер наспів навіть трошки раніше — маякнув їй з дороги, озвавшись на отриманий в диспетчера номер телефону замовниці. А до під'їзду Ірина підійшла навіть одночасно із ним. Слюсар із «Сезаму» підкотив на старенькому джипі, виявився він невисоким чоловіком під сорок, неголеним, суворим, одягнутим у все сіре, проте з-під козирка кепки дивилися живі зацікавлені очі. Маючи певний досвід спілкування з мужчинами, Ірина навіть відзначила — цей універсальний слюсар кидає на неї оцінюючий погляд. «Ще чого не вистачало — зараз клеїти почне!», — майнула зовсім уже зайва думка, але сама вона мимоволі поправила волосся, обсмикнула куртку, підтягнула пасок, підкреслюючи талію.

— Це я до вас? — по-простецьки запитав слюсар.

— Сюди, сюди, — промовила вона, поспішно додавши: — Замок уже купила! Новий!

— Та пождіть ви з вашим замком, — буркнув неголений. — Тут же таке діло, мені пояснили… делікатне таке…

Він говорив, а Ірина вже помітила — з машини виходить ще один чоловік, молодший за першого, хоча й одягнений так само безбарвно. Вона все зрозуміла, і її охопив смуток:

— Все ясно з вами… Вас двоє?

— Так точно, — кивнув старший. — Я Стьопа, це — Володя. Напарник. А що вам ясно, шановна?

— Вирішили скористатися з ситуації і розкрутити бідну дівчину по повній. Ми ж обговорили з вашим… начальством чи хто там слухавку брав…

— Що ви там обговорили — ваші проблеми, — Степан повів плечима. — Давайте спочатку діло зробимо, а вже потім побачимо, хто тут кого розкручує. Куди?

Цього разу піднялися ліфтом. Неголений Степан відразу уважно оглянув двері, для чогось посвітив у замок ліхтариком із тонким промінчиком. Весь цей час Володя тримав напоготові чемоданчик з інструментами, мовчки виконуючи роль асистента. Не повертаючись, Степан сказав:

— Замок ваш дайте.

Зрозумівши, що це — до неї, Ірина поспіхом витягнула з сумочки картонну коробку з замком. Степан зважив його на долоні, промовив:

— Міняємо?

— Та міняємо, міняємо! — Ірині все це чомусь раптом перестало подобатись.

— Значить, ось як ви це робите, — проказав Степан, тепер уже — іншим тоном, із якого раптово зникли всі простецькі нотки.

— Що — «це»? — не зрозуміла Ірина.

— Ось це, — повернувшись до молодої жінки всім корпусом, Степан показав їй коробку. — Міняєте замки, не ламаючи дверей та без відома господарів. Якщо чесно, не думав, що моя версія так швидко спрацює. Мабуть, вам дуже не терпілося. Безкарність розбещує… як вас там?

Ось тепер Ірина справді зрозуміла, чому ці двоє їй не подобаються.

До біса ліфт — сходи ближче. У відчайдушному ривку молода жінка спробувала проскочити вниз. Та Володя, кинувши чемоданчик на підлогу, гайнув навперейми, встиг схопити за руку, далі — злапав утікачку, стиснув міцними обіймами.

— Що ви робите! — вигукнула Ірина, безрезультатно сіпаючись в чоловічих руках.

— А ви що робите? — втомлено запитав Степан. — Представляєтесь соціальними працівниками. Знаходите самотніх пенсіонерів, у яких багатства — тільки квартира. Спочатку квокчете біля них, хлібчик-молочко-яблучка, потім купуєте дешеву путівку в санаторій. На два тижні. На той час людина вже підписала якийсь папірець, не читаючи. Навіть не знаючи, що то — довіреність. По цій довіреності ви продаєте їхні квартири за півціни. Все одно ці гроші даються легко, а покупець за таку суму знаходиться швидко. Даєте ключі від квартири. А коли власник повертається — не може потрапити в хату. Що кому доведе беззахисна людина? Такий трюк ви повторювали вже тричі. А фірм, подібних до «Сезама», у місті п'ять. Лишалося попередити тих, хто лишився, про можливий дзвінок знервованої дами.

Ірина скреготнула зубами, перестала пручатися, зміряла Степана нищівним поглядом.

— Ви доведіть спочатку.

— Я? — неголений ткнув себе пальцем у груди. — Ще чого. Я вже все зробив. Тепер, кажу ж, поліція вами займеться, — він кивнув на мовчазного Володю. — А я там давно не працюю. Так, в охороні... Зате моя мама буде спокійна. Це ж її подруга на твою аферу клюнула... Ось тільки з лікарні забрали, після інфаркту...

ОДНИМ УДАРОМ

Коли в спальні закричала жінка, я вирішив більше не чекати та вийти на сцену.

І вийшов з кімнати: туди майнув, коли почув, як у замку повертається ключ. Пройшовши до спальні, побачив — дуже вчасно втрутився.

Бо події там розвивалися вже критично.

На ліжку — двоє.

Обидва напівголі.

Чоловікові років двадцять шість, він устиг стягнути з себе джинси, і тепер сидів отак, без штанів, з піднятими догори руками. Партнерка була приблизно одного з ним віку. Блузка валялася біля ліжка, оголені груди жінка прикрила інстинктивно — навіть під дулом револьвера думала перш за все про зовнішній вигляд.

Під дулом їх тримав худий хлопчина у старій шкірянці, яку навскоси перетинала блискавка. Почувши мій викрик: «Поліція!», рвучко обернувся, і тепер його пістолет дивився на мене. Та правиця все ж таки здригнулася. А очі виявилися красномовними.

До поліції я мав прямий стосунок ще рік тому. Чому пішов?.. Колись іншим разом поясню. Гукнув так, бо звичка — друга натура. Таким окриком багато разів доводилося припиняти різні кримінальні ситуації в зародку.

А взагалі-то я десять років ловив наркоманів. Так насобачився, що можу вирахувати їх у натовпі. Причому — навіть зі спини. А зіниці хлопця вже точно не могли обдурити.

— Кинь залізку, — промовив спокійно.

Коли шкіряний почав зволікати, ступив ще крок уперед, коротко замахнувся, сильно вдарив руків'ям свого пістолета по його зап'ястку.

Револьвер впав на густий ворс килима. Ногою я зафутболив його під ліжко. Дуло приставив до голови молодого наркомана. Чисте тобі кіно. А парочка тим часом вийшла з анабіозу та швидко почала одягатися.

Отже, що ми тут маємо.

Березень, четвер, тринадцята двадцять дня. В чужій квартирі опинилося четверо. Тут, правда, поправочка: для жінки, котра зараз похапцем застібала блузку, це помешкання якраз не чуже. Ми всі зустрілися не просто в її квартирі, а навіть у її спальні. Сидить вона на подружньому ліжку. Ось тільки цей, без штанів — не її чоловік.

З її чоловіком я мав честь познайомитися чотири дні тому. Він спочатку подзвонив сам, а потім не погребував завітати під вечір у мій скромний холостяцький барліг. Узагалі-то я й до розмови з ним гортав газети, зазирав у телевізор та блукав Інтернетом. А коли цей поважний чоловік зробив мені, відставному менту, досить невинну пропозицію — почав збирати відкриту інформацію більш вибірково. Так, він справді відомий банкір та світський лев. Є великі фото з молодою дружиною Аліною на тлі пальм. Значить, жінка молодша рівно наполовину, в їхній родині гармонія, дружина — його друг та помічник. Це з інтерв'ю випливає.

А тепер цей «друг і помічник» сидить, переляканий, на подружньому ліжку поряд із молодим чоловіком без штанів.

— Дай мені слухавку, — я кивнув худому нападникові на радіотелефон, що стояв біля ліжка на тумбочці.

Той підкорився. Я запхав трубку в кишеню армійських брюк, запитав коханців:

— Мобільники з вами?

Ті синхронно хитнули головами.

— Значить, я вас тут лишу поки. Дурниць не робіть.

Жестом звелівши худому вийти зі спальні, вийшов за ним, причинив за собою двері.

Тепер треба подумати, і то швидко. Варіант перший: розігнати всю цю компанію з почуттям виконаного перед самим собою обов'язку: злочину не сталося. Варіант другий — таки викликати ментів. Але тоді «друг і помічник» буде пояснювати, за яких обставин і з ким вона опинилася вдень у подружньому ліжку. Та головне — мені доведеться пояснювати, як і чому я сам, колишній працівник поліції, звільнений за службову невідповідність, опинився в чужій квартирі. Та звідки в мене пістолет.

Господар, який сам дав мені ключі, за мене не заступиться. Тому варіант другий відпадає. Але перший — теж, бо надто багато запитань з'явилося в мене протягом останніх п'яти хвилин. Ось вам порада: не хочете зайвих запитань — не підписуйте колишніх оперів на сумнівні справи. Адже з чоловіком невірної дружини ми насправді зовсім про інше домовлялися…

— Будеш знову Крутого Вокера корчити — приб'ю, — пообіцяв полоненому, звелів сісти в крісло, сам примостився навпроти. — Не трусися, чого тебе колотить? Ти прийшов сюди, відчинивши двері ключами. Після того, як залетіли он ті голубки. Я все чув, бо був тут ще раніше, і мені теж видали ключі. Звідси питання: хто тебе послав?

Худий вперто мовчав. Я потер підборіддя дулом.

— Значить, так. Ми обоє знаємо: ти ж без дози скоро почнеш загинатися. Я вивезу тебе звідси і закрию в льосі. А сам поїду кудись на добу. Хочеш так?

Полонений хитнув головою.

— Віриш, що можу так зробити?

— Я не знаю, — вичавив він із себе.

— Чого не знаєш?

— Сказали, де захований ствол… І ключі від квартири. Сказали, треба прийти в такий-то час і грохнути всіх, хто буде в хаті... Три штуки обіцяли.

— А ти знаєш, скільки таке замовлення реально коштує?

— Ні.

— Раніше вписувався в таке?

— Боже збав…

— Для чого ж тоді? Повірив у себе?

— Якби в мені тільки діло… Борги… В голку просадив… За борги сестру можуть…

— Ясно з тобою все, — зітхнув я.

Дійсно, знайома ситуація.

У службі безпеки хазяїна цієї квартири працює один мій колишній колега. Тільки мене вигнали з поліції, а він сам пішов. Сватав якось мене до них, я відмовився. Ось звідки банкір про мене знав… І ось через кого він міг вийти на цього загнаного наркомана…

Ну що, схоже, комплекти ключів нам видала одна й та сама людина.

Я пригрозив худому пістолетом, підвівся, повернувся до спальні.

Коханці вже привели себе в порядок. Аліна навіть встигла зачесатися. Та повернула собі відчуття, що все це відбувається в її домі.

— Хто ви і як тут опинилися?

— Не все відразу, — я говорив до неї, як до малої дитини. — Між іншим, я вам обом життя врятував. Хоча б подякували…

— Дякую. І все ж таки?

— Та не женіть ви! Це, — кивок на кавалера, — ваш чоловік?

— Це має значення?

— Має.

— Ні. Це водій мого чоловіка, — просто відповіла Аліна.

— Ви часто тут проводите свої інтимні побачення?

— Тільки тоді, коли чоловіка нема в Києві. Я провела його в аеропорт. Зараз він уже в небі, по дорозі в Стокгольм. Тепер я можу...

— Не можете, — грубувато перервав її я. — Боюся, ми лише згаємо час. У квартирі є якісь цінні речі? Я маю на увазі — дорогий антикваріат. Якщо бути зовсім точним, мене цікавить ось це, — я витягнув з кишені золотий годинник на ланцюжку.

— Це... — Аліна розгублено подивилася на коханця, потім — на годинник, потім — знову на мене, — один партнер дав йому, під заставу, це дуже коштовна річ... Як він у вас опинився?

— Я його взяв із сейфу, Алю. Ключі дав мені ваш чоловік. Заплатив гроші, а за це я мусив зіграти невеличку виставу. Я збирався зімітувати пограбування. Через цей годинник у вашого чоловіка неприємності. Він не хоче його комусь там повертати. Ось і вирішив обставитися в такий спосіб. Потім я мусив влаштувати тут бардак, замовник уже придумав навіть, на кого можна перевести стрілки… Годинник, ясна річ, я мусив віддати йому. Я погодився, бо тут справді нема криміналу. Звичайно, я перевірив, чи його це квартира і все таке інше... Я зайшов сюди о дванадцятій сорок п'ять. Раптом приїхали ви обоє, від пристрасті забули про все на світі. Я заховався, а поки думав, що робити — з'явився той наркоман із пістолетом. У нього теж були ключі від вашої квартири.

— Де він їх… А, ясно! — тепер уже й Аліна все зрозуміла. — А для чого?

— Просто все. Йому заплачено за те, що він уб'є вас обох. І ваш чоловік, сонечко, одним ударом вирішує всі свої проблеми: вбиває дружину та її коханця, стає безутішним вдівцем і жертвою, може не повертати дорогий

годинник. Квартиру ж пограбовано! Претензій не може бути, бо жінку під коханцем застрелили, що там якийсь годинник! Годинник же можна вигідно продати якомусь колекціонерові за бугор. Торгівля антикваріатом — частина бізнесу вашого чоловіка. Сума буде значно більшою, аніж взято грошей під заставу. Ну, а наш приятель, який мусив вас убити, міцно та давно на голці. Довго не житиме, а йому ще й допоможуть. Наприклад, передоз. І виглядатиме все так, ніби коханці вбиті наркоманом під час пограбування. Я ж мовчатиму, бо сам заліз у погану історію. Ось такий був розрахунок, мені здається.

Вони повірили.

Ось тільки банкір повернеться. І якщо за час його відсутності не станеться нічого з того запланованого, кожному з нас буде загрожувати якась нова небезпека. Тиха, немов нічна гадюка.

— У мене є гроші, — подав голос коханець, який досі мовчав. — Скільки хазяїн платив за нас тому типові?

Я назвав суму.

Не зважаючи на ситуацію, водій не стримав короткого смішка.

— Ми його замовимо. Мого хазяїна. Не такому наркоші, а солідним людям. За більші гроші.

І ось тепер слово за мною. Стою, дивлюся на них та думаю.

У мене, наприклад, безліч зауважень до цієї ідеї.

Але є в неї один плюс: проблеми чотирьох людей у такий спосіб будуть вирішені буквально одним ударом.

ДВЕРІ БЕЗ НОМЕРА

Нічого складного мені робити не треба було.

Зайти в порожню квартиру, взяти там дещо і повернутися назад. Навіть хату можна було не зачиняти. Все одно господарі помітять зникнення картини відразу, щойно повернуться з концерту. Ясно, поліція приїде, почне старих виховувати: чого ж ви, мовляв, шановні пані та панове, лише один замок поставили, коли така дорога річ у квартирі... Нема чого кивати на броньовані двері, тепер майже всі двері в квартирах броньовані. До того ж однакові, за одним зразком зроблені. І замки там стоять здебільшого однакові, стандартні. Відчинити їх для майстра з досвідом — завиграшки.

Знаю, про що кажу. Сам слюсар, досить високої кваліфікації. Причому потяг до цього маю, можна сказати, з дитинства. Не повірите: в школі якось кабінет фізики відчинив за три хвилини. Протяг двері захлопнув, ключі вчителька на столі лишила, а в кабінеті — хімікати, все таке. З хімією я якраз не дуже дружив, тому відразу тоді вписався: «Алло Олегівно, давайте я зараз двері відчиню, а ви мені за це — хорошу оцінку, можна?». Вчителька спочатку отетеріла, погодилася більше, як згодом зрозумів, із цікавості — чи зможе семикласник впоратися. Зміг, звісно, мені навіть дівчатка наші поплескали в

долоні. Як кажуть психологи, підвищив свою самооцінку, виріс у власних очах.

Саме через те, що себе поважав, пішов пізніше, вже в свідомому віці, з роботи. Майстрові такого класу не можна платити так мало. Мене не хвилювало, що служба державна, ставки маленькі, роботи багато, таке інше. Не хочете втрачати спеціаліста високого рівня — платіть високу зарплату, так всюди робиться. Я не той слюсар-алкаш, на якого карикатури малюють. Стежу за пресою, телебаченням, Інтернет у мене є.

Власне, з Інтернету все і почалося. Дав оголошення про свої послуги, вирішив почати приватний бізнес. Перший же замовник, точніше — замовниця, попросила приїхати до неї додому, сейф відчинити. Ключа згубила, бач, а чоловік дізнається — приб'є. Навіть погодилася таксі оплатити, аби я швидше приїхав. Це вже потім я взнав: коханка йшла від коханця, ключ від квартири мала, а від сейфу — зась. Тож швиденько, поки той не повернувся, вигребла з моєю допомогою всі долари та коштовності. Мене швидко вирахували, затримали, довго тримали, нарешті таки справедливо вирішили — ніякий я не співучасник злочину, на моєму місці хто завгодно міг бути. Випустили.

Ось лиш мою історію за час перебування в СІЗО багато хто дізнався. Вже за якийсь тиждень після звільнення вийшли на мене серйозні люди. І почав я для них замки відчиняти, не лише в дверях. Лиш тепер усе чітко організовувалося, ніхто ніде мене не підставляв, та й сам я намагався все перевіряти по можливості.

Цього разу навіть особливої перевірки не знадобилося. Живуть собі двоє пенсіонерів. Всього добра в квартирі — картина, полотно десять на п'ятнадцять у простенькій рамці. Господарі ніколи широко не афішували, що це — одна з ранніх робіт Глущенка. Той же Інтернет підказав мені: Микола Глущенко — відомий український художник, котрий певний час, крім усього, працював на

радянську розвідку. Навіть відкриті джерела оцінюють його картини в десятки тисяч доларів.

Як це полотно потрапило до старих — не моє діло, хоча це, напевне, досить цікава історія. Замовник поперваx навіть не хотів пояснювати мені, що до чого. Просто пообіцяв п'ять «зелених» сотень за те, що зайду в квартиру, візьму картину й піду собі. Тільки ж я — битий-перебитий. Поки ясність не внесена, пальцем не поворухну. Довелося замовникові признатися, за що ризикую і хто в тій квартирі живе. Дід його, з бабусею. Про те, що в них на стіні Глущенко висить, випадково дізнався.

У чемного онучка нині залізне алібі, його навіть у країні того дня не буде. Квиток на концерт класичної музики їм благодійна організація принесла. Ясно, онучок і це організував, значить не сам працює, добре підготувався.

Отже, того вечора потрібна мені квартира порожня. Роботи — хвилин на двадцять, максимум. Та ще й накине мені замовник пару сотень, бо ж Глущенка крастиму, не якогось там Пупкіна…

З огляду на це я біля їхнього будинку не маячив. Навіть на розвідку не ходив. Усе ж просто: четвертий поверх п'ятиповерхової «хрущовки», квартира сімнадцять, броньовані двері. Ага, номера на дверях нема. Я з таким десятки разів стикався: самі двері поміняють, а номери потім не чіпляють, нема потреби.

Березень на календарі, о сьомій вечора вже темно. Коли підійшов до потрібного під'їзду, відзначив мимохідь: от же ж будували раніше. У новіших будинках перше парадне рахується з лівої сторони. Ну, як ми пишемо — зліва направо. А тут чомусь із правого боку, але мене про це хоч попередили завчасно.

Як на лихо, саме в цьому, першому парадному, світло не горіло.

З одного боку, це навіть добре, враховуючи, чого я сюди прийшов. Навіть випадкової зустрічі з небажаним

свідком на сходах можна не боятися. З іншого боку, доведеться вовтузитися з замком навпомацки. І та ж сама випадкова зустріч може привернути увагу: господарі ж бо навіть у темряві втрапляють ключами в замки своїх дверей. Тим більше, що, здається, проблеми з освітленням саме цього під'їзду таки існують і то не вперше — он у сусідніх парадних світиться. Значить, люди тут звикли, тому моє порпання в чужому замку таки справді здасться комусь підозрілим.

Я схрестив пальці на удачу. Треба сподіватися на краще. Ні з ким я в темряві не зіштовхнуся.

Так і сталося. Легко й швидко забіг на четвертий поверх. Зупинився на мить, ввімкнув логіку, порахував, намацав перші двері ліворуч, провів рукою на рівні очей, там, де зазвичай чіпляють номери. Пальці пройшлися по гладенькій твердій поверхні, оббитій дерматином. Для певності ще раз обмацав двері.

Ось вона, квартира без номера. Все правильно.

Далі — простіше. Двері стандартні, дірка в замковій шпарині теж. Навпомацки застромив туди свій універсальний інструмент, раз-два-три — і ось я всередині. Обережно прикривши двері за собою, швидко роззирнувся. Ну, все правильно. Двокімнатна «хрущовка», планування типове для часу забудови. Хоч і знав, що у квартирі нікого нема, все одно ступав тихо, легко, рухався швидко. Хотілося швидше все зробити та йти звідси. Не дуже люблю я, коли чесно, довго знаходитися в порожніх чужих помешканнях.

Замовник скерував до меншої кімнати. Спальні. Заблукати ніяк, тож я рушив туди.

Це помешкання освітлював через вікно ліхтар із вулиці. І на стінах тут нічого не було.

Жодної картини.

Правда, в кутку щось угадувалося. Та коли я наблизився й придивився, побачив лише перекошене обличчя якогось рок-музиканта. Оце так бабуся з дідусем…

Що і чому сталося, куди подівся Глущенко — діло вже не моє. Треба забиратися звідси. Про всяк випадок оглянув стіни більшої кімнати. Теж голо, лиш годинник цокає. Стрельнуло в голову: а раптом на кухні? Для порядку перевірити треба, все ж таки гроші втрачаю. Двері на кухню — ось вони, щільно причинені, важенькі, по всьому — з суцільного дерева.

Потягнувши кухонні двері на себе, я в першу секунду нічого не зрозумів, та наступної миті вже відскочив назад до кімнати. Бо назустріч мені темною тінню мовчки посунула якась мара. Власне, не привид, просто великий чорний пес. На собачих породах не знаюся, та дога від такси навіть у темряві відрізню.

Пес погрозливо загарчав, відчувши чужого. А мене тієї миті охопила навіть не паніка: я намагався зрозуміти, чому замовник не попередив, що тут, у квартирі, може бути собака. Якого господарі зачинили на кухні, поки їх нема. Собак я з дитинства боюся, тож відмовився б іти туди, де є пес, навіть за подвійний гонорар.

Дог зробив крок до мене. І я вже не міг ні про що думати. Вихід із квартири в собаки за спиною. Рятуватися можна, лиш забігши до меншої кімнати, єдиний можливий шлях.

Так я і зробив, хутко причинивши за собою двері. З того боку пес налетів на них, і я спочатку притиснув плечем, потім, скориставшись короткою паузою, перетягнув невелику, але, схоже, міцну тумбу, підпер двері міцніше.

Тільки тепер роззирнувся, оцінив ситуацію.

Тікати треба через вікно. «Хрущовки» невисокі, внизу — м'яка березнева земля та густі кущі. Ризикнути можна. Аби не одна обставина: крім собак, я дуже боюся висоти. І для мене четвертий поверх — таки зависоко.

Собака по той бік дверей почав гавкати.

Притиснувшись спиною до стіни, я заплющив очі, спробував приготуватися до стрибка. Не стало духу — саме тому за півгодини мне вже виводили з квартири в

наручниках. Сусіди почули шалений гавкіт, подзвонили «сто два» про всяк випадок.

Усе зрозумів, коли почали протокол складати. Виду не показав, лиш скреготнув зубами. Ну, це ж треба таке — у них же не лише номери парадних не з того боку йдуть. Нумерація квартир теж не зліва направо, а навпаки. Якщо так, по неправильному рахувати, то зайшов я в двадцяту квартиру.

Господарів теж не було вдома.

І номера на їхніх дверях також не було.

Там, кажуть, узагалі з чотирьох дверей лише на одних номер. І то — через те, що двері старі, не поміняли їх.

ПОЩАСТИЛО

Цей тип сам винен.

Він назвав мене рудим, а я такого не люблю. Не варто зайвий раз нагадувати про те, що я щодня бачу в дзеркалі. Звісно, в школі дражнили, та все ж таки не злобно, швидше за традицією. Товстих дражнять жирними, довготелесих — шпалами, маленьких — коротунами, худих — скелетами. Уже за рік по закінченні школи вчорашні однокласники не звертають уваги ані на зовнішність, ані на колір волосся, є інші проблеми, правда. Більше того, якщо ти мужчина, то жінки довкола поділяються на дві групи. До першої входять ті, хто вважає, наприклад, таких як я, рудих, противними. Інша складається з тих, кого саме руді заводять.

Дружина цього типа, Віктора Усаченка — саме з такої групи. Він, дурний, цього не знав, як я підозрюю. Через те почав психувати, коли Таня нарешті сказала йому все, що думає, та вказала на двері. Це, на секундочку, після року наших із нею партизанських інтимних стосунків.

Гаразд, я погоджуюсь: коханці подобався не лише колір мого волосся. Називала мене «золотою головою» — спочатку суто в прямому, та дуже скоро — в переносному значенні. Не час і не місце докладно пояснювати, як саме мені вдалося якщо не знищити бізнес Усаченка,

то серйозно підтоптати його репутацію. Його клієнтура пішла до мене. Це спочатку ми з Вітею були колегами, навіть подумували, чи не стати б нам партнерами. Та щойно в нас закрутилося з його Танею, я зрозумів — ми віднині в усьому конкуренти. Далі справа техніки, якщо вмієте правильно використовувати можливості Інтернету.

Він сам захотів з'ясувати стосунки. Претензії Усаченко висував навіть не до моїх потуг, котрі підірвали його бізнес — між нами кажучи, там і без мене все давно дихало на ладан. Вітькові не сподобалося, що тепер із Тетяною офіційно житиму та спатиму я. Ось тоді він і згадав на свою голову про колір мого волосся…

На свою голову — буквально.

Коли я затопив йому в пику, Вітько ухилився, втратив рівновагу, мені лишалося тільки штовхнути, несильно. Навіть синців не лишилося. Він просто впав головою на край масивного стола, дуже пишався, коли купив його за досить скромні гроші, поставивши у своєму кабінеті. Скрикнув щось — і все, завмер із виряченими очима. Спочатку я подумав, що Вітько просто втратив свідомість, та коли нахилився й спробував знайти пульс на шиї, не зміг цього зробити.

Точно як у кіно показують: упав, стукнувся головою і помер.

Не те, щоб я дуже злякався чи мені було жаль Віктора Усаченка. Зрештою, собі мені нема чим дорікнути. Я ж не бив його повноцінно, та що там — узагалі не бив. Нещасний випадок.

У який, між нами кажучи, ніхто не повірить. Тетяна — перша. Якщо поліція займеться, я опинюся серед головних підозрюваних. Причому досить скоро інших кандидатів на роль убивці просто не буде. Легко ж дізнатися про особисту неприязнь між мною та загиблим. Спочатку жінку відбив, потім — бізнес підгадив, нарешті — самого відправив на той світ.

Тим більше, що Тетяна не надто зрадіє, якщо знайде колишнього чоловіка мертвим. Насправді вона просила, аби ми домовилися про взаємне припинення бойових дій. Так, вона не хотіла більше жити під одним дахом із Віктором. Але напевне не захоче спати в одному ліжку з його вбивцею. Навіть якщо станеться диво, і мені вдасться переконати поліцію, що стався нещасний випадок, Таня в такий розклад ніколи не повірить. Я добре її знаю.

Стоячи над бездиханним тілом та дивлячись на буру пляму довкола його голови, я гарячково шукав рішення несподіваної проблеми. І воно прийшло, швидке та просте, так часто трапляється в екстремальних ситуаціях. Моя ж ситуація була саме такою. Отже, я знаю — в Усаченка в місті рідних та близьких нема. Він був із тих завзятих провінціалів, котрі пробиваються самі, бо пруть, мов той бик на ворота, не помічаючи перешкод. Батьки десь є, але давно живуть окремо. Братів-сестер нема, дітей від попереднього шлюбу — теж. Виходить, Віктор втратив усе. Через те зібрався та поїхав із міста геть. Навіть заявив, аби ми з Танею забули про його існування.

Ось таку версію я їй і видам. Навіть більше скажу: дав невдасі якусь суму грошей, і він таки взяв, бо справи зовсім кепські. Це схоже як на мене, так і на нього — в сенсі, я можу дати, а він цілком може взяти. Лишається одна проблема. Головна.

Куди подіти труп.

Трапилося все у нас удома. Колись це був Вітьчин дім, його ж кабінет, стіл цей злощасний він теж тут поставив. Між іншим, навіть збирався забрати, аби я за ним не сидів, і Тетяна не мала нічого проти. Скажімо, кров я приберу, це не так складно, але як прибрати подалі від людських очей труп?

Не бозна яка радість тягти мерця в ліс чи скидати в річку.

Рано чи пізно тіло знайдуть.

Тетяна швидко все зрозуміє, і я лише відтерміную власну життєву катастрофу. До того ж була ще одна важлива обставина, котра обмежувала мене в часі саме сьогодні: ділова зустріч, від успіху якої залежать мої особисті бізнесові справи. Поки я возитимуся з трупом, спливе чимало часу. Тоді як майбутній перспективний партнер чекає мене вже за півтори години. Переносити зустріч не варто, я надто довго шарував цю людину, тож просто не маю права відміняти нинішні переговори — в моєму випадку це означає автоматично їх скасувати, без можливості поновити надто важливі для мене стосунки. Та чого вже там: від нашої з партнером домовленості залежить не лише моє, а й наше з Тетяною майбутнє. Кожній жінці кортить мати успішного чоловіка.

Я стояв нам мертвим тілом.

Час навіть не йшов — він стрімко летів, залишаючи мені дедалі менше можливостей для маневру.

І раптом зринуло одне вдале рішення. Знову ж таки, з тих, що зазвичай лежать на поверхні. Воно ще тільки набувало об'ємної форми, а я вже переступив через труп та пройшов у коридор. Там, під лічильником, висіли ключі. Тетяна спеціально купила гачок у формі кінської підкови, аби повісити ці ключі, як кажуть, на щастя.

Квартира, яку відчиняли ці ключі, нам із нею певний час ставала в пригоді. Я ж забув сказати: Таня займається нерухомістю. Коли почалася криза на ринку, працювати стало зовсім неможливо. А один із клієнтів, її добрий знайомий, втік від непевних часів далеко з гамірного міста, в село. Осів у бабиній хаті, і так йому там сподобалося, що вирішив стати так званим екологічним поселенцем. Квартиру, ясна річ, вирішив продати. Проблема в тому, що знаходилося це житло в дуже незручному районі. Власник його хоч і втік від цивілізації, гроші за свою хату хотів виручити нереальні, особливо — в кризові часи, коли пропозицій море, і то набагато ліпших. Тетяні він довіряв, тож лишив їй ключі, час від часу цікавлячись, як справи.

Ну, а ми, поки приховували наші стосунки від Віктора, тривалий час використовували вільну хату для своїх шалених побачень.

Якщо завезти туди тіло, щонайменше кілька днів воно там полежить. Я розрулю свої справи, а потім спокійно, без паніки, поспіху та навіть достойно поховаю того, кому не пощастило у житті та в коханні. Тепер головне, аби на вулиці нікого не трапилося…

Сам дивувався, як швидко діяв. Наче все життя мертві тіла переховував. Хутко замотав у килим, закинув його на плече — добре, хоч небіжчик був невисоким та худорлявим, тоді як я регулярно відвідував тренажерний зал. Далі знову пощастило: на сходах серед білого дня нікого не зустрів, у дворі бабусь на лавках теж не побачив. Швидко засунув довгастий згорток на заднє сидіння своєї машини, а коли рушив — знову відзначив, як пощастило: пробок на дорогах не було, доїхав до околиці навіть швидше, ніж розраховував. А та нездала квартира до всього ще й на першому поверсі, взагалі без проблем. Аби не баритися, просто поклав замотане в килим тіло посеред кімнати, розвернувся, зачинив двері на обидва замки.

Все, маю їхати на переговори. Часу вже впритик.

Увечері ми з Тетяною пили шампанське. Приводів, як на мене, море. По-перше, вона дуже зраділа, що мені вдалося домовитися з Віктором, і той не просто дасть нам спокій, а й зовсім забереться з міста. По-друге, моя ділова зустріч пройшла краще, ніж я сподівався. Якщо нам таки вдасться все реалізувати, дуже скоро ми з Тетяною станемо… ну, якщо не багатими, то досить заможними громадянами. Вона знову назвала мене «золотою головою», і я поніс її в ліжко на руках.

Ключі я повісив назад на гачок ще раніше.

…Ранком Тетяна вирішила довше поспати. А я, швидко зібравшись, помчав у справах. Час робити серйозний крок до нового життя.

Тетяна подзвонила, коли я саме підписував другий примірник ділової угоди. Голос у трубці аж дзвенів від радощів.

— Слухай, золотоголовий, ти таки легкий на руку!

— Що таке?

— Вчора точно гарна смуга пішла! Мені теж пощастило! Уяви, знайшовся покупець на ту хату, знаєш, на околиці... Ну, нашу, ясно? Там щось термінове, гроші дає, хоч зараз, якщо п'ять тисяч скинуть. Власник під таке діло скидає, шанс усе ж таки реальний! Взяла ключі, клієнт чекає, зараз їдемо дивитися! Скажи, нам із тобою поперло!

ВСЕ, ЯК У ШВЕЦІЇ

— Ух ти! — не стримався чоловік, побачивши, хто відчинив йому двері.

Він явно виявився не готовий до такого видовища, тому вкляк, ступивши за двері лише однією, правою ногою. Жінка ж, навпаки, точно чекала подібної реакції. Тому ледь окреслила посмішку, ширше прочинила двері.

— Так і будете стояти?

Зрозумівши, що в його ситуації стовбичити на порозі щонайменше кумедно, чоловік швидко навіть не зайшов — застрибнув усередину. Жінка старанно зачинила помешкання на два замки, для чогось накинула ще й ланцюжок, але візитера подібні засоби безпеки не здивували. Навпаки, будучи досвідченим у *таких* відвідинах, він усіляко вітав замкнені двері й щільно запнуті штори. Тепер, коли перший легкий шок минув, чоловік отримав змогу уважніше роздивитися свою нову знайому. А та навіть ступила на кілька кроків далі, аби показати себе, точніше — своє вбрання в усій красі.

На жінці була довга синя спідниця в талію, трошки схожа на багато разів бачений на картинах російський сарафан, фартушок стриманого жовтого кольору та яскраво-червоний ліф. Біле, очевидно фарбоване волосся, вона забрала в косу та вклала віночком, дуже схожим на український — але все ж таки чимось невловимо від-

мінний. Трошки виставивши вперед ногу, взуту в чорний черевик на грубому підборі, жінка взялася руки в боки, кокетливо нахилила голову:

— Подобається?

— Що це за костюмований бал? Гра така? — запитав візитер, навмисне додавши своєму тонові грубості — якщо з ним тут і хочуть погратися, то лиш у ту гру, яку він сам обере і за яку заплатить. Здається, жінка це зрозуміла, бо хутко прибрала зухвалу поставу, враз перетворившись на скромну селючку.

— Це — шведський національний костюм. Пошито на замовлення, ексклюзивна робота. Ручна, автентику відтворено майже один в один.

— Що відтворено? — перепитав чоловік, і жінка вирішила не морочити йому голову непотрібними поясненнями, відмахнулася.

— А, не беріть у голову. До речі, ми на «ви», на «ти»? Вам як зручніше?

— Логічно, якщо перестанемо «викати».

— Ясно, — легко погодилася вона. — Як тебе називати?

— Кирило.

— Швеція, — жінка навіть спробувала простягнути руку, та вчасно зупинилася, рука опустилася в русі, після короткої паузи вона повторила: — Швеція.

— Ага, точно — тут же все, як у Швеції, високий рівень життя й стандартів, — процитував Кирило прочитане в мережі оголошення. — Слухай, мені однаково, звичайно, Швеція ти чи Голландія, але чому аж такі вигадки?

— Тобі не подобається? — Швеція ворухнула бровою. — Тебе щось дратує, не задовольняє?

— Знаєш, — чоловік повів плечима, — все воно якось незвично…

— Це добре для тебе чи погано?

— Кажу ж — не знаю… ще. Не вирішив. Ну, а задовольняєш ти мене чи ні, ми, думаю, скоро дізнаємося.

— Можеш навіть не сумніватися. Швеція — високі стандарти. Проходь сюди.

Жінка в шведському національному костюмі провела Кирила в кімнату, єдину в цій квартирі. Килимок на підлозі, широке ліжко біля стіни, навпроти — вбудована шафа на всю стіну, із дзеркальними розсувними дверима. Кирило відразу побачив там своє відображення. Біля ліжка тумбочка, на ній — магнітофон. Єдине, що було тут і чого досвідчений Кирило в подібних квартирах не бачив ніколи — справжня шведська стінка. Знову легенько посміхнувшись, Швеція ввімкнула музику, відразу ж трошки стишила звук. Та Кирило все одно впізнав. Це не можна не впізнати — «ABBA», музика його молодості, естрадна і, як показав час, нестаріюча класика сімдесятих років минулого століття.

— Є інша шведська музика, — сказала жінка, — якщо тобі ця не подобається.

— Все нормально! — Кирило виставив руки перед собою на знак, аби Швеція заспокоїлася. — Ти краще скажи, а ось шведська сім'я передбачена, входить у, гм, послугу? Є пропозиція?

— По-перше, — мовила вона з інтонаціями шкільної класної дами, — міфи про шведську сім'ю як таку собі обитель розпусти в нас сильно перебільшені. Так, шведські чоловіки можуть за погодженням із дружинами чи подругами зустрічатися з іншими жінками, навіть лишатись у них на ніч. До речі, шведські жінки теж можуть займатися сексом не лише в подружніх ліжках, якщо їхні чоловіки не проти. А, по-друге, якщо клієнт хоче втілити в життя такий міф, нема нічого неможливого. — Швеція підійшла до дзеркальної стіни шафи. — Ось, бач, тепер нас двоє.

Кирило зиркнув на відображення.

— Ну, це вже аж зовсім фантазії…

— Коли ти серйозно, можу викликати подругу.

— Теж Швеція?

— Швеція — одна, — вона багатозначно піднесла пальця догори. — Подругу ж можеш називати, як тобі заманеться. І оту легендарну шведську сім'ю ми тобі відтворимо так, як ти того захочеш. Підеш у душ?

Власне, це було не запитання — пропозиція. Маючи чималий досвід ходіння по повіях-індивідуалках, Кирило прекрасно знав, що вони дбають як про особисту гігієну, так і про гігієну клієнтів, випадкових незнайомих *чужих* чоловіків. Отримавши чистого рушника, тут же роздягнувся, зовсім нічого не відчуваючи до жінки, з якою познайомився лише хвилин п'ятнадцять тому, зник у ванній кімнаті, швидко сполоснувся теплою водою, обгорнувся використаним рушником і повернувся до кімнати.

Грала «ABBA». Жінка, що називала себе Швецією, далі стояла одягнена поруч із ліжком, яке навіть не було ще розстелене.

— Так, а... — Кирило затнувся. — Якісь проблеми? Чи це теж частина програми?

— Нема особливої програми, — знизала плечима жінка. — Просто я подумала, ти захочеш подивитись, як я роздягаюсь. Як знімаю *оце*, — вона посмикала руками за краї спідниці. — Або сам схочеш роздягти мене…

— Ага! — зрозумів візитер, після цих слів подивившись на Швецію по-новому. — Слухай, непогана ідея! Стриптиз під «ABBA», шведський стриптиз, вірно?

— Все, як у Швеції. Високі стандарти, — вкотре повторила жінка і повільно почала піднімати поділ спідниці.

Під нею не виявилося панчіх.

Ноги в жінки були стрункі та міцні, хоча, як на Кирилів смак, дещо повнуваті. Зараз він несподівано для себе переживав нові відчуття: сучасні дівчата й жінки на вулицях, особливо — тепер, улітку, коли спека, довгих спідниць не носять. Подібні фасони Кирило вважав старомодними. Ну, а *дівчатка*, з якими він до цього мав

справу, завжди зустрічали його або в дуже коротких спідничках, або взагалі — в самій білизні та панчохах у сітку, таке видовище його заводило. Проте тут, зараз, коли жінка звільнялася від одягу, та ще й такого незвичного, речі знімала одна по одній, Кирило збудився, як ніколи раніше. Стримуватися більше не хотілося, та Швеція впевненим мовчазним жестом дала зрозуміти — ще слід потерпіти, почекати, вони тут самі, і те, заради чого чоловік прийшов, таки станеться.

Неквапом роздягнувшись під музику, стоячи посеред купи одягу, жінка, лишившись у самій білизні та розпустивши волосся, раптом зупинилася:

— Давай відразу розрахуємося. Такий порядок.

— Знаю я порядок, — стрепенувся Кирило. — Скільки? А, так, так…

Швеція посміхнулася, тепер уже — ширше. Вираз її обличчя якось непомітно змінився, і щось у цих змінах Кирилові не сподобалось.

— Ти чого?

— Нічого. Дивлюся, звідки ти гроші діставатимеш.

— З гаманця. Гаманець у барсетці, барсетка ось, на тумбочці.

— Вона маленька.

— Хто?

— Барсетка твоя. Там не вміститься стільки грошей.

— Скільки — «стільки»?

— А ти мені сам це скажеш, дорогий, — Швеція підійшла до тумбочки, вимкнула музику, тоді перемістилася до шафи, взяла звідти легенький халат, вдягнула, туго затягнула пасок. — Не зрозумів? Сам скажи, скільки заплатиш за відео.

— За яке відео? — Кирило враз похолов.

— Ти ж одружений? Одружений, — жінка сама відповіла на своє запитання. — В оголошенні я чітко вказала: дозвілля лише для одружених чоловіків. Як думаєш, скільки мені років? Можеш навіть не ламати голо-

ву, я не набагато старша за тебе. А ось мою доньку такі моральні потвори, як ти... — жінка рвучким жестом відкинула волосся з лоба. — А, надто жирно для тебе чути сумні історії, моєї доньки та мою, — вона зітхнула. — Мені завжди вистачає часу перевірити ваші телефони, коли ви йдете в душ. Номери своїх законних дружин ви, мов змовившись, підписуєте: «*Дружина*». Ніби в них ніколи не було своїх імен і ви ніколи не називали їх пестливо, лагідно, ніжно. Але жоден із вас не готовий до того, аби дружинам подзвонили, розказали про візити сюди, показали відео. Я ввімкнула камеру, саме зараз вона нас знімає.

— Нічого ж не…

— Мовчи. Сам же знаєш — *дружині* досить. Але я не шантажистка. У мене тут, як у Швеції, високі стандарти життя, забув? Якщо в Швеції зловлять повію та клієнта, карають того, хто платить. Такий закон, ясно тобі? Штрафи для тих, хто купує людину, в тій країні досить високі. Аби охоту відбити. То як, із якої суми почнемо? Ти ж забезпечений матеріально, малошановний клієнте. Теж моя умова, в оголошенні вказано… Так ми платимо штраф, як у Швеції, чи будемо голяка стояти? До речі, тобі варто б схуднути, сім'янин…

ОДНЕ БАЖАННЯ

Побачивши ризиковане декольте, таксист прикипів до нього поглядом.

Наплювавши раптом на те, як він у цей момент виглядає збоку. Зрештою, якщо молода жінка вдягає блузку з таким сміливим викотом, то мусить підготувати себе до відвертих чоловічих поглядів.

Таксист навіть не назвав ціну проїзду: дівчині треба на Оболонь, вона назвала якусь адресу, котра не затрималася в голові. Чоловікові кортіло, аби ця міська лялечка просто сіла до нього в машину, і він боявся, що названа плата за проїзд потенційну пасажирку злякає. Проте, коли таксист кивнув, дівчина, навіть не уточнивши, скільки це коштуватиме, кивнула у відповідь, потому неквапом сіла поруч. Не забувши продемонструвати: має не лише сміливий викот на блузці, а й не менш зухвале міні.

В салоні неголосно грало радіо.

— Любите музику? — поцікавилася пасажирка.

— Угу, — буркнув таксист, аби щось відповісти.

Насправді музика як така була йому до лампочки, і радіо в машині грало більше задля фону, аби веселіше їхати чи стояти.

— І улюблене радіо у вас є? — продовжила наполегливий допит пасажирка.

— Як сказати… — водій повів плечима. — Під настрій. Музика, я вважаю, повинна підносити настрій людям. Радість приносити, все таке… Знаєте, пісня така була, *лєгко на сердце от пєсни весьолой,* — таксист навіть спробував у міру своїх скромних вокальних даних наспівати знайому з дитинства мелодію.

— Щось чула, — озвалася дівчина. — Ось не згадаю тільки виконавця… Група якась?

— Це — Утьосов! — таксист із розумним виглядом розправив плечі, навіть випростав спину, ковзнувши при цьому поглядом на досить умовно прикриті стегна пасажирки. — Леонід Утьосов, це пісні моєї молодості…

— Скільки ж вам років?

Питання прозвучало досить невимушено, навіть наївно, але водій усе одно знітився: от же ж… Сам наразився, чорт забирай! Він не знав, скільки років цій фарбованій білявці з довгими, майже неприкритими ногами, але здогадувався: в її віці всі, кому не просто за сорок, а під п'ятдесят, однозначно сприймаються старими дідами.

— Я про те, що ви досить жваво виглядаєте. І навіть кокетуєте.

— Кокетую?

— Так завжди поводяться, коли напрошуються на компліменти. Чесне слово, тримаєтесь добре як для того, хто веде переважно сидячий спосіб життя. Вас як звати, до речі?

— Олег... — таксист уже хотів продовжувати, називаючи по-батькові, та вчасно стримався, навіть трошки прикусивши кінчик язика. — Олегом.

— Я Рита, — назвалася пасажирка. — Не Маргарита, просто Рита. За паспортом так, батьки постаралися. Тато — військовий, любив короткі слова, фрази, назви, накази… Не без того. Словом, Олег, у мене до вас виникла пропо-

зиція. Можна навіть сказати — ділова. Нам же, я так розумію, ще їхати десь півгодини, вірно?

— Якщо пробок не буде, — погодився таксист. — А в чому, власне... — тепер у голосі дзенькнула легенька підозра.

— Не бійтеся, — посміхнулася Рита. — Нічого страшного я вам не запропоную.

— Ха! — вирвалося в Олега, він знову розправив плечі, причому черговий раз зиркнувши своїй пасажирці на коліна та вище. — Колись про мене в газеті писали, щоб ви розуміли! Сам скрутив двох наркоманів-грабіжників, оцими о руками! — таксист покрутив у повітрі правицею. — У поліції навіть значка дали!

— Ой, не читаю я ваших газет! — відмахнулася Рита. — Я музику слухаю взагалі-то. Можна навіть сказати — меломанка. Ви теж, я бачу, трошки на музиці знаєтеся. Навіть краще за мене, я б цього Утьосова ніколи не згадала. То як, погоджуєтеся?

Пригальмувавши на світлофорі, таксист розвернувся до білявки всім корпусом, трошки подавшись уперед:

— На що я погоджуюсь? Ще ж нічого не почув від вас конкретного.

— Все дуже просто, Олеже, — дівчина посміхнулася. — Це стосується музики. Пограємо в невеличку гру. Я називаю вам п'ять відомих пісень. Ви повинні, в свою чергу, сказати, хто їх виконує чи виконував. Аби зовсім спростити тему, ми будемо говорити лише про радянських чи сучасних, українських виконавців. Якщо ви правильно відповідаєте на всі п'ять запитань, я виконую одне ваше бажання. Будь-яке. До того ж плачу за проїзд суму вдвічі більшу за названу вами. І я готова грати чесно.

Табло під світлофором показувало: зелене світло загориться за двадцять секунд. Олег знову ковтнув зрадницьку слину. Одне бажання… Будь-яке… Тепер уже

жодна сила не могла змусити його відірвати погляд від струнких ніжок білявої пасажирки.

— А… гм… якщо я… ну… не той…

— Якщо ви не відповідаєте хоча б на одне запитання, то виконуєте одне моє бажання, — просто пояснила Рита. — До того ж я не плачу вам за проїзд ані копійки, ви покатаєте мене безплатно. То як, годиться?

Зелене світло.

— Годиться, — вирвалося в таксиста.

Рішення було радше мимовільне, ніж осмислене. Мов виправдовуючись перед самим собою за певну емоційну нестриманість, повторив, коли машина вже впевнено рухалася далі в потрібному напрямку.

— Так, годиться. Не знаю, для чого вам усе це треба, але давайте.

— Вважайте, що я розважаюся отак, — пояснила Рита. — Ви ж нічого не втратите, я теж, сподіваюсь, нічим не ризикую в разі програшу. Чи ризикую? — вона лукаво глянула на водія.

— Усе в порядку, — переповнений почуттям власної гідності, відповів Олег. — Домовились. Я вас пожалію в разі чого. Але грати чесно. Будь-яке бажання.

— В межах пристойного, — уточнила Рита.

— Дуже пристойно все буде, — запевнив таксист. — Поїхали.

— Раз так… Тоді запитання перше, — дівчина на мить прикусила губу, наморщила лоба. — Хто співав про Арлекіно? Яка співачка?

— Алла Пугачова! — видихнув таксист, подумавши при цьому: або білявка має його за старого дурня, або сама вона не надто кмітлива, або — це якась одній їй відома гра.

— Правильно! Очко на вашу користь! Тепер складніший рівень… Яка співачка стала відомою, заспівавши про водограй?

— Ротару! — викрикнув таксист, додавши для чогось: — Софія Михайлівна!

— От же ж! — Рита роздратовано клацнула пальцями. — Добре, хто співав про дикі танці?

Відповідь таксист знав. Та вирішив трошки потягнути час. Хай білявка повірить: цей не першої молодості дядько знає лиш артисток свого часу, зовсім не цікавлячись сучасною естрадою. І коли обличчя Рити ось-ось мусило засвітитися від радості, видав переможно:

— Руслана! — уточнивши тут же: — Виграла Євробачення.

— Так, значить… — посмішка зникла з пасажирчиного лиця. — Хай собі… Хто у нас співає про пупсика?

— Тіна Кароль, — водієві це все раптом перестало бути цікавим, дівуля явно має його за динозавра. — Що там ще такого неймовірного ви мені приготували?

— Перші поцілунки, — після короткої паузи мовила Рита.

— В смислі?

— У прямому. «Перші поцілунки». Це назва. Дуже відома пісня. По всіх станціях крутять. Співачка молода, але Пугачова з Ротару нервово курять.

Олег похолов. Щось підказувало йому: він таки повинен був десь та колись почути названу пісню.

Відразу ж прийшло інше розуміння — воно ж, стерво біляве, змія довгонога, ось так запросто втягнула його в доволі простеньку гру, дала виграти, подарувала надію на вихід у фінал та приз, і ось тепер переможно дивиться, точно знаючи — не знає водій відповіді.

— То як? Готові? — у голосі Рити чулася вже не прихована іронія.

— Нема такої пісні, — буркнув Олег.

— Якщо ви чогось не знаєте, це не означає, що його нема, — повчально мовила білявка. — Програли? Здаєтеся?

Таксист мовчки кивнув. Хай його розвели, але програвати все одно треба вміти.

— Здаюся. То чого пані бажає?

— Нічого особливого, — дівчина глянула у вікно. — Ага, ось там зупиніть. Бачите, кіоск, диски продають? Десь там поруч.

— Ми ж не приїхали.

— Нічого. Вважайте, я приїхала. Ось моє бажання: купіть диск. Який — зараз покажу.

Далі нічого не розуміючи, Олег зупинив, де сказали, вийшов разом із Ритою, підійшов за нею до кіоску з дисками. Дівчина вже брала з рук продавця потрібний, таксист мовчки виклав за нього вісімдесят гривень — десять доларів, на секундочку! Замість покласти покупку собі в сумочку, Рита простягнула диск таксистові.

— Беріть. Вам. Я просила купити, тобто — заплатити гроші. Послухаєте на дозвіллі. Перспективна співачка, Пугачова з Ротару нервово курять.

Олег ковзнув поглядом по квадратній коробці. З обкладинки доволі штучно посміхалася невідома йому молода артистка. Ім'я Дарини Товченюк справді нічого йому не говорило. Під портретом стояла назва «Перші поцілунки».

Тепер таксист помітив — у руці тримає ще щось. Глянцевий прямокутник. Візитна картка — Рита дала йому разом із диском, непомітно витягнувши з сумочки. На візитці значилося: «*Рита Товченюк, музичний продюсер, запис, виготовлення та поширення вашої музики*».

... А білявка тим часом зайшла за ріг, рішуче підійшла до найближчого таксі, назвала водієві адресу, вмостилася поруч, витримавши його ласий погляд.

Радіо в машині не грало.

— Можна ввімкнути? — запитала пасажирка, щойно таксі рушило, і коли таксист виконав прохання, запитала мимохідь: — Любите музику?

НАШЕ ДЖЕРЕЛО В МВС...

1

За зв'язки головного столичного поліцейського управління з пресою відповідав підполковник Недоля.

Як офіцерові, котрий очолює цей ненависний «великою» поліцією, та все ж таки необхідний для її роботи підрозділ, підполковникові Недолі подзвонив на мобільний телефон особисто начальник МУВС вже о восьмій ранку. З досвіду Недоля знав: трапилося щось надзвичайне.

Щоденного керівного пістона за традиційно погану роботу він уже третій рік звик отримувати щопонеділка о дев'ятій тридцять, максимум — о десятій. Після чого цілий тиждень займався своєю основною роботою: докладав надлюдських зусиль, аби обмежити доступ будь-якої живої, цікавої, оперативної та корисної інформації до журналістів. А журналістів, відповідно, не пускати в «кухню» МВС ні з парадного, ні з чорного ходів. У тому, що керівництво особисто дзвонить йому серед тижня, та ще й о такій порі, Недоля нічого доброго не бачив.

Підозри досвідченої людини негайно підтвердилися.

Якщо перекласти потік почутих матюків на пристойну мову і значно скоротити обурену начальницьку тира-

ду, а також опустити всі двозначності, що мають сексуальний підтекст, то виходило таке. Він, підполковник Недоля, зовсім втратив страх, розслабився, зажерся від нічого робити в своєму відремонтованому кабінеті. Тому пропускає в пресу інформацію, як поганий воротар — голи у ворота власної команди. Через те Недоля повинен, по-перше, готувати власну задницю до серйозної інтимної розмови з керівництвом, а, по-друге, негайно виявити або балакуна, або — шпигуна, який зливає журналюгам несанкціоновану інформацію, та показово покарати поганця.

Про шпигуна керівник міліцейської прес-служби поки що нічого не зрозумів. Його більше стурбувала сумна перспектива власної задниці. Аби прояснити ситуацію, він, усупереч правилам, не дочекавшись, поки йому принесуть новини, сам зайшов на сайт «Газети по-українськи». Заголовок на першій сторінці хльоснув по очах.

«В Києві з'явився чорний маніяк»

Далі ошелешений підполковник прочитав таке:

«Уже кілька днів у столичному житловому масиві Троєщина безкарно діє сексуальний маніяк. Цю інформацію кореспондентові «Газети...» підтвердило наше джерело в МВС. Зі зрозумілих причин, ця людина не бажає називати своє прізвище та посаду.

Маніяк підстерігає свої жертви пізно вночі у безлюдних місцях. На сьогодні його жертвами стали вже четверо жінок віком від 17 до 46 років. Психопата приваблюють жінки, які не носять головних уборів та брюк. Правда, фізично жодна з жертв нападника не постраждала: кожен раз потерпілі починали кричати, тим самим лякаючи маніяка.

Головна особливість ситуації в тому, що цей нападник — чорношкірий. Ця обставина допомагає йому не надто ховатися в темряві. Досить вдягти чорний одяг,

аби розчинитися в мороці. Але саме тому поліція відмовляється приймати заяви в потерпілих. Як коментує наше джерело в МВС, київська поліція дуже легко може спіймати ґвалтівника із такою характерною особливою прикметою, як чорний колір шкіри. «У нас дуже бояться влізти в конфлікти на національному ґрунті і бути звинуваченими в расизмі», — пояснює співробітник поліції. Тому, бажаючи отримати офіційний коментар від поліцейського керівництва, ми наперед упевнені: існування чорношкірого маніяка на Троєщині буде заперечене».

Підпис — Валентина Яровенко.

Перетравивши прочитане і навіть перекуривши його, підполковник Недоля, застосувавши весь свій дедуктивний талант, зробив кілька попередніх висновків.

Перше: журналістка на ім'я Валентина Яровенко справді існувала. Він добре знав її, хоча це знайомство нічого хорошого не віщувало. Вродлива та гостра на язик дівиця, очевидно, запрограмувала себе на послідовну критику роботи поліції і, відверто кажучи, домагалася в цьому певних успіхів. Коли бути ще відвертішим, то більшість її закидів таки були справедливими. Отже, звинуватити Яровенко в тому, що історію про чорношкірого маніяка вона вигадала, не вийде. Надто серйозна журналістка, аби народжувати такі теми в хворій уяві.

Друге випливає з першого: пронирливій Вальці хтось поінформований справді злив інформацію. Недоля чітко знав, що подібні історії стоять першими в списку заборонених для розголошення. Їх навіть не коментують, інакше доведеться так чи інак визнати власну безпорадність. Це вам не наркоманів на тій же Троєщині ловити… Одначе парадоксальність ситуації полягала ось у чому: відомості про появу сексуально стурбованого чорношкірого не потрапляли найближчим часом у жодне міліцейське зведення. Теоретично це неможливо, бо, коли вірити Вальчиному «джерелу в МВС», подібних епізодів сталося вже чотири.

А ось третє випливає з другого. Чудово знаючи міліцейську систему, підполковник Недоля давав собі звіт — троєщинські менти, у яких без маньяка роботи валом, просто могли завернути потерпілих і не прийняти в них заяви. Де-юре це незаконно. Де-факто подібні речі давно вже стали нормою не лише для Києва, а для будь-якого українського населеного пункту. Нема заяви — нема на що реагувати. Нема на що реагувати — нема проблеми. Нема проблеми — начальство по шапці не дасть. Тим більше, що полювання за чорношкірими, що підозрюються в нападах на жінок, неодмінно виллється в чергову зачистку на столичних речових базарах. Насамперед — на тому ж таки Троєщинському.

І ось цей факт аж ніяк від журналюг не приховаєш. В такому разі поліції точно доведеться вступати в небажані контакти з диктофонами, фотоапаратами й телекамерами. До того ж різні правозахисні організації та етнічні спільноти почнуть робити малоприємні заяви та влаштовувати демонстрації протесту. Отже, той, хто попрацював у поліції хоча б місяць, неодмінно навчився прораховувати ситуацію на кілька ходів уперед.

А значить, свідомо не даючи хід «справі чорного маніяка», правоохоронці займаються своєю прямою справою: стабілізують криміногенну ситуацію.

Докуривши до фільтра другу цигарку, підполковник Недоля погодився сам із собою: навіть якщо якийсь нелегальний мігрант із якоїсь причини лякає в темряві троєщинських тіток та панянок, про це краще мовчати. Та погодився він і з начальником МУВС — знайти підступне «джерело в МВС» і прищемити йому язика треба.

Протягом двох наступних годин інформацією про лиховісного троєщинського чорного маніяка заповнився весь Інтернет. Недоля як міг спокійно відмовив сімнадцяти журналістам у коментарях, своїм підлеглим теж заборонив спілкуватися з пресою на цю тему до особливого розпорядження і почав прораховувати варіанти.

Крутив і так, і сяк, та зрештою дійшов лише одного висновку.

Зрадницьке «джерело в МВС» ймовірніше за все треба шукати серед працівників троєщинської міліцейської управи.

2

Йому пообіцяли, що справою негласно займеться управління внутрішньої безпеки поліції.

До того часу прес-служба повинна тримати оборону і мужньо та відважно відбивати атаки спраглих до сенсацій журналістів. Але, як переконався підполковник Недоля через два дні, успіхи працівників внутрішньої безпеки поліції виявилися марними.

«Від чорного ґвалтівника тридцятирічну жінку врятував таксист»

«Учора пізно ввечері мешканка вул. Драйзера Оксана Г. поверталася додому з театру. Як вона пізніше розповіла нашому джерелу в МВС, світла в під'їзді не було, що відразу насторожило молоду жінку. Адже напередодні її батько особисто поміняв лампочку. Все ж таки вона наважилася зайти. Побоювання виявилися не даремними: просто з темряви на неї наскочив чоловік. Він був весь у чорному і з чорним обличчям. Оксана Г. відштовхнула від себе нападника, повернулася і кинулася навтьоки. Чорний чоловік почав її переслідувати і, як стверджує потерпіла, гарчав їй у спину. На щастя, саме в цей момент неподалік зупинилося таксі. Побачивши, що відбувається, водій таксі Григорій Б. схопив розвідний ключ і кинувся на допомогу. Вгледівши таксиста, чорний чоловік утік. Наше джерело в МВС повідомляє: навіть за наявності свідка злочину поліція все одно відмовилася приймати в Оксани Г. заяву».

Підпис — Валентина Яровенко.

3

— Слухай, Валю, ми можемо домовитися по-людськи?

Підполковнику Недолі було гидко від самого себе. Офіцер поліції просить якесь нахабне самовпевнене дівчисько! Добре, хоч ніхто з колег ніколи не дізнається. Він краще застрелиться, аніж скаже комусь, що принизився до особистого дзвінка журналістці. Та ніби відчула всі свої переваги: поводилася так, ніби повністю була господаркою становища.

Власне, так воно і було. Це визнали не лише в міській управі, а навіть у самому міністерстві.

— Ні, не можемо. Я не здаю джерела інформації. Жоден журналіст цього не зробить, — відрізала вона.

— Ти грамотна дівка, але не дуже. Журналіст, як і приватний детектив, згідно із законом зобов'язаний повідомити правоохоронні органи про відомий йому факт скоєння чи підготовки до скоєння кримінального злочину.

— Ой, тільки цього мені не треба грузити! — Недоля з огидою почув щирий жіночий сміх на тому боці дроту. — Я фактів не приховую. Це у вас у департаменті роблять все, аби робота поліції була непрозорою. Навпаки: маніяк є, потерпілі є, недобросовісні менти… вибачте… працівники поліції теж є. Ні, вам для чогось потрібне прізвище чесної людини, яка не може мовчати!

— Раз це ваше джерело в МВС таке чесне, якого дідька ховається? Хай чесно назве себе, скаже…

— Ага, і втратить роботу. Ні, шановний пане підполковнику, наше джерело в МВС далі планує вести партизанську війну проти вашої системи! Тільки так вас, тільки так!

Недоля до болю закусив нижню губу — так хотілося виматюкатися. Замість цього сказав:

— Цей твій партизан тільки хоче почати війну, а дехто її вже реально починає. Чому ваша газета не пише

про погроми на базарах? Під роздачу попадають не тільки чорношкірі. Луплять та калічать арабів, азіатів — всіх, у кого не білий колір шкіри. Бо всі кричать про Чорного маніяка!

— Ага! Поліція і тут безсила! — Валентина Яровенко явно торжествувала.

— Ти думаєш, — перейшов на обережний шепіт підполковник, — у нас цих інородців дуже люблять?

— Значить, у поліції квітне расова нетерпимість? — насторожилася журналістка, і переляканий Недоля легенько ляснув себе по губах — не стримався, чо-орт!

— Ми відволікаємося, — спішно поміняв він небезпечну тему. — Ти ж сама бачиш, до чого приводять подібні неузгоджені публікації. Соціальна напруга в суспільстві зростає, знайомий тобі такий вираз? Ви серйозно — або згортайте ці публікації, або давайте діяти разом, або…

— Або ловіть Чорного маніяка і давайте нам ексклюзивний коментар! — відрубала Валентина і дала зрозуміти — розмова на цьому скінчилася.

Поклавши слухавку, підполковник Недоля замислився над останніми словами журналістки. «Або ловіть… Або ловіть… Ловіть… Давайте ексклюзив…». У цьому щось є. Все ж таки він не дарма підполковник.

Зачинившись у кабінеті та вимкнувши всі телефони, Недоля близько години думав, міркував, малював різні схеми, а потім спалив помальовані папірці і, ввімкнувши телефон, набрав номер начальника МУВС.

4

За два дні свіжий номер «Газети по-українськи» кричав заголовком:

«Чорний маніяк виявився білим!»

Далі йшов такий текст:

«Учора вночі в результаті спланованої поліцейської операції було, нарешті, затримано злочинця, який тероризував Троєщину протягом останнього тижня. Нагадаю, що йдеться про так званого Чорного маніяка: чоловіка з чорним кольором обличчя. Так описували свого нападника всі жертви — і майже не помилилися. Виявляється, затриманий, вісімнадцятирічний Микола С., надягав на голову чорну жіночу панчоху для маскараду. Тепер цей «актор» разом із своїм «маскарадним костюмом» перебуває в слідчому ізоляторі. Подробиці поліцейської операції, а також пояснення, хто такий Микола С. і для чого він це робив, читайте у найближчих випусках «Газети...».

Підпис — Валентина Яровенко.

Тепер підполковник Недоля охоче давав всім бажаючим однотипні коментарі про успіхи поліції. За потреби міг навіть показати і самого затриманого. Троєщинські колеги оперативно знайшли серед постійних клієнтів відділу по боротьбі з незаконним обігом наркотиків зашуганого дрібного наркодилера, який готовий хоч убивство Кеннеді на себе взяти, аби відпустили. Його пообіцяли відпустити, тільки з умовою: наркотою більше не займається і їде з Києва надовго. Так надовго, аж поки людиною не стане. Коля погодився йти в армію контрактником, і такий розклад усіх влаштував.

Хоч один мужиком стане, втішено подумав підполковник Недоля. А решта… Нехай все заспокоїться. На цю маленьку брехню він уже отримав як «добро», так і індульгенцію. Нехай «їхнє джерело в МВС» лікті собі кусає…

5

— Хочеш правду?

— Аякже! А ти хочеш ще коньячку?

— Аякже!

Супутник Валентини Яровенко не любив поліцейської форми. Волів на людях частіше бувати в цивільному. Ніколи не скажеш, що відома журналістка сидить в тихому затишному кафе і п'є коньяк у компанії капітана поліції

— Я думала, Ігоре, що ти мені брешеш. До вчорашнього дня думала. Ні, брехня була суперовою, все одно ніхто ніколи ні до чого не докопається. У вас же в ментурі кругова порука. Ну, а я маю своє джерело в МВС і свій ексклюзивчик. Але цього маніяка таки спіймали! Через прес-службу офіційно підтвердили!

— Тепер ти переконалася, що не всі менти — тупі, і я чогось вартий?

— Як джерело інформації ти безцінний, Ігорку!

— А як супутник по життю?

— Ти це все ж таки серйозно?

Валя давно подобалася Ігореві. Ще відколи вони були однокласниками. Королева класу, королева школи, вона крутила хлопцями, як їй заманеться. Правда, умова в неї завжди була одна: чоловік мусить бути їй чимось корисним. А яка користь із бідного мента?

Користь є, посміхнувся Ігор. Тепер ця горда красуня залежить від нього. Він — її джерело в МВС, її зіркові години, її гучне ім'я. Ну а те, що фантазія в нього ще працює — так у цьому Ігор і сам переконався.

Вона повірила в Чорного маніяка, бо хотіла в нього повірити. Довести, що його нема, ніхто не зможе. Простіше довести, що він є.

Що, до речі, і сталося.

В кафе грала музика. І хоча всі відвідувачі сиділи за столиками, капітан поліції галантно запросив журналістку провідного видання на повільний танець.

ВИПАДОК ІЗ ОХОРОНЦЕМ

1

Доньці щойно виповнилося вісім.

З усього доступного для її віку друкованого слова вона обрала собі програму телепередач. Вінні Пух, коти Матроскін та Леопольд, навіть Вовк із Зайцем не були її героями. Днями вона могла дивитися на мальованих персонажів, у котрих рухається лише рот. Якось вона видала дідусеві, скрививши мармизку: «Я з'їм твою печінку, придурку!». Якби Рибак умів писати статті, він неодмінно виступив би в пресі зі своїми думками про методи виховання сучасних дітей. Там буде, серед усього іншого, задекларовано: «Або ховайте від них телепрограму, або не ставте телевізор у кімнату, де спите».

— Я хочу подивитися концерт Потапа і Насті!

Рибак ніяк не міг пригадати, чим він сам цікавився у вісім років. У цьому віці ще немає зацікавлень, характерних для певної статі. Хлопчики можуть гратися в ляльки, перукарні та «магазин», а дівчатка копати разом з хлопцями м'яча чи обстежувати довколишні підвали. І не скажеш же доньці, що програма не для дітей, не проканає, дітвора нині розумна.

— Який там дурний Потап!

— Сама ти дурна!

Рибак відважив дитині легенького, проте відчутного запотиличника.

— Ти як з мамою розмовляєш? Все Катька, це від неї…

Сусідська Катька акуратно повторювала за своїм батьком усі слова, якими він беззлобно і безадресно користувався в побутових розмовах. Його це спочатку забавляло, та потім сусіди присоромили. Менше матюкатися він не став, просто сварив та лупцював Катьку, коли чув від неї щось подібне. З дитячого протесту вона вживала матюки в розмовах з друзями, подругами, однокласниками.

— Чого ти на дитину визвірився?

Рибак, що вже святкував перемогу, бо донька нагрубила мамі і мусить бути покарана, отже — ніякого Потапа, тепер зрозумів помилку. Треба було, аби дружина сама дала грубіянці по задниці, тоді б точно ніякого Потапа, і взагалі — телевізора. А так мама свариться на деспота — батька. Ну хіба це життя?

Колись Рибак вчився на філологічному факультеті.

У роки пробудження національної свідомості та сплеску національно-визвольної боротьби він посварився з п'ятдесятитрьохрічним викладачем мови. Той вимагав, аби Рибак змінив прізвище і називався «Рибалка», навіть не хотів приймати у студента з лексично неправильним русофільським прізвищем заліки, курсові та іспити. Попри це Рибака мало хто називав на ім'я, навіть дружина. Само собою, донька вже кілька разів на запитання: «Як тата звуть?» гордо відповідала: «Рибак!». Донедавна вона погано вимовляла «р», і від «Либак» присутні вибухали непристойним реготом. Коли дружина хотіла його позлити чи подражнити, теж так говорила.

— Не можна таким бути, Либак! Вона й без того каже мамі, що тато її б'є.

Рибак і теща коли тихо, а коли і вголос ненавиділи одне одного.

Спочатку вони жили в батьків дружини, конфлікти виникали, але швидко гаснули, як це буває в подібних випадках. Потім померла Рибакова бабуся, він продав її хату за пристойні гроші бізнесменові, продав заразом машину — і в них з'явилась своя двокімнатна. Теща проданої машини, на якій зять возив її з базару, на базар і взагалі за товаром, пробачити не могла.

Рибак зітхнув і пішов на кухню пити чай. Вчора після доби чергування він нормально виспався, решту два вільних дні хотів провести спокійно, з дружиною. Донька спала в меншій кімнаті, вони — в більшій. Там же стояв телевізор. Концерт Потапа і Насті мали транслювати пізно ввечері.

Надії, що донька засне, не виправдалися, і Рибак годину розгадував на кухні кросворд, дурнішого за який ще не бачив. На запитання *«Сантехнічне обладнання міської вбиральні»* підходила відповідь *«унітаз»*, але вийшло так, що автор кросворду уявляв собі це слово з літерою *«с»* на кінці. Бо саме ця літера була частиною слова по вертикалі: *«Народна назва купюри вартістю в сто гривень» — «Стольник»*.

Нарешті телевізор вимкнули, донька забігла на кухню, цмокнула тата в щічку і, щаслива, побігла спати. Аби ще завтра була не субота, можливо, так пізно «ящик» дитині не дозволили б дивитися. Понеділок і п'ятниця — таки погані дні. Рибак щільно причинив двері в кімнату доньки. Дружина читала в ліжку детектив. Рибак сам ковтав подібні кишенькові книжечки на роботі. Роздягнувшись, примостився поруч.

— Цікаве щось?

— Попередній цікавіший. Там гомиків убивали…

— Можна відкласти?

— Для чого?

— З трьох разів здогадайся. Тут дехто не гомик, а його теж доконати хочуть. Тиждень терплю…

— Сам винуватий, що цілий тиждень терпів, а тепер лізеш… Я втомилася, з мамою погано…

Тещі вирізали апендицит, зі свого перебування в лікарні вона зробила трагедію, подібну до Чорнобильської аварії.

Рибак рішучим жестом забрав у дружини книжку, трошки грубувато стиснув її груди. З деяких пір їй це подобалося. Вона пручалася, та більше для порядку — не може ж сучасна жінка, яка читає глянсові журнали, здатися тиранові-чоловіку без бою… Його рука вже ковзнула під нічну сорочку, пестила стегно, її рука теж пересунулася, куди треба…

І як підтвердження, що п'ятниця — дійсно не його день, у двері подзвонили. Дзвінок був довгим, так тиснуть, коли потребують негайної допомоги. Дружина зойкнула і тоненько зітхнула. Рибак лайнувся, застрибнув у штани і вийшов до передпокою.

— Хто?

— Лікаря треба швидко! Боже! Помирає, помирає!

Впізнавши сусідчин голос, Рибак відчинив. Розтріпана, у халаті, боса, вона протаранила його й метнулася до стаціонарного телефону. В сусідів телефону не було. Вираз її обличчя перелякав Рибака.

— Що таке? Галко, що трапилося?

З кімнати вийшла дружина, теж налякана криками. Вона навіть забула вдягнути халат.

— Руслан! Русланчик помирає, о-о-о-ой!

Усередині Рибак відчув порожнечу, яку відразу заповнила тиха чорна лють.

— Твою ж мать! Ти зовсім трахнута?

Русланом сусідка Галя назвала свого улюбленого пса, пикатого ротвейлера.

2

«Швидка допомога» відмовилася їхати до собаки.

Сусіда, чоловік Галі і батько тієї самої Катьки, якого позаочі прозвали Чуня, пообіцяв написати скаргу Президентові і обматюкав телефонну трубку. Комерційна медична служба теж відмовилася, телефону спеціальної медслужби для тварин ніхто не знав. Уночі пес іздох. Він мучився до того шість днів, щось було негаразд зі шлунком. Уколи, приписані ветеринаром, не допомогли.

— Його травонули! — сусіда Чуня скреготів зубами. — Це Машка з третього поверху, сучка. Русланчик на її драну таксу не так гавкнув! Блядюга така, я її саму травону, шльондру!

Переконувати його, що це не так, у Рибака не було жодного бажання. Його з дружиною мало не силою змусили дивитися на останні хвилини улюбленця сусідської родини. Плакав сусіда Чуня, плакала Галка, рюмсала Катька. Труп накрили килимком, лише тоді втомлені та злі Рибаки були відпущені спати. Про свої сексуальні наміри чоловік забув, а якби й поновив спроби, дружині вже точно було б не до подружніх обов'язків.

Рибак засинав довго і спав погано, а коли нарешті Морфей змилостивився і прийняв його в свої обійми, снилися табуни ротвейлерів, такс, пітбулів, вівчарок, пікінесів та інших тварюк. Та навіть такі сни довго дивитися йому не дали: о сьомій ранку сусіда Чуня побудив усіх таким самим безцеремонним дзвінком.

— Слухай, у тебе гроші є? До понеділка, баксів сто чи хоча б півсотні. А Галці в понеділок за товар віддадуть, — Галка торгувала різним барахлом, надійним клієнтам продавала в кредит, тож позичка сусідам була надійною, що не часто трапляється в наші часи.

— Для чого?

— Руслана ж поховати треба… Та й пом'янути…

Рибак замість відповіді покрутив пальцем біля скроні.

— Ну, чого ти, чого? — Чуня посунув на Рибака, причинив за собою двері, пройшов на кухню, і господареві нічого не лишалося, як йти за гостем. Від сусіди вже ледь відгонило горілкою, та й вигляд у нього був, немов у вдівця чи людини, яка випадково і одночасно втратила усіх своїх родичів. На кухні Рибак курити не дозволяв, та коли сусіда Чуня поліз по цигарки, вирішив не сперечатися. Сам не закурював, страхуючись від жінчиного гніву.

— Знаєш, який то був пес?

— Бандюга.

— Він тебе чіпав? Навіть не гавкав, — сусіда ще жодного разу не матюкнувся, чим дуже здивував Рибака, — Ну, не те щоб зовсім… На різних мудаків, само собою, вишкірявся… А коли Катька його по квартирі за шкірку волочила, навіть не рикав. Прийду, бувало, під цим ділом, Галка рота відкриє, Русланчик отак підбіжить підтюпцем, — Чуня напівприсів, склав перед собою руки, не випускаючи цигарку з пальців, і задріботів кухнею, демонструючи ходу покійного пса, — мордою ткається в ногу, жаліє. Хто б мене ще так в цьому, блядь, житті пожалів… Знаєш, — його рука стиснула Рибаків лікоть, — виручи мене, га?

— За бабки домовилися, — це вже починало всерйоз набридати, швидше б відчепився.

— То само собою, — сусіда шморгнув носом, — Закопати його треба… Ну, поховати. Достойно, знаєш, полюдськи…

— До чого тут я?

— Кажу ж — закопай… поховай Руслана… Я не зможу, зрозумій…

— Ще чого! Дай десятку двірникові, він…

— Цей придурок ненавидів Русланчика. Каже — він увесь двір засирає. Хай на людей дивиться, собака йому заважав! Галка рано з ним гуляла, так двірник, козел капловухий, його мітлою перетягнути хотів! І ментам

поскаржився, що Руслан без намордника, може дітей малих покусати. Це, я так думаю, він його і отруїв.

— Ти ж казав — Машка.

— Вони вдвох могли. Допоможеш?

Рибак не міг похвалитися, що він сам дуже любив пса, але, коли чесно, сусідський собака особисто йому нічого поганого не зробив. Ситуація складалася не на користь Рибака: сусіда Чуня міг зараз образитися, і хто його знає; раптом він заведе ще одного собаку і почне цькувати його родину.

— Де я його закопаю? У дворі? Знаєш, який хай народ підніме?

— Можна в парку… Знаєш, мені півсотні досить, раз ти допоможеш. По грамулі? В мене є…

— Пізніше.

Дружина трохи побурчала за обкурену кухню, але бажання сусідів урочисто поховати дурнуватого собаку викликало в неї ще більше обурення, вона навіть сама закурила, що дозволяла собі нечасто. Нормально поснідати родина Рибаків не встигла: від чергового довгого дзвінка тепер синхронно здригнулися всі троє.

3

Галка простягнула Рибакові нове оксамитове покривало. Донедавна воно накривало канапу.

— Загорни Русланчика сюди. Йому тут буде добре, м'яко. Він завжди любив на ньому лежати.

— Самі не можете?

— В мене істерика станеться… Я вже без того хвора, а коли ще це — не витримаю.

Здохлий ротвейлер лежав на кухні, в кутку, на килимку за холодильником. Біля нього навпочіпки сиділа зарюмсана Катька і тихо промовляла:

— Скажи «гав», песику, ну, скажи «гав», скажи «гав», скажи «гав», пе-есику…

Рибак відсторонив дівчинку, присів біля собаки, розстелив покривало. Пес виявився збіса важким. Загорнувши труп, Рибак узяв клумак на руку і підвівся.

— Куди-и ви його-о! — запхинькала Катька, та її батько поклав дівчинці на голову розчепірену п'ятірню, заспокоюючи. Рибак вирішив швидше позбутися цього несподіваного клопоту і рішуче попрямував до виходу. Сусіда Чуня пішов за ним — він особисто хотів обрати місце поховання.

Йому сподобалося під липою, в самому центрі невеличкого скверика, який довколишні мешканці пафосно іменували парком. Рибакові не вдалося переконати вбиту горем людину, що тут не можна закопувати собак. Це зробив поліцейський патруль.

— Мужики, ну, невже вам шкода? Не кидати ж песика посеред вулиці? — Чуня хотів навіть тицьнути ментам гроші, як відкупався в тих випадках, коли його в цьому скверику зупиняли п'яним, але цього разу номер з невідомих причин не пройшов. Руслана довелося закопати за гаражами, неподалік від смердючих контейнерів для сміття. На очі сусіди знову навернулися справжні сльози. Він кинув у могилу жменьку землі і махнув рукою, даючи Рибакові сигнал закопувати яму. Рибак працював зосереджено і мовчки. Коли нарешті він розрівняв горбочок і обтрусив лопату, постукавши нею об стінку гаража, сусіда Чуня глухо промовив:

— Чуєш… теє… Не кажи моїм, де він похований. Тут не місце… Сам розумієш… Скажемо, що в скверику, під липою.

— Там же нема горбочка.

— Ти ж починав, поки лягаві не набігли. Там трошки скопано. Не будуть же вони перевіряти.

— Хай так буде. Ходімо.

— Зажди. Треба постояти.

Кілька хвилин вони постояли біля могили Руслана: колишній господар зі скорботним виглядом, і могильник-

аматор, нервово тупцяючи і подумки клянучи всіх собак, — і мертвих, і живих, і ненароджених. Нарешті сусіди рушили додому. Рибак так і не зрозумів, для чого Чуні п'ятдесят доларів, які він потягнув із запасів потай від дружини, бо точно був би скандал, гроші призначалися на покупку взуття для неї, костюмчика для доньки і куртки для нього. Все стало ясно за три години, коли Рибак таки заснув, причому — міцно й солодко, надолужуючи недоспане.

— Я вимкну цей гадський дзвоник!

— Стукати будуть.

— Поспати мені дадуть в цьому житті?!

Звичайно, в дверях стояв сусіда Чуня. Він був на диво урочисто вдягнутий: незважаючи на липневу спеку — в костюмі, при краватці і в домашніх капцях з діркою на правому.

— Пішли, пом'янемо новопреставленого.

— Ти зовсім здурів?

— Чого?

— Поминки по псові… Курям на сміх.

— Деякі пси кращі за людей, — настрій у сусіди був філософський. — Бери дружину — і гайда, вже всі збираються.

— Хто — *всі*? Близькі покійного? Пси благородних порід?

— Є люди… І не смішно зовсім. Нічого ви не розумієте, — він зітхнув.

Дружина на диво не опиралася. Катьку привели до Рибаків, вона була дуже сумна і тихо згорнулася в кріслі калачиком. Донька Рибака теж сиділа тихо, навіть улюблені мультики дивилася, стишивши звук телевізора.

На позичені гроші сусіди постаралися. На столі було багато м'яса, окремо, скраєчку, стояв великий полумисок, повний кісток. Поряд Галка примостила почату пачку собачого корму. За столом розсілися дві пари сусідів знизу, одна з шостого поверху, троє з сусіднього під'їзду

і куми господарів, що жили за Києвом, в Ірпіні. Рибак із дивним задоволенням зрозумів: не лише він сам почувається тут повним ідіотом.

— Усе, що наш Русланчик любив, — Галка для чогось поправила тарілку з шинкою. — Такий розумний був, знаєте, ми вечеряємо, чи там снідаємо, чи просто щось їмо, а він так — раз! На задні лапи стане, передніми об мої ноги обіпреться, і дивиться так жалісно... Ми з ним з однієї тарілки завжди їли, чистоплотний собака був — не те що свекор.

— До чого тут свекор? — сусіда Чуня навіть припинив наливати.

— Прийде вічно в смердючих шкарпетках, Русланчик на нього гавкав. Кажу: «Па, ви б до ванної сходили, собака в нас чистоту любить!». А свекор ще «Приму» смалить, наш песик цього смороду жах як не любив.

— Не можна з твариною одним посудом користуватися, — приятель з шостого поверху повчально підніс пальця. — Я читав десь.

— А більше ти нічого не читав? Про СНІД, інші болячки, про те, що горілку пити шкідливо? Там напишуть, там таке напишуть...

— Ти даремно про свекра, — Чуня ніяк не міг заспокоїтися. — Це твоя матір Русланчика простроченими сардельками колись нагодувала. І ще хвалилася: «Ось, так дешево, думаю, люди не їстимуть, то візьму собаці!». Її б тими сардельками годувати! В Русланчика два дні потім пронос був...

Рибак голосно зітхнув, усі подивилися на нього, дружина штовхнула під столом ногою. Сусіда Чуня згадав про причину зібрання і набув урочистого вигляду, підвівся з чаркою в руці:

— Шановні сусіди. Дякую за те, що прийшли розділити з нами наше горе. Про собак різне кажуть, особливо про ці породи, мовляв, злі та жорстокі. Але ми знаємо, що робиться сьогодні в світі, тож погодьтеся: люди

здатні наробити більшої шкоди, аніж нещасний собака. Я вважав його членом нашої родини, тут усе, що він любив їсти, давайте пом'янемо.

Випили мовчки, закусювали теж у повній тиші. Коли випили по другій, Рибакові почало здаватися, що здохлий ротвейлер справді міг бути хорошим собакою, і гарчав він не завжди на тих, на кого не треба. Наприклад, колись обгавкав поліцейський патруль… Випили по третій… Рибак відчув, що готовий любити всіх собак на планеті… Після п'ятої він сказав це вголос, потім додав, що згоден закопати в землю хоч одного пса, хоч усіх разом…

Оклигав він удома.

Був недільний ранок, у голові шуміло, в роті було гидко, у горлі пересохло. Дружина лежала поряд, і, здавалося, спала, та коли Рибак підвівся, розплющила очі і повернулася до нього:

— Радий чи ні?

— Що такого? Випили…

— Нажерлося, свинюка, на собачих поминках! Далі вже нема куди, Рибак, стій, приїхали!

— Ну, попросив сусіда…

— Ти з ним посварився, хоч це пам'ятаєш? Спочатку кричав, що всіх собак закопаєш, а потім почав верзти щось про те, як його Русланчик нашу дитину мало не загриз.

— Хіба не так було?

— Не так! Це був хлопчик з сусіднього будинку, він до нас гратися приходив, а псина ця його до квартири не підпускала. Лежав на порозі, на килимку, тварюка, і на людей кидався. Бо господарі на весілля пішли, а собаку залишили квартиру стерегти. Просто так, біля дверей посадили. Оце ти їм і згадав учора.

— І правильно.

— А потім ти почав вимагати собі лопату. Мовляв, піду його ще глибше закопаю, і не під липою він зовсім,

а на смітнику, де йому саме й місце. Якби мужики не розборонили… Ой, Рибак, попив ти мені крові, ото вже попив!

Рибак розгублено почухав потилицю. Точно, горілка розкріпачує підсвідомість. Він увесь час хотів сусідові щось подібне сказати, та мовчав. Злість, виходить, накопичував. Якось воно буде, хай шум у голові вщухне.

А тут ще понеділок завтра. Собака в п'ятницю здох, а в понеділок на роботу, не дуже вдалі дні, він завжди це казав. Треба відлежатись. Він працював охоронцем у нічному кафе. Основна гульня закінчувалася близько третьої ночі, а зачинялися вони о восьмій. Та чергувати він мусить обов'язкову добу. Потім знову три дні вихідних…

4

На екрані сновигали озброєні спецназівці в бронежилетах, майнула «швидка», камера пройшлася по приміщенню та тілах, що лежали на підлозі. Голос за кадром був удавано тривожним:

— Це трапилося після опівночі, коли сюди, у кафе «Три карти», зайшли двоє. За словами свідків, це були молоді коротко стрижені хлопці без особливих прикмет. На них не звернули увагу, бо саме на цю пору в кафе традиційно припадає пік нічних веселощів. Тому ніхто не бачив, звідки новоприбулі витягли автомати. Хоча свідки бачили, що хлопці зайшли до приміщення з сумками через плече.

Як пояснив нам працівник поліції, в невелику за розмірами сумку цілком може поміститися десантний варіант автомата Калашникова. Далі все сталося за якусь мить: один з них холоднокровно випустив довгу чергу по гурту молодиків, що сиділи за столиком у кутку, другий тримав під прицілом інших відвідувачів. Зробивши свою справу, нападники швидко втекли з місця скоєння злочи-

ну, залишивши після себе три трупи та одного тяжкопораненого.

Випадковою жертвою нападу став охоронець: шальна куля влучила йому в голову, чоловік загинув миттєво. Як його звати — поки не повідомляється. Можливо, скоро ми дізнаємося, що стало причиною такого нахабного нападу на кафе у традиційно спокійному районі столиці.

ДОВБУШ. ПОСТРІЛ У ТЕМРЯВІ

(маленька повість-версія)

I

— Ти про що зараз думаєш?

Олекса провів рукою по її надто коротко, як на його смак, стриженому волоссю, далі ковзнув нижче, до спини, за викот білої футболки. Марія не зняла її, боялася поколоти голу спину старим, недостатньо вибитим ліжником, котрий він кинув зверху на сіно.

Пучки його пальців провели по її шкірі трошки нижче шиї, тоді рука виринула з-під викоту, сяйнула нижче, вздовж спини. Ніби роздумуючи, чого зараз хоче Олекса, дівчина подалася трохи вперед, аби йому було зручніше взятися за нижній край футболки, задерти її до лопаток. Тепер його пальці забігали по голій спині, ніби вправний піаніст затіяв імпровізацію, народжуючи, сам того не розуміючи, звуки нової геніальної музики.

— Мур-р-р! — підіграла йому Марія, притискаючись тісніше. — Так про що ти думаєш?

Олекса не любив таких запитань. Але щораз розумів: їх не уникнути. Аби нічого такого не запитували, треба або знайти собі когось для сімейного життя, але тоді вже

звучатимуть не запитання, а претензії, або не мати справи з жінками взагалі. Тобто, уникати всього, що заведено іменувати випадковими зв'язками.

Марія була саме таким, випадковим, хоча й доволі приємним зв'язком. Олекса не знав, чи буде продовження їхніх стосунків, коли експедиція, як образно говорив директор їхньої групи, спуститься з гір. Тобто, згорне зйомки й повернеться до спекотного припорошеного Києва. Можливо, вони подзвонять одне одному пару разів. Напевне зустрінуться десь у кафе, він запросить дівчину додому, на ранок уникатимуть розмов, бо не знатимуть, про що говорити. Він навіть придумає собі термінові справи в місті, вони швидко зберуться, випʼють кави біля найближчого кіоску з кавовим автоматом, Олекса за цей час знайде логічне пояснення, чому йому треба їхати в протилежний, ніж Марії, бік… Словом, десь такий сценарій.

Він був уже досвідченим сценаристом. Особливо якщо треба було створити твір під загальною назвою «Сценарій для рекламного ролика».

Саме цим їхня група тут і займалася — знімала рекламу, де її герої долали гірські перевали, стрімкі річкові потоки, дерлися на вершину, де сходить сонце, і там отримували те, заради чого так ризикували. *Що* було ціною питання цього разу, Олекса, навіть вважаючи себе вхожим до сотні найбільших циніків України, волів не згадувати.

Тож переключився на Марію — або Марічку, як вона просила себе називати. Модна Маруся, навіть Мері, та в жодному разі не Маша. Чомусь ота Маша надзвичайно дратувала дівчину-адміністратора, і в Олекси зродилася цілком реальна підозра: повелася вона на нього лише після того, як звернувся: «Привіт, Марічко!», без жодного прохання з її боку, навіть не знаючи вподобань, просто вирішив так погратися. Ну, і ось зараз вони догралися

до постеленого під навісом, на копиці свіжого сіна ліжника.

Ті, хто не розбрівся спати, а посідали з місцевими біля вогнища смажити традиційні вже шашлики, зовсім не звертали уваги на відсутність Олекси й Марічки в товаристві. Зі свого імпровізованого ложа коханці не могли бачити вечірніх посиденьок, зате дуже добре чули їх. Особливо коли підпилі чоловіки за звичкою почали співати. Не завжди в такт, не завжди доспівуючи пісню до кінця, зате в кожному разі — голосно, старанно, затято, ніби йшли в штикову атаку.

— Думаєш ти про що? — втретє запитала Марія, легенько штурхнувши Олексу кулачком трошки нижче живота.

Відповідати він не поспішав, бо точно знав, що почує за цим: якої він думки про неї та їхні стосунки. Хоч жодних стосунків, крім поцілунків та сексу, перший раз — квапливого й нетривалого, як завжди трапляється між новими партнерами, зате вдруге — можна сказати, повноцінного й задовільного для обох, між ними ще не склалося. Говорити не було про що. Та жінки все одно хочуть знати, як чоловіки ставляться до них після *цього,* чи не надто скоро вони здали свої бастіони, чи не вважаються вони після такого аж надто доступними та всяка інша бабська фантазія…

Відповіді Олекса не знаходив на жодне з подібних запитань. Тому зітхнув, намагаючись, аби це не виглядало в дусі «як ти мені набридла», а виглядало свідченням приємного розслаблення.

— Ми займаємося не тим, — промовив неголосно.

— Ми з тобою? — Марія враз підвелася, спершись на лікоть.

— З тобою в нас усе нормально, — Олекса сподівався, що його посмішку дівчина як не побачить звиклими до темряви очима, то бодай відчує. — Ми тут усі зай-

маємося дурними речами. За них, звісно, платять, але це — слабке виправдання.

— Гори. Чисте повітря. Сіном пахне. Ти десь чув у Києві, як пахне сіно?

— До чого тут сіно? Тут прекрасна натура! Просто бомба! Треба знімати інше кіно… Якщо рекламні ролики можна назвати кіно… Все одно: кіно тут мусить бути інакшим!

Відчувши живе зацікавлення Марії, він подумки похвалив себе — зіскочив із небезпечної теми з'ясування стосунків між випадковими коханцями й узагалі, між чоловіками та жінками. Раз вони не з'ясовані остаточно протягом тисячоліть, чому це питання мусить закритися тут, у мальовничому Прикарпатті, на сіннику. Тепер, намагаючись заговорити дівчину, розрадити її розмовами, Олекса раптом відчув себе кимось подібним до Шехерезади.

Коли нема, про що говорити з жінкою після сексу — почни розповідати їй історію. Він не знав, чи хтось до нього додумався до такої простої істини. Тож був схильний вважати себе тут першопрохідцем.

— Інакшим — це яким? — не здавалася спрагла до розмов дівчина.

— Я сказав би — героїчним. Ну, звісно, в тій мірі, в якій допускається героїзм тепер. Часи тепер інші, сама ж знаєш.

— Чула.

— Бачиш, чула. А в горах та біля гір люди не так живуть! Хай вони не Конани-варвари чи там Міцні Горішки, але ж їхній, місцевий героїзм, щоденний та тихий. Спробуй хоча б місяць протриматися без гарячої води чи, не дай Бог, Інтернету… Ось де героїка! — Олекса відчув, що його несе, і так само зрозумів — Марія забула про з'ясування стосунків, її захопило так само, тож заговорив тепер зовсім упевнено: — І тут, у цих краях, зажди були герої! Чула, пісню безкінечну співають біля вогнища кожен вечір про Довбуша?

— Ага. Вони й зараз затягнули. Дійшли до кондиції.

Справді, захопившись розмовою, Олекса пропустив повз увагу — спів уже почався. Затягнули, як завжди це бувало, дружно, не заспівали — гаркнули:

Ой, попід гай зелененький!
Ой, попід гай зелененький
Ходить Довбуш молоденький,
Ходить Довбуш молоде-енький!

Місцеві хлопці, котрі допомагали на місці, знали її всю, від початку до кінця, всякий раз старанно виконуючи куплет за куплетом й навіть повторюючи останній рядок кожного, як, мабуть, і належить. Олекса, як і решта киян, не спромігся вивчити навіть половини. Та один куплет, вірніше — його зміст, таки зачепив. І тепер, знаючи — ось він, наближається, підняв руку, закликаючи Марію помовчати й дослухатися.

Нарешті знаменитий опришок Олекса Довбуш почав ламати двері хати своєї коханки Дзвінки, а її чоловік Штефан схопив заряджену рушницю й пальнув у зухвальця просто через двері. Чоловічі голоси гучно затягнули:

Як поцілив в праве пле-че!
Як поцілив в праве плече,
А з лівого крівця тече,
А з лівого крівця те-ече!

— Чула? — швидко запитав Олекса, і, не дочекавшись відповіді, сказав переможно: — Чула!

— Ну, чула, й не раз. А чому ти так збудився?

— Хіба не ясно? — Олекса відсторонив від себе Марію, сів, узяв її руку, притулив собі трошки нижче правого плеча. — Ось, права сторона. Пісня, яку тут постійно співають, має під собою реальну основу, прочитай у будь-якому підручнику. Ліньки підручник брати — залізь у Інтернет. Коротше, Олекса Довбуш, котрий уже за життя був у цих краях народним героєм, загинув у ніч на 24 серпня 1742 року. Дивний збіг, це ж наш День Незалежності, але навряд чи хтось про це думає тепер. Тоді

ж до нашої політики… А, пусте! — відмахнувся він, сам захопившись власною ідеєю. — Я трошки про це читав. Хотів писати сценарій про Довбуша, серйозний сценарій, великий. Але не банальний. І ось пісня, Марічко, мені підказала, як треба.

— Треба — що?

Олекса знову зітхнув, не пускаючи її руки.

— Дивись. Повторюю ще раз. Довбуша, реального Довбуша, застрелив Штефан Дзвінчук. На таких в Італії кажуть «рогоносець». Дружина Штефана, теж, до речі, Марія, але звали її всі Дзвінкою, мала тривалий зв'язок із Довбушем. Зраджений чоловік застрелив злочинця, котрого багато років не могла знайти ані коронна поліція, ані навіть ціла армія. Ось така тобі затравка.

— Буває, — відповіла Марія.

— Буває, — легко поголився Олекса. — А чи буває так: поцілив стрілець у праве плече, а кров тече з лівого? — він перемістив дівочу руку в той бік, де билося серце. — Ліве плече, розумієш? Смертельне поранення. Хоча лупив Штефан через двері, не бачачи свого ворога, не знаючи навіть, де той стоїть! І так влучно, мов ворошиловський стрілець, із першого разу — просто в серце! Але свідчення на віки лишилися зовсім інакші. Щойно ми їх чули: поцілив у праве плече, кров потекла з лівого. Що, в гуцулів тоді були кулі зі зміщеним центром?

— Не знаю... — тепер Марія говорила вже не так упевнено. — Слухай, я ніколи й не думала про такі речі…

— Ну, а я думав, — не без гордості вимовив Олекса. — Щойно почув уперше цю довжелезну пісню, з'явилися перші запитання. Склалося все само собою.

— Що склалося?

— Історія. Ну, або заявка на історію. Не знаю, чи буде з цього колись кіно. Та свої думки з цього приводу готовий записати. Приїдемо в Київ — оформлю, почну рухати. Когось у цьому бізнесі я вже трошки знаю.

— Цікаво. Розкажеш?

— Про що саме?

— Ну, історію свою… Чому стріляли в праве плече, а куля влучила в ліве. Взагалі… Я ж нічого такого ніколи не знала сама, не цікавилась…

«Чим ти взагалі цікавилась», — ледь не вирвалося в Олекси. Та стримався, прокашлявся, набув поважного вигляду.

— Гм, ну, не хочу гратися зараз у поважного вченого…

— А в тебе й не вийде! — перебила Марічка. — Вчені отакого… отут, як ми з тобою щойно… не роблять, ха-ха…

— Багато досвіду в сексі з ученими? — запитав Олекса з удаваною суворістю.

— Іди в баню! Кажи давай, слухаю, цікаво.

— А цікаво — помовч! — він знову прокашлявся. — Значить, щоб не вантажити тебе непотрібним, скажу те, чого з тебе реально досить. Власне, цього було досить і з мене. Отже, уяви собі середину вісімнадцятого століття. Наша з тобою Україна розділена на дві частини. Гетьманщина лишається незалежною козацькою державою, але вже що далі, то більше ця незалежність стає формальною. Бо вже на той час майже сто років знаходиться під протекторатом Російської імперії. Так вирішила колись Переяславська Рада.

— Це я знаю, в школі вчили.

— Молодці, добре вчилися. Ось, а Прикарпаття, де ми з тобою зараз, далі лишається в складі Речі Посполитої. Тобто, під Польщею. Коли польський король Август помер, почалася, як це буває завжди, запекла боротьба за польську корону. А стабільності й без того катма. Народ, особливо селяни, незадоволені як російським царем, так і польськими шляхтичами. Довбуш зі своїми хлопцями починав, між нами кажучи, як звичайний собі рекетир. За такі слова нині патріоти можуть заплювати очі, та інакше обкладання даниною заможних

євреїв не назвеш. Це вже потім він доріс до народного героя, почав скубти шляхтичів, як тепер кажуть — владу. Звісно, на певному етапі цій... в сенсі... *тій* владі Довбуш не як бандит, а саме, як народний герой почав сильно заважати. Там ще політика наклалася...

— Політика? І там політика?

— Завжди політика, — зітхнув Олекса. — Коротше, докладно зараз не розкажу, Марічко, бо сам ще не до кінця придумав. Але, на мій скромний погляд, усе це могло початися так...

II

Воєвода Станіславський та Немирівський, польський шляхтич Юзеф Потоцький, прямий нащадок знаменитого дворянського роду Потоцьких, ще за життя короля Августа був чи не найбільшим його прихильником.

Принаймні, так вважав сам пан Юзеф. Крім того, цей представник роду Потоцьких мав пристрасть, котру не надто афішував хоча б через те, що багато хто зі шляхетних знайомих вважав її сумнівною, навіть небезпечною. При тому, що пан Юзеф був більш, ніж переконаний: кожен, хто вголос ганив таємні науки, а тих, хто ними цікавиться, записував мало не чортові в родичі, — сам потай хотів знати своє майбутнє, звертався до медіумів та відсипав жмені червінців за власні складені гороскопи.

Перебуваючи в глибоких роздумах про свою найближчу долю, Юзеф Потоцький проводив багато часу зі своїм духівником, Томашем Зелінським. Саме від нього воєвода почув історію про те, як Карл Нерус, магістр таємних наук, склав гороскоп кардиналові Дельвіно, не отримавши на те його згоди. Цим самим пан магістр надзвичайно ризикував — після таких дій його відразу могли оголосити єретиком.

— Магістра навіть заарештували й запроторили до каземату, — говорив духівник панові Юзефу. — Нещас-

ний чекав нелюдських тортур та страшної мученицької смерті. Та замість того раптово отримав свободу. Й навіть — винагороду кардинала.

— Що змусило його преосвященство помилувати єретика? — обережно запитав Потоцький.

— Гороскоп справдився, — розвів руками пан Зелінський. — Магістр передбачив, що єпископ Мореліо, головний ворог його преосвященства Дельвіно, помре від шлункової хвороби. Так і сталося. Після того магістр значно збільшив плату за свої послуги. Тож запросити Карла Неруса до нас, у Станіславську резиденцію, коштувало чималих грошей. Це я пояснюю вашій милості…

— Нічого не треба пояснювати, — відмахнувся Потоцький. — Скажи краще, ціна того варта?

— Нерус, як ви знаєте, ще в Станіславові. Ви можете самі з ним поговорити, пане Юзефе. Але раз ви довірили цю розмову спочатку мені, вашому духівнику...

— Правильно, правильно, пане Зелінський! Я хотів, аби все було так само чисто, як із кардиналом! Нерус склав гороскоп його преосвященству, не зустрічаючись з ним віч-на-віч. Зі мною мало відбутися те саме. То який результат?

Духівник заговорив скрадливо й обережно:

— Магістр Нерус підтвердив те, що я говорив вам ще взимку.

— Нагадай, — звелів пан Юзеф, хоч чудово знав, про що піде мова.

— Саме ви, найсильніший з роду Потоцьких, повинні повернути на польський трон законного короля Станіслава Лещинського. Тим самим династія Потоцьких пануватиме не лише тут, на Галичині, а й у всій Речі Посполитій.

Потоцький підвівся з крісла, замислено пройшовся залою. Духівник замовк, лиш перебирав тонкими пальцями нефритові чотки. Потоцький підійшов до вікна,

оздобленого вітражем, заклав руки за спину. Постояв так якийсь час, збираючи рій думок докупи, тоді мовив.

— Цей магістр справді вміє вгадувати бажання.

— З вашого дозволу, пане Юзефе... — так само обережно заговорив духівник. — Ваші бажання мені видаються такими, що сповнені більших чеснот, ніж бажання кардинала Дельвіно. Адже той потай жадав смерті своєму брату во Христі. Це — гріх...

— Забудемо про кардинала, Томаше, — різко сказав Потоцький, повертаючись до Зелінського. — Так, я справді хотів би бачити на польському троні короля Станіслава, якого підтримує Франція. Замість нашого нинішнього короля, Августа Другого. Цей дружить із російською королевою. Магістр сказав, що мої бажання можна втілити?

— Магістр сказав — немає нічого неможливого.

— Отже, цього хочуть планети, — зробив воєвода остаточний висновок. — Я хочу скликати в себе невеличкий сейм. Візьми це на себе, Томаше. Ти знаєш, кого кликати. А люди, до яких ти підеш, довіряють тобі.

Схиливши голову в поштивому поклоні, Томаш Зелінський тихо вийшов, залишивши Юзефа Потоцького наодинці з його думками.

За кілька днів у великій залі станіславівської резиденції Юзефа Потоцького за круглим столом сиділи місцеві шляхтичі, вірні як самому воєводі, так і королю-вигнанцю Станіславу. Розмову вів сам Потоцький, який до такого моменту вдягнуся в урочистий святковий одяг. Разом із шляхтичами сидів і Томаш Зелінський, вдягнений з такої нагоди в святкову сутану, а не повсякденне чорне католицьке вбрання.

— Отже, шановне панство, — розпочав воєвода. — Всі ми знаємо, що законний польський король Станіслав Лещинський вже шість років перебуває у Франції, в принизливому статусі. Власних сил повернути його на

трон замість нинішнього, Августа Фрідріха, в нас не вистачає. Проте ви знаєте: я вірю в знаки, які подають нам зірки та планети.

Сказавши так, Потоцький не втримався — глянув на Зелінського. Повернули до нього голови й інші шляхтичі. Томаш на підтвердження цих слів поважно кивнув.

— Нині провидіння на нашому боці.

— Але цього замало! — зазначив Потоцький. — Бачу, пане Маєвський, ви щось хотіли сказати?

Шляхтич Маєвський, ровесник і давній друг Юзефа Потоцького, підвівся, окинув поглядом зібрання.

— Августа Фрідріха підтримують Австрія і Росія, — почав неквапом. — Якщо так триватиме далі, ці держави скоро поділять між собою польське королівство. І зроблять польського короля Августа своїм васалом. Тому нам теж треба шукати сильних союзників.

— Політика того вимагає, — погодився Потоцький. — Такі ж побажання я отримав від кардинала Флері. Франція не воюватиме на боці лише роду Потоцьких. Чи є пропозиції в шановного панства?

Тепер шляхтичі перезирнулися між собою. Нарешті один із них, що сидів до коронного гетьмана ближче, кахикнув, привертаючи до себе увагу.

— Говоріть, пане Калиновський, — дозволив воєвода.

— За Австрію нічого не скажу, — мовив той. — Але проти Росії завжди готові об'єднатися кримський хан і турецький султан. Я готовий очолити посольство до Магомета-паші й почати переговори.

— Але ви, пане коронний гетьмане, здається, маєте іншу думку? — тут же зазначив Маєвський.

Потоцький похитав головою.

— Навпаки, я з вами згоден. Тільки до цього переліку я хотів би додати ще козацьку старшину з України.

Після цих слів шляхтичі заговорили всі відразу. Розібрати, хто що говорить, не було можливості, та загальний тон був обуреним. Потоцький, послухавши тро-

хи зі свого місця, жестом звелів шляхтичам припинити гамір. Вони стихли, наперед знову виступив Маєвський.

— Пане коронний гетьмане! — промовив шляхтич запально. — Через сто років після війни з Україною сьогодні шукати з ними дружби навряд чи мудро є. Ми ще не забули, як запорожці пускали шляхетну польську кров! Невже ви думаєте, що цей союз такий необхідний?

— Ще два роки тому я б вам такого не пропонував, панове. Але тепер, за моїми відомостями, козацька старшина Правобережної України досі не має гетьмана. Зараз Гетьманщина під опікою російської цариці. Гетьманів призначає вона. І частина української верхівки цим дуже незадоволена.

Тепер шляхтичі стихли.

— Ви хочете сказати, пане Потоцький, що настав час, коли українці зможуть вдарити по Росії зсередини? — обережно запитав Калиновський.

— Саме так, пане Калиновський, — кивнув воєвода. — Маючи підтримку хана і султана та благословення французького кардинала, ми, Потоцькі, зможемо поставити ультиматум королю Августу. І вимагати повернути трон королю Станіславу. Він відмовиться. Тоді ми спільно з нашими союзниками розпочнемо наступ. А коли король Август побіжить до цариці Катерини, дорогу йому перекриють українці!

— Чому вони стануть на наш бік? — так і не міг до кінця зрозуміти Маєвський.

— Бо ми від імені нового короля Станіслава пообіцяємо Гетьманщині автономію! — заявив Потоцький. — Також — ще більші права, ніж вони мають вже майже сто років після договору в Переяславі. Ну, а обіцяти, як ви знаєте, можна багато. Бо наша мета — не українська автономія, а польська корона.

Сказавши так, Юзеф Потоцький піднявся зі свого місця. Шляхтичі, наслідуючи його приклад, теж підве-

лися. Хтось не стримався — заплескав у долоні, вітаючи мудре рішення. Сміливця підтримали інші.

Хлопці вийшли з лісу, звеліли Михайлові зловити, забити та оббілувати вівцю, і хлопець-пастушок не насмілився перечити. Лісовим хлопам у цих краях не перечив ніхто. Навпаки, часто прості гуцули вважали за честь нагодувати, напоїти опришків, та ще й дати з собою щось у торби.

Лиш не хазяїн, на якого найнявся працювати молодий пастух Михайло.

Коли опришки доїли зварене м'ясо, наполігши при тому, аби хлопець теж попоїв, найбільшу кістку кинули собаці. Пастуший пес охоче заходився її гризти, а кульгавий хлоп, з усього — старший у ватазі, промовив:

— Ну, подякували за гостину, хлопче. Решту м'яса беремо з собою в бордюки й тайстри.

— Аби'сь на здоровля, — тільки й зміг відповісти Михайло.

— Як маєш будз[1] овечий, то давай до купи.

— Ви хоч як візьмете! — вирвалося в хлопця. — А я що газді маю говорити?

— Так і скажи — Довбуш був, вівці забрав.

Не повірив своїм вухам пастух. Очам теж не повірив. Ось цей кульгавий, нічим із себе зовні не показний…

— Та де — Довбуш! Справді Довбуш?

— А ти думав — я який? — реготнув ватажок опришків. — Головою до неба і з трьома руками? Скажи йому може ти, Баюраче?

— Довбуш, Довбуш! Бігме, Довбуш! — підтвердив ліпший друг ватажка, Василь Баюрак.

Сказавши так, він і решта опришків, разом із самим Олексою Довбушем, перехрестилися. Пастух Михайло далі дивився на них, витріщивши очі.

---

[1] Будз (буз) — сир з овечого молока, традиційна їжа гуцулів.

— Ч'о ся витріщаєш? — спитав Баюрак.

— Як вас грім не побив... За хреста… Ви ж хрести поклали. А кажуть, Довбуш та його чорні хлопці із нечистою силою в горах водяться. Тому їх і зловити не можна.

— Я, хлопе, тільки в одного Бога-Отця й вірю, — сказав на те Довбуш. — Піди хоч до панотця Кралевича з Сапогова. Це недалеко від мого рідного Печеніжина. Най той панотець тобі скаже, в кого і у що вірить Олекса Добощук. Той, хто вірить у нечистого — не вірить ні в що. А без віри, хлопе, ми не люди.

Рішення прийшло несподівано. Михайло й сам собі повірити не міг, що наважився на таке.

— Ну, раз так, — мовив пастух, — тоді бери мене з собою до ватаги, Олексо. Бо газда все'дно не повірит, що то Довбуш на мене наскочив. Тепер уже давно всі кругом тільки що — враз на тебе кивають.

Довбуш глянув на своїх побратимів. Зустрівся очима з Баюраком.

— То як кажеш, Василю?

— А так і скажу, Олексо. Вірні побратими нам згодяться. Ось лиш чи стане в хлопа сміливості. Чи надто він меткий.

Ватажок перевів погляд на іншого опришка.

— Кажи ти, Павле Орфинюк.

Замість слів вийняв Павло Орфинюк зі шкіряних піхов великого ножа. Простягнув його Довбушу. Новобранець Михайло, не розуміючи, що відбувається, про всяк випадок зробив крок назад. Погляд його був прикутий до ножа. Довбуш перехопив цей погляд, підкинув ножа на долоні.

— Зара побачимо, хлопе, на що ти годен.

Опришки швидко стали в коло.

Орфинюк підштовхнув усередину Михайла. Пастух далі не розумів, до чого все ведеться.

Довбуш знову підкинув ножа, перехопив його за руків'я-колодку. Опустився, спираючись об топірець, на коліна. Після того розрив лезом землю, так, аби туди міцно встромилася колодочка. Тепер ніж стирчав з землі лезом догори.

Довбуш, не піднімаючись, глянув на Михайла знизу.

— Давай, хлопе. Покажи себе. Падай на ніж!

Михайло обвів поглядом опришків. Всі, включно з Василем Баюраком і Петром Орфинюком, кивнули: хлопець мусить падати.

На мить запала дзвінка тиша.

А потім пастух, заплющивши очі, з криком повалився грудьми на лезо ножа.

Та щойно він заплющив очі і почав завалюватися, як Довбуш вхопив ножа за руків'я і висмикнув його з землі.

Михайло впав просто на землю, продовжуючи голосно кричати. Його крик злився з реготом опришків. Луною пішов він по полонині, де мирно паслася отара.

Василь Баюрак простягнув Михайлові руку. Той, намагаючись посміхатися, підвівся з землі сам, без сторонньої допомоги. Підвівся, спираючись на топірець-бартку, і Довбуш.

— Не гнівайся, хлопче. Годишся в побратими, — мовив ватажок опришків, дружньо ляснувши хлопця по плечу.

Навідувати Єлену, дружину свого побратима Олекси Довбуша, та його маленького сина Олексика, визвався Василь Баюрак. Причина була не лише в тому, що сам Довбуш не міг вільно з'являтися в рідному Печеніжині. Знав Баюрак, добре знав про Дзвінку в Космачі, до якої ватажок опришків учащав вільніше. Та не один він серед «чорних хлопців» знав то. Ось чому боявся, аби хтось інший не розпустив язика. Собі ж Баюрак довіряв, а Єлену — жалів, хоча й Довбушеві не міг та й не мав права нічого закинути.

Цього разу, прощаючись із нею, хотів пригорнути до себе по-товариському. Та стримався, лиш торкнувся жіночого плеча, мовив:

— Треба терпіти, Єлено.

— Як я терплю, Василю — ніхто так не терпить, — зітхнула вона. — Вже шостий рік пішов, як чоловік по лісах ховається. Був днями отець Кралевич, говорив — нам з дитям краще в Угорщину перебиратися. Там хоч Добощуків не шукатимуть. Може, перекажеш мужеві, хай би так і зробив?

— Олекса мусить бути тут, — твердо сказав Баюрак. — Люди в нього вірити почали.

— Пощо мені люди та їхня віра, коли син без батька росте! — відмахнулася Єлена. — А я за живим чоловіком — мов удова. Я так отцеві Кралевичу сказала: в Угорщині може спокій буде. Тільки щастя нам уже ніде не знайти. Та й вам усім, Василю, до людського щастя вже нема вороття.

Ось тут уже не стримався Баюрак — у пориві взяв жінку за плечі, на мить притиснув до себе, швидко відсторонив.

— Мушу їхати, Єлено. А ти… Чекай чоловіка на Великдень.

— Мала вже такі свята, — відказала Єлена. — Прийде під вечір. Поїде рано…Ти перекажи йому, Василю: синок хворіє. Не дивись, що так живо грається. В нього давно у грудях хрипить. Перестудився, коли батько в ліс його брав.

А сам Олекса Довбуш тим часом обережно стукав у двері хати Штефана Дзвінчука, космацького селянина. Напевне знав, що нема хазяїна вдома. Та й господиня знала, хто прийшов: відчинила хутко, відразу кинулася в обійми — Довбуш ледь устиг топірець-бартку прихилити до одвірка.

— Скільки я тебе не видів, Дзвінко? — запитав стиха.

— Давно. Так давно, що ніби вчора розсталися, Олексо, — почув у відповідь.

— Не буває так...

— З тобою все буває, Олексо, — відповіла Марічка, котру, по Дзвінчукові, в Космачі всі кликали Дзвінкою.

Вони знову поцілувалися, після чого Довбуш, відсторонивши коханку, мовив:

— Штефана твого вчора в Коломиї бачили. На ярмарку. Ярмарок завтра розійдеться. У нас кавалок дня і ціла ніч, Дзвінко.

Дзвінка засміялася, закинувши голову назад.

— Ти чого? — здивувався Довбуш.

— І давно ти на Стефана зважати став?

— Не зважаю я на нього, — мовив ватажок опришків. — Не слід лиш, аби він мене тут бачив. Бо як побачить — тут і смерть його. А вдовою тебе робити не хочу.

— Хіба не візьмеш потому за себе, Олексо?

— Сама знаєш — маю жону і сина. Краще, коли ми грішно любимося. Бо законна родина мусить ховатися від гріха.

З цими словами вони зайшли до хати. Зачинилися двері.

Не подобалося шляхтичам, ох не до вподоби було збиратися, наче змовникам, під вечір у косовській корчмі. Але пан Богуслав Золотницький, котрий запросив товариство цього разу, не хотів таких розмов удома. І решта погодилися з ним: надто ризиковані та слизькі теми зринають, аби ще порушувати ними домашній спокій.

Цієї пори в шинку не було нікого: старий Лейба знав наперед про зібрання шановного панства, тож вигнав звідти всіх зайд, зачинив за шляхтичами двері, коли всі зібралися, і сам охоче обслуговував. При Лейбі говорити

не боялися: шинкар сам потерпав від «чорних хлопців», тож нікому не донесе.

Хоча, якщо розібратися, жодної крамоли в розмовах місцевих панів не було. Ну, лаяли воєводу Потоцького… Так насправді є за віщо. Не може дати раду опришкам, а хлопи від того вже зовсім розходилися.

Коли випили по першій, пан Золотницький розказав товариству сумну історію про те, як закликав на ярмарку жандармського ротмістра робити свою роботу.

— Всі ми платимо з власної кишені чималі гроші, аби утримувати жандармерію! Хіба не так? — розорявся шляхтич. — Я то й кажу ротмістрові! Пане ротмістр, ми вас утримуємо, а ви за наші ж гроші не можете захистити нас від цих клятих опришків уже шостий рік! Так знаєте, що він мені сказав? Ніхто не винен, що жандармів кличуть уже після того, як Довбуш зі своєю ватагою наробили людям лиха!

Шляхтичі обурено загули, та Золотницький жестом зупинив гамір:

— І то ще не все, панове! Я запитую ротмістра: невже на нахабство простого брудного чорного хлопа не знайдеться в окрузі ані закону, ані жандармської кулі? Він так глянув на всі боки, а тоді каже: прошу пана відійти на два слова. Забагато, мовляв, вух довкола. Кого, спитаєте ви, боїться жандарм? Слухайте далі, що я вам скажу! Коли ми відійшли, ротмістр говорить: «З тим Довбушем все складається не так просто».

— Що із ним непросто? — роздратовано поцікавився пан Фількевич, давній друг та сусіда Золотницького. — Невже влада справді не може впоратися з десятком озброєних вівчарів?

— Влада, пане Фількевич, швидше закриє очі на ту приватну особу, яка в один прекрасний момент пустить Довбушу кулю в спину або межи очі. Так сказав жандармський ротмістр, я лише повторюю. А ще він дав зро-

зуміти: існує таємний наказ Станіславського воєводи — опришків поки що особливо не займати.

— Наказ пана воєводи Потоцького, — кивнув третій шляхтич, Заремба. — Я так само чув про щось подібне. Але вірити не хотів.

— Запитайте хоч у жида Лейби, — пан Золотницький кивнув у бік шинкаря. — Він вам підтвердить: по селах та містах корчмарі, торговці, лихварі, інші господарі самі, за свої гроші, наймають собі варту. Чому? Бо клятий Довбуш приходить спочатку раз. Бере третину того, що є в помешканні. Але якщо жертва не стерпить і побіжить до жандармів — він повертається і забирає все! І по собі все запалить. Тому мовчати, терпіти і ділитися виходить їм усім дешевше.

— Ну, а варта — чим краще? — далі не розумів Заремба.

— Бо у варту набирають місцевих хлопів. Ті і гроші від наймача отримують, і опришкам не надто опираються. Всі при ділі, всім потроху перепадає.

— З того, що ви кажете, пане Золотницький, виглядає: вся округа платить Довбушу данину! — скреготнув зубами пан Фількевич. — Всі про це знають. Але чому пан воєвода дозволяє таке?

— Я заговорив про це із ротмістром, — мовив Золотницький. — Та офіцер порадив питати про подібні речі в самого пана Потоцького! Ось такі справи, панове. Або чорний хлоп Олекса Довбуш не по зубах панові воєводі Потоцькому, і він вирішив пустити все самопливом. Або він грає якусь свою гру.

Сказавши так, шляхтич налив іще по одній. Коли випили, пан Заремба промовив обережно:

— Я чув, пан Потоцький від недавнього часу знається з нечистою силою. А відомо: саме нечистий є покровителем опришків із чорних гір.

— Не кажи дурниць! — відмахнувся пан Фількевич. — Гетьман просто віднедавна захопився різного роду оку-

льтними науками. До мене доходило, що гороскопам та пророцтвам він почав вірити частіше, ніж навіть власним очам.

— Панове, хай Потоцький вірить хоч Богу, хоч чорту! — вигукнув Золотницький. — Аби тільки той, кому він вірить, врозумив воєводу! І переконав викликати на Довбуша коронні війська! Згадайте — це ж пан Юзеф власноручно відкинув від Немирова козацького полковника Палія.

Фількевич зітхнув.

— То було сорок років тому, панове! Тепер велика політика інша. Я краєм вуха чув від когось із Станіславовських шляхтичів: наш коронний гетьман хоче шукати союзу з козацькими старшинами. Тому й не хоче дратувати українців. Ось чому Довбуша терплять.

При цих словах шляхтичі перезирнулися і заговорили далі тихіше, мов справжні змовники.

— Не будемо, панове, собі такою високою політикою голови сушити, — мовив Золотницький. — Нам з вами тут, далеко від великої влади, треба жити. Тому я хочу скористатися порадою жандармського ротмістра і знищити Довбуша своїми силами.

— А чому не своїми руками? — поцікавився Фількевич.

— Бо не хочу бруднити об хлопа свої руки! Сподіваюся, ви поділяєте мою думку?

— Поділяємо, — відповів за всіх після короткої паузи Заремба. — Лишається знайти, хто це зробить вправно, гарно та швидко.

— Скоро такі справи не робляться, — зауважив Фількевич. — Слід би все продумати добре. Й так само добре підготувати. Раз уже ми при цьому, пропоную кожному думати. І збиратися для обміну думками частіше.

На цьому Золотницький налив ще по одній чарці — домовленість слід запити…

III

Поки Олекса говорив, на небі рясно висипали зорі.

Ніч стояла місячна, світла, і він, уже звиклий до темряви, міг бачити вельми зацікавлене його оповіддю лице коханки. Марічка вже не лежала поруч, не притискалася до його грудей: сіла, натягнувши на коліна довгу світлу футболку. Її очі сяяли, мов дві ясні зірки, котрі спустилися з небес надто близько.

— Це все ти сам придумав? — запитала вона.

— Події могли так розвиватися, — повторив Олекса, зручніше мостячись на ліжнику. — Так чи інакше, думав над цим довгенько. І висновок напрошується однозначний: Довбуша та його «чорних хлопців» чіпати заборонив особисто воєвода Потоцький. Причому спеціальних паперів не писав, грамот не видавав. Знаєш, як зараз постійно буває: сказано ментам когось не чіпати — і його не чіпають, хоч він триста разів бандит і гопник.

— Буває таке, — погодилася Марічка. — І не лише в Києві. Ось знову ти переводиш усе в політику!

— До чого тут політика? Я кажу тільки про те, що звичаї вісімнадцятого століття мало чим відрізнялися від звичаїв століття двадцять першого. Принаймні, тут, на наших землях. Хай за іншої влади. Сказав, умовно кажучи, великий начальник не чіпати такого-то — і все, слуги закону закривають очі. Коли вже зовсім притисне і доводиться ловити, дуже швидко відпускають.

Марічка підсмикнула нижній краєчок футболки.

— Слухай, ти вважаєш Довбуша гопником?

— Оп-па! Звідки ти це взяла! — Олекса аж підхопився з ліжника.

— Щойно сам же сказав: Довбуша та його ватагу жандарми отримали неофіційний наказ не чіпати, так само, як нині поліція має наказ не чіпати гопників. Ти порівняв народного героя з гопником?

— Тьфу! Ти надто буквально все сприйняла! Я приклад навів, розумієш? Ну, хай він невдалий, цей при-

клад… Беру гопників назад. Просто тепер не знаю, яка може бути аналогія…

— Не шукав би сумнівних схожостей! — у голосі Марічки бринькнули повчальні нотки. — Краще далі говори, цікаво ж.

— Між іншим, справді цікаво, якщо спробувати розібратися й копнути глибше, — погодився Олекса, зіпершись на лікоть. — Значить, реально існувала така, гм, політична ситуація. Воєвода Юзеф Потоцький шукав союзу з Францією в обхід Росії, із якою в Польщі була ніби вічна дружба. Аби почуватися впевненіше, не хотів дратувати українців, Гетьманщину. Саме тому на дійства Довбуша поки заплющувалися очі тодішньої тутешньої влади. Шляхту це бісило, але вдіяти вони нічого не могли.

— Сам же кажеш — думали, як би прибрати ненависного опришка чужими руками…

— Думали, вірно. Тобто, *могли* думати. Так чи інакше, шукали варіанти. Бог його знає, чи довго б це тягнулося і чим би, зрештою, скінчилося, аби не сталося трагедії. Яка навіть тоді була зафіксована кримінальною поліцією, після чого стала надбанням реальної історії. На мою думку, трагедія сталася б так чи інакше. Просто хід подій прискорила та обставина, що в шляхтичів від власної безпорадності, як нині кажуть, зривало дах. Ну а в житті самого Довбуша та страшна подія стала воістину переломним моментом…

IV

У маєтку пана Золотницького того вечора гуляли шляхтичі.

Господиня, пані Малгожата Золотницька, попервах сама виходила до гостей, навіть сідала з ними за стіл. Та згодом гульки стали частими, набували, як на її погляд, дедалі непристойніших форм, і пані просто не хотіла й не

могла вже того терпіти. Так було й цього разу: зі стриманою ввічливістю привітавши чоловікових друзів, послалася на головний біль та пішла в свої покої. Туди ж покоївка принесла пані Малгожаті порошки та склянку з водою.

— Доктор сказав, що від цього спеціального порошку пані спатиме, мов дитина, — зазначила служниця.

— Було б дуже добре, аби так, — зітхнула пані. — Бо всю минулу ніч не могла заснути — тепер вони святкують одужання мого чоловіка. А раніше приходили підтримувати, коли хворів.

— Вибачте за зухвалість, але…

Пані Малгожата суворо зиркнула на свою покоївку.

— Що таке?

— Панові Богуславу, здається, останнім часом усе одно, що святкувати…

— А то вже не твоя справа, дівко! — піднесла голос пані. — Святкує, але без особливої радості. Лиши мене. І не пускай туди, до зали, мою дитину — рано йому ще бачити подібне свинство.

Незабаром після того, як покоївка пішла, більше не насмілившись нічого сказати, пані Золотницька заснула міцним сном, прийнявши порошки.

Хто знає. Може б, краще їй не треба було спати тієї ночі. Раптом її втручання щось би зупинило…

Розгул шляхтичів справді набув уже зовсім непристойних форм.

Заремба, впившись до напівпритомного стану, почав смикати за рукав такого самого п'яного шляхтича, чиє ім'я раптом забув.

— Я п-прошу ув-ваги… Я п-прошу ув-ваги! — не вгавав Заремба.

— Тримайся міцно! — гарикнув такий самий п'яний шляхтич. — Пив, як канарок, а впився як…

Не докінчив фрази — враз задумався, шукаючи порівняння для свого п'яного товариша. Думаючи, він почав сильно трясти головою.

— Це я пив, як канарок? — запитав тим часом Заремба.

— Почекай. Коли в нас буде день святого…

Шляхтич знову не договорив фразу, почав мовчки хитатися з боку в бік, загубивши думку.

— Зараз я покажу тобі… — забубонів Заремба. — Покажу… Ти бач, канарок… Покажу одну старопольську штуку!

Скинувши з найближчої до себе лавки якогось іншого п'яного всмерть шляхтича, сам уклався на неї горілиць, заволав:

— Рурку! Несіть сюди рурку!

До них, хитаючись, підсунув Фількевич.

— Я вимагаю рурку! — вперто вів своєї Заремба.

— Ні! — заперечив Фількевич. — Таку штуку проробляв мій дід у палаці твого діда! І мій дід через рурку вливав у себе більше вина, ніж твій дід! Так він на заклад виграв коня!

— А я не буду вигравати коня! Я доведу цьому… цьому… Лійку мені!

— Вина мені! — загорлав своєю чергою Фількевич.

До зали на поклик панів забігла служниця Іванна, молода гуцулка. Вона, намагаючись не дивитися на шляхетне свинство, швидко поставила на стіл великий глек із вином. Почувши вимогу Заремби, служниця зробила рух у бік шляхтича. Та раптом зі свого місця в голові стола її гукнув п'яний Золотницький.

— Іванно! Стій! Неси вино сюди!

Шляхтичі стихли та завмерли, як один. Глянули на пана Золотницкого. Справді, з усіх присутніх він виглядав найтверезішим. Та це було оманливе враження: він просто стояв прямо, не хитався, дивився перед собою скляним поглядом, руки витягнув та розчепірив пальці.

— Якщо сьогодні буде дощ, то потім сорок днів не можна… не можна…

Це бубонів своє п'яний шляхтич, котрий намагався сперечатися з Зарембою і, схоже, перебував зараз думками зовсім у інших світах. Знову втративши думку, він закрутив головою, кліпнув очима. Решта гостей мовчала — надто різко віддав свій наказ Золотницький. Служниця Іванна тим часом принесла панові глек з вином. Та він не спішив його брати — далі стояв, простягнувши перед собою праву руку.

— Зараз я теж покажу вам одну старопольську штуку, панове! — вигукнув раптом на всю силу легенів. — Кубок мені!

Шляхтичі, котрі ще в змозі були триматися на ногах, вибухнули п'яними криками, передчуваючи неабияку розвагу. Іванна принишкла з глечиком вина в руках, не знаючи, що робити. Виглядало, ніби пани про неї забули. Та Золотницький враз підступив до жінки, вхопив за руку, шарпнув до стіни.

— Зараз буде стара лицарська забава!

П'яні гості знов ревонули. Золотницький забрав у служниці глечик, штовхнув Іванну до стіни. Жінка позадкувала, поки не сперлася об стіну спиною. Узявши простягнутий кубок, Золотницький наповнив його вином, ступив до Іванни, простяг їй.

— Ось це постав собі на голову! І стій сумирно, холопко!

Гості вже геть ошаліли. Служниця, тремтячи, впокорилася.

— Я чув, що ці холопи перестали боятися своїх панів, — заговорив Золотницький. — Довбуш не несе заслуженої кари. Ось хлопи й вірять — він прийде і захистить їх! Зараз ми це перевіримо! Ти боїшся, жінко?

— Боюся, — призналася Іванна, по обличчю стікали сльози.

— Брешеш! Як утримаєш кубок у себе на голові, не проливши — значить, не боїшся. Чула? А як не втримаєш — значить, боїшся! Значить, Довбуша нема! Він не прийде більше вас захищати! І раз мені нема чого боятися, я, як твій хазяїн, подарую тебе моїм гостям! Як вам така забава, панове? Чула, ти? Якщо кубок упаде з твоєї дурної голови — я віддам тебе ось цим панам!

Шляхтичі зустріли це оплесками. Вони не бачили обличчя Золотницького. Зате його бачила налякана Іванна. Й саме лице, й особливо — новий божевільний вираз. Таким пана Богуслава ще ніхто ніколи не бачив.

— Це ще не все! — вигунув він. — Якщо утримаєш кубок — я тебе відпущу з покоїв сьогодні ж! Відпущу на всі боки, Іванно! Бо я справедливий! Хіба не так? Чого мовчиш?

Іванна плакала й кивала. Золотницький наблизився до жертви впритул, підняв її голову за підборіддя, притиснув потилицю до стіни. Потім зняв з жінки хустку, обережно примостив на голові лиховісний кубок. Відійшов, ніби милуючись на творіння своїх рук. Покірну Іванну він роздивлявся так, як роздивляється свою роботу скульптор. Жінка намагалася не рухатися, вона завмерла — від того, що відбувається в цій залі, залежить її життя. Завмерли і шляхтичі, захоплені грою.

Ураз двері до зали тихенько прочинилися. Хтось зазирнув тихцем у шпарину.

Золотницький же відступив на кілька кроків. Він, здається, вже навіть охолов до своєї затії. Та вирішив попри все довести забаву до кінця. Дійшовши до середини зали, він раптом рвучко повернувся, рука сягнула за пасок. Мить — і в руці з'явився пістоль. Палець Золотницького звів гачок, дуло хижо глянуло на перелякану жінку.

У цей момент двері рвучко відчинилися.

До зали з криком «мамо!» увірвався десятирічний хлопчик — син Іванни, котрого розбудили крики. Напру-

га в той момент досягла свого апогею, і першим не витримав її Золотницький. Від різкого руху поруч із собою та голосного крику він зробив різкий рух, повертаючи дуло пістолета в той бік, звідки кричать, і машинально натиснув на собачку.

Одного пострілу виявилося досить, аби хлопчик, зойкнувши від болю, поточився і впав. Довкола голови дитини розпливлася пляма крові.

З гуркотом упав кубок з голови Іванни — нещасна жінка з криком пораненої птахи кинулася до вбитого сина. І аж тепер запала тиша, яку порушував лише жіночий стогін.

А в дверях вже з'явилася покоївка пані Малгожати…

За кілька днів після того, як Іванну з мертвим сином пані відпустила додому в село, жінка повернулася назад до маєтку Золотницьких. Власне, таким був панський наказ: поховати дитину й вертатися назад, до служби. На стук браму відчинив вартовий зі смолоскипом у руці. Роздивившись, хто прийшов, він опустив смолоскип, буркнув:

— Ти де тягалася, курво? Тебе вже кілька день шукають!

— Чого мене шукати? — безбарвно відповіла вбрана в чорне жінка. — До суду ходила.

— Хоч я теж жива людина і жаль мені тебе, Іванко — але ти таки дурна! — сплюнув вартовий спересердя. — Хто з паном Золотницьким судитися буде? Він сам справді нічого не пам'ятає, впився до безтямного стану. А гості його мовчатимуть.

— Знайшла я суддю. Розглянув моє діло, — мовила Іванна.

— Та де! І що за один?

Замість відповіді Іванна відступила вбік. Із темряви, спираючись на топірець, виступив Олекса Довбуш.

— Я тут, — і, не давши сказати вартовому більше ні слова, звелів коротко: — Гайда, хлопці, крутіть його.

Вартовий навіть крикнути не встиг — опришки налетіли миттю з усіх боків, скрутили вартового, зв'язали та заткнули йому рота — для цього Іванна зняла свою чорну хустку і простягнула її одному з месників.

— Баюраче, ти тут бував. Пам'ятаєш, де які кімнати в палаці?

— Не забув, Олексо, — тихо мовив Василь Баюрак.

— Павле, Орфинюк, став хлопців під вікнами! Василю — і ти, Дринчук: зі мною підете! Іванко, ходи теж, глянеш у ті поганські очі останній раз. Михайле — брама!

Колишній пастух, тепер — «чорний хлопець» Михайло швидко зачинив браму. Опришки розбіглися виконувати наказ ватажка. Дринчук, перехопивши топірець так, аби зручніше було бити, посунув до покоїв. Довбуш рушив за ним, та Баюрак затримав його:

— Чекай, Олексо! Заверни Дринчука! Най тут си лишить!

— Що є, Василю? — здивувався Довбуш.

— Хіба сам не видиш? Він давно крови хоче!

— А я сюди не за панським добром прийшов! — почулося у відповідь. — Говорив уже і ще скажу: хто відси хоч шеляга ламаного візьме — тим скарбом подавиться! Цією рукою до рота запхаю!

Для наочності Довбуш показав праву руку, стиснуту в кулак.

— Кров од крови різниться! — вперто стояв на своєму Баюрак. — Скарати ката Золотницького — то одне. Тільки ж на цьому навряд чи хлопці зупиняться! Знаєш, Олексо, як кров п'янить!

Тишу враз порушили крики та кілька пострілів. Довбуш повернувся, рішуче покульгав до покоїв, де вже зник Дринчук. Баюрак поспішив за ватажком. Він далі гостро

відчував недобре. За ними, трошки відстаючи, йшла Іванна, простоволоса, волосся розсипане по плечах…

Один удар — прочинилися двері панської спальні. Золотницький був там сам, сидів на ліжку в нічній сорочці, з пістолем у руці. Щойно розчахнулися двері, він стрельнув — та навмання, куля лиш впилася в одвірок. Перезарядити пістоля в Золотницького не стало часу. Він у безсилій люті жбурнув пістоля у куток, кинувся до шаблі, що висіла на стіні над ліжком. Та Іван Дринчук, котрий зайшов перший, рухався швидше. Кинувшись панові навперейми, ударом кулака збив його з ніг, замахнувся топірцем. Ззаду пролунав крик Довбуша:

— Чекай! Стій!

Та Дринчук не слухав ватажка — вдарив Золотницького барткою по голові. Але в останній момент, відчайдушно рятуючи життя, Золотницький ухилився від удару, лезо топірця впилося в підлогу. Вдарити вдруге Дринчук не встиг — наспілий Баюрак перехопив його руку.

— Ти що? Вбивцю дітей жалієш? — скрикнув Дринчук.

— Він дістане своє, Іване! — голосно промовив Довбуш. — Ми за цим сюди прийшли! Тільки не так треба. Іванко, підійди.

Опустив Дринчук топірець, ступив трохи вбік. Відступив і Баюрак, пропускаючи розпатлану Іванну. Вона стала над лежачим безпорадним Золотницьким, наче фантом.

— Ти давно в нього служиш, Іванко. Кажи, чи мучив він людей, — почав Довбуш.

— Карав, і то люто. Бувало, два рази на день когось серед двору буками били. А рік тому пастуха Яська до смерті замордували.

— Не я! — заволав Золотницький так голосно, як міг. — НЕ Я! Я НЕ ХОТІВ! ВІН САМ! ТОЙ ПАСТУХ САМ ПОМЕР НА РАНОК!

— Бо він слабий був. А ти, собако, гнав його на роботу! Мого сина ти теж стріляти не хотів?

Іванна плюнула на розпластаного на підлозі пана.

— Всі чули? — перепитав Довбуш. — Він мучив людей до смерті. Ти мучив людей до смерті, скурвий сину! Мусиш перед своєю смертю сам мучитися! Хлопці, вогню сюди!

Баюрак запалив більше свічок. Дринчук в їхньому світлі побачив комин, підійшов, узяв кліщі. Поворушив жарини, нахилився, подмухав. Жарини почали жевріти.

— Вставай, пане Золотницький! — звелів Олекса Довбуш. — Стань на ноги! Негоже шляхтичу лежати перед хлопами!

Золотницький поволі підвівся. У своїй нічній сорочці, переляканий і ще п'яний — він після трагедії пити не припиняв, — виглядав огидним та жалюгідним. Довбуш узяв у Баюрака свічку.

— Значить, кажеш, не хотів нікого вбивати? Не винен? Лихий тебе поплутав?

Розуміючи — порятунку хоч як не буде, Золотницький все одно кивнув, тяжко дихаючи.

— Я спробую в це повірити, — сказав Довбуш. — Тільки ти мені на вогні присягни. Так, як лицарі це робили. Пали руку! Пали руку, пане!

З полоненим раптом почали відбуватися дивні зміни. Ще мить тому це був жалюгідний переляканий чоловік — і раптово почав розправляти плечі, груди подалися вперед, він пригладив долонями скуйовджене волосся. Так подіяло на нього слово «лицар» — мерехтливе світло висвітило на стіні портрет самого Золотницького, молодого, у формі полковника королівського війська.

Золотницький рішуче простягнув руку, потримав долоню над полум'ям. Біль прийшов швидко, але він терпів, стиснув зуби, тільки один раз вирвався з грудей приглушений стогін. Довбуш не прибирав свічку.

Іванна не витримала видовища, відвернулася. Здається, цей поєдинок міг тривати вічно: Довбуш не збирається забирати вогонь. Золотницикий — руку. Він радше готовий спалити її, аніж здатися. І те, що зараз відбувалося, дуже нагадувавло останній бій полковника.

— Тут смаленим пахне! — гаркнув Дринчук. — Треба досмалити!

Довбуш глянув на опришка. Той уже тримав кліщами жарину з комина. Баюрак перехопив погляд ватажка і все зрозумів: Дринчук насправді нагодився вчасно, дозволивши Довбушу припинити катування, не відступивши при цьому і не визнавши в супротивникові сили.

Довбуш забрав свічку.

Золотницький опустив руку.

Іванна з криком кинулася на кривдника, намагаючись подряпати обличчя. Золотницький хотів відбитися, та обпечена рука дуже боліла, він скрикнув — і цим скористався Дринчук. Опришок улупив жертву топірцем по плечу, розрубуючи його до крові. Біль посилився, жертва навіть не кричала, а скавчала. Другим ударом Дринчук змусив пана завалитися на підлогу, опустив жарину йому на груди і наступив ногою, сильно притиснувши. Золотицький шалено закричав й скорчився від болю. Іванна божевільно зареготала. Баюрак поклав руку на плече Довбушу.

— Буде з нього, Олексо. Буде. Кінчаємо справу та йдемо геть.

Довбуш мовчки відсторонив Дринчука, скинув ногою жарину з грудей Золотницького, висмикнув пістоля, націлив дуло в голову жертви, спустив курок.

Усе.

Та відразу після пострілу з сусідньої кімнати почулися якісь звуки.

— Чули? — стрепенувся Дринчук. — Там хто?

— Пані. З дитиною, — відповіла Іванна.

Дринчук знову підхопив бартку, рішуче ступив до сусідніх покоїв.

— Олексо, зупини його! — скрикнув Баюрак. — Кат уже своє отримав!

Довбуш тримався на диво спокійно.

— Хіба не чув, як Іванка казала? Пані теж могла його зупинити. Досить терпіти. Люди не того від нас чекають.

— Але ж там лише жінка й дитина! Дринчук затявся, хіба не бачиш?

— Все це одне кодло, — була відповідь. — Хіба забув, як отець Кралевич оповідав про гайдамаків?

З-за дверей, за якими тим часом зник Іван Дринчук, долинув пронизливий нелюдський крик. Затим — дитячий вереск. І враз усе затихло.

Довбуш опустив голову.

Баюрак у розпачі опустив руки.

Іванна осіла на підлогу біля мертвого вбивці її сина, закрила долонями лице. З сусідніх покоїв вийшов Дринчук. Його топірець був у крові.

— Обох… Кінець цьому роду… Тепер — пан Фількевич, у мене є що йому сказати.

Довбуш звів голову, обвів поглядом місце вбивства, зупив його на Дринчукові.

— Досить, — відказав чітко. — Те, що сталося нині тут, повинно налякати всіх. Від пана Фількевича до пана коронного гетьмана. Доста терпіти. Паліть тут усе!

— Але, Олексо…

— Справу закінчено! Хай усе, що тут сталося, горить вогнем!

У своїй станіславовській резиденції воєвода Юзеф Потоцький слухав погані новини від Томаша Зелінського, й вірити не хотів. Хоч і розумів: це все не просто правда й зрада. Це — крах усіх надій, удар у спину.

Тепер, після місяців тривалого листування, сам воєвода опинився фактично поза законом.

— То значить, це була зрада? — перепитав він, аби остаточно в цьому переконатися.

— Мусимо це визнати, сину мій, — на обличчі духівника читалася щира скорбота. — Фрідріх Прусський продав вашого листа Фрідріху Австрійському. Він навмисне прислав сюди того Карла Гофмана, аби ви переконалися — прусський король шукає спільників проти австрійського. То був хитрий хід.

— А я повірив — і написав у тому листі про всі свої плани! — вигукнув розпачливо воєвода. — Тепер Фрідріх Австрійський знає і про мої переговори з кримчаками і турками! Й про плани скинення короля Августа і заміни його королем Станіславом! Я сам розкрив карти головному ворогу!

— Так. Але це ще не все.

— Хіба може статися щось гірше?

— За моїми відомостями, вже сталося, — відповів духівник. — Фрідріх Прусський одночасно повідомив про наші плани російському маршалу Мініху. Напевне, все це робилося для того, аби російська імператриця Катерина допомогла йому здійснити давню мрію — відкусити від Польщі Сілезію та приєднати до Пруссії. Після вашого листа, пане гетьмане, Росія буде готова виступити на Польщу першою. І, головне, схилить до себе не лише ображену Австрію, а й українських гетьманів. У вас не буде союзників, сину мій…

— Отже, всі мої зусилля тепер підуть за водою.

Ці слова Потоцький промовив спокійно, ніби відсторонено.

А тоді, в нападі нестримної люті, грюкнув кулаком по столу.

Пропало все.

Злість мусила знайти вихід.

Шляхтичів Адама Фількевича та Міхала Зарембу воєвода Потоцький прийняв, убраний просто. Не через бажання виглядати простим та доступним — узагалі не був налаштований нікого приймати. Та шляхтичі аж дуже добивалися.

— Ми вже кілька днів намагаємося отримати аудієнцію у вашої милості, пане коронний гетьмане, — відразу почав Заремба.

— Знаю, про що піде мова. Саме збирався до Варшави, був у своїй немирівській резиденції. Тому звістку про трагедію в домі Золотницького мені принесли туди, в Немирів, із запізненням. Інакше я вжив би заходів раніше.

— Не маючи змоги добитися до вас, ми вжили певних заходів своїми силами, — виступив наперед Фількевич. — Я підозрював, що Золотницьким розбійники не обмежаться. Тому підсилив варту в своєму маєтку і чекав. Але я навіть уявити собі не міг, що ці знахабнілі хлопи наскочать на мене так скоро!

— Це був Довбуш?

— На жаль, ні.

— Ви шкодуєте, що це був не Довбуш?

— Так. Я шкодую, що мої, готові до нападу, гайдуки не вбили Довбуша і не захопили його. Але один із хлопів, якого застрелили під час сутички, виявився моїм колишнім слугою. Такий собі Іван Дринчук, із місцевих.

— Його впізнали дворові люди Золотницького, — долучився Заремба. — Це він убив пані Золотницьку і їхню дитину.

— Скількох ви ще знищили, пане Фількевич?

— Негідників було лише двоє. Зовсім знахабніли від безкарності. Другий міг щось сказати, аби попекти його трохи залізом. Та я не встиг нічого запитати: після вбивства Золотницьких всі дуже люті. Полоненого опришка забили просто там, на місці. А тоді наштрикнули обох на палі та виставили на видному місці.

— Тутешня шляхта чекає від вас рішучих дій, пане коронний гетьмане, — додав Заремба.

— Ви не все мені говорите, пане Заремба, — мовив після корткої паузи Потоцький. — Прийшли — то кажіть сміливо.

— Коли так… Шляхта не задоволена, що ви, пане гетьмане, так довго закривали очі на Довбуша та інших хлопських лісових ватажків.

Потоцький розправив плечі.

— Отже, покутська шляхта не задоволена мною, панове?

— Так. Є такі, хто готовий писати про це листа на ім'я особисто короля Августа.

Потоцький спохмурнів.

— Не знаю, чи мушу виправдовуватися перед панством… Але я довший час був зайнятий справами польської корони. Мені здавалося, що звичайним хлопам ви, панове, в змозі самі підсікти ноги. Тепер же, коли цей Довбуш стає серйозною загрозою для корони, я особисто, просто зараз напишу наказ полковникові Станіславської залоги панові Пшелуському. Хай візьме півтори сотні солдатів і викурить Довбуша з його лігва!

Заремба та Фількевич мовчки вклонилися. А Потоцький підійшов до столика, взяв дзвіночка та, закалатавши ним, покликав до зали секретаря.

На своєму обійсті, в Космачі, хазяйнував Штефан Дзвінчук. Він саме тесав кілок, коли до нього зайшов товариш із сусіднього села, Степан Мочернак. Мав до Штефка серйозну справу і, говорячи, цей гуцул час від часу позирав на Дзвінку, котра то виходила з хати на двір у своїх справах, то заходила назад. Сам же Дзвінчук інтересу приятеля до своєї жінки не помічав — обмірковував почуте від Мочернака, далі тримаючи на дві третини обтесаний кілок.

— То кажеш, Степане, хто зголоситься йти в загін тої, як її, *поліції*, аби Довбуша ловити, тому на місяць десять срібних талерів покладуть?

— Кажу тобі, Штефку, — справа надійна! — переконував Мочернак. — Довбуша злапаєш, не злапаєш, то вже як Бог дасть. Але поки його ловлять, десять срібних талерів кожного місяця матимеш! Покутські шляхтичі домовилися й склалися. Ще й годуватимуть дурно, чув, Штефку…

— По мені — так краще, най би його зловили швидше. На таке діло я згоден тих десять талерів втратити. Бо як злапають — десятки як не було, ге? Все то ся спинить?

— Його ще довгенько ловитимуть! — відмахнувся Мочернак, навіть не розуміючи, як неприємно це чути Штефанові. — То як, зголосимося?

Дзвінчук подумав. Тесонув сокирою ще кілька разів. Нарешті наважився.

— Так є. Хай мене запишуть, куди треба. Ловитиму Довбуша, через нього лихо саме по селах. Пани лютують, спокою чесним людям не дають.

Говорив Штефан навмисне голосно — аби Дзвінка, що саме знов вийшла з хати, добре його почула.

Тієї ночі опришки зупинилися на ніч у вірної людини, гуцула Ореста Щирука.

Хоч цьому газді Довбуш не так давно допоміг грішми і господиня мовчки поставила на стіл їсти, ватажок «чорних хлопців» відчував — несподіваним гостям тут не дуже раді. Та намагався на це не зважати. Розумів, що робиться тепер на Покутті.

Дочекавшись, поки жінка гляне в його бік, Орест жестом попросив її вийти з кімнати. Жінка ледь помітно кивнула, лишивши чоловіка сам на сам із опришками. Щирук кахикнув, неквапом підійшов до гостей. Відчув-

ши — щось не те, Довбуш відклав ложку, запитально глянув на господаря.

— Що є, газдо?

— Вислухайте, хлопці... — почав обережно Орест. — Я обіцяв дати притулок та нагодувати. І я то роблю від чистого серця. Але так само щиро кажу: в мене жінка, діти…

— Виділи ми, Оресте, всю твою родину. Файних дітей маєш, файна жіночка. Ти ж не це хочеш сказати, так чи не так?

— Пожалійте, хлопці… Не губіть… Ходять чутки по селах: хто Довбуша прихистить — тому батоги й каторга, дітей сиротами лишать. Хто вкаже на хату, де Довбуш ночує — сто золотих від пана коронного гетьмана. Боюся я.

— І чого ж ти боїшся, чоловіче? — запитав Довбуш. — Каторги? Злих на язик сусідів? Чи може — себе самого?

— Як то — себе самого?

— А ось так: захочеш ти просто завтра сто гетьманських золотих мати, гріх на душу візьмеш. Дочекаєшся, поки ми спати вкладемося — і побіжиш своє діло робити. Гріхи потім відмолиш, церкві щедро пожертвуєш. Так чи не так, Оресте?

— Ночуйте нині, хлопи, — проговорив Щирук. — Ночуйте спокійно. Тільки… не губіть… Ідіть собі завтра рано з Богом… Бо погубите, хоч як погубите. Коли не тіло, так душу.

Опришки не мали, що сказати на те. Нарешті Довбуш підвівся.

— Не бійся, газдо. Нас ніхто не бачив. І нам би до ранку перебути. Більше тебе не потривожимо. Слово Довбуша.

При цих словах Орест Щирук перехрестився.

Ранком п'ятеро опришків стояли на галявині. Перед ними височіли бескиди, їхні вершини затягнуло білою пеленою туману. Побратими мовчали, всі дивилися на

ватажка. Та мовчав і Олекса Довбуш — не мав, що сказати. Нарешті вперед виступив Павло Орфинюк.

— То як, отамане? Куди нам далі йти?

Знизав Довбуш плечима. Зовні він виглядав спокійним, та побратими, котрі знали його не перший рік, відчували: всередині ватажка все кипить. І вирвався б назовні гнів, та буде він змішаний із відчаєм. А показувати свій відчай Довбуш не хотів нікому.

— Весь світ перед нами, Павле. Ось туди — Польща. Ось туди — Угорщина. Там — Волощина.

Опришки знову мовчали. Але тепер вони дивилися вже на Орфинюка, котрий почав тяжку розмову.

— Що ж, отамане. Видно, тут не буде вже в нас ніякого діла. Розіб'ємо ми ще кілька корчем… Справа-то воно християнська… Але бач, Олексо, з деяких пір відвернувся від тебе Бог наш християнський.

— Ти, Орфинюче, говори — та міру знай.

— А ти, Олексо Добощук, не зиркай так грізно. Коли це не ти Бога прогнівив, то значить — ляхи в нас тут, на Покутті, завелися якісь особливі. Мусить бути якась причина всіх наших останніх невдач.

Довбуш обвів товариство важким поглядом. Рука, котра спиралася на топірець, сильно стиснула його. Кісточки пальців побіліли.

— Це всі так думають, чи як?

— А я тільки за себе говорити звик! Хочу прощатися з тобою, отамане. Тільки по-доброму, щоби не тікати.

— Павло правий, Олексо, — вступив Баюрак. — Як розійдемося — гуцула в горах не знайдуть.

— І ти мене лишаєш, Баураче?

— Я-то з тобою піду, Олексо. І не лишу тебе за однієї умови: підемо ми за гори, до мадярів. А перед тим я знати дам, кому треба: пішов Олекса Довбуш за гори. Якщо повернеться, то не скоро. Тоді родини наші не чіпатимуть: пощо, коли ми далеко? Ляхам, Олексо, твоя

голова потрібна. Як піде чутка, що всі хлопи розійшлися самі по собі, за твоєю головою і шукатимуть.

Довбуш знову промовчав.

— Чого мовчиш, Олексо? Хіба недобре кажу?

— Розумію тебе так, Баюраче, — мовив ватажок. — Хочеш, аби чутка Покуттям пішла: втік Довбуш. Злякався ляхів. І тепер не треба боятися ані їм, катам, ані вірменам-гендлярам, ані жидам-лихварям. Хочеш, аби я себе зараз боягузом визнав?

— Дулю в кишені, отамане, тримати завжди можна. Тільки коли не так — тоді доведи свою хоробрість. Пішли всі п'ятеро на сотню жовнірів-смоляків! Бігме, я піду!

На підтвердження цих слів Баюрак перехрестився раз, потім — другий.

— Коротким буде бій, хлопці! Ляжемо всі під кулями. Кого куля не покладе — багнет доріже! Зате славну смерть знайде Олекса Довбуш! Інакше — ніяк, отамане!

Після цих слів Довбуш рвучко підняв топірець, із розмаху стукнув держаком об землю, так, що нижній край його вгруз у ґрунт.

Баюрак дивився на це спокійно. Знав уже, що переміг у суперечці.

V

Олекса замовк, переводячи подих. І відчув, як похолодало довкола. Тут, у Прикарпатті, навіть після спекотних днів частенько траплялися аж надто холодні як для середини літа ночі. Він спробував перебратися під ліжник, та сіно кололо голу спину, й довелося вибиратися назад, просто потягнувши на себе край ковдри, аби закутатися.

Марічка теж відчула холод, ковзнула до Олекси, припала до нього всім тілом.

— Бр-р-р…

Він пригорнув дівчину до себе, і тепер можна було загорнутися ліжником із обох боків.

— Виходить, Довбуш — жертва обставин? — перепитала вона. — Так, по-твоєму?

— Хтозна, — знизав плечима Олекса. — Політичних — можливо. Але як ти думаєш, повелися б так шляхтичі, аби на них не тиснули заборони вживати заходів проти Довбуша та опришків? Повторюся: в панів зірвало дах. Довбуш, як на мене, повівся цілком у своєму дусі — скоїв те, чого від нього чекали прості люди. Дав наказ палити й різати шляхту. Та, з іншого боку, аби політична гра воєводи Потоцького раптово не зірвалася, він цілком можливо спустив на гальмах криваву помсту Довбуша за смерть хлопчика. Адже навіть такому, як Юзеф Потоцький, було ясно, хто винен.

— Значить, воєводі поламали гру — і він міг уже більше не зважати на думку української сторони?

— Правильно мислиш, сонце, — Олекса легенько поплескав дівчину по плечу. — За таких обставин Потоцький міг уже ні з ким не рахуватися. І спрямував свій гнів на того, проти кого тривалий час стримувався. Ось тут, Марічко, із цього місця, й починається найцікавіше для мене — і найсумнівніше в усій цій історії.

— У чому сумнів?

— Розумієш, ані Потоцькому, ані шляхті Довбуш-герой потрібен не був. Так, його опришки не могли протистояти королівському війську та жандармам. Дійсно, його ватага розбіглася, а сам Довбуш вислизнув за кордон. Згодом повернувся. Пішли чутки про повернення героя. Про те, що знову дасть чосу польським панам… Кому це потрібно? Але, кажу ж тобі, вбити його в бою чи зловити та повісити — не зовсім та мета, яку переслідував воєвода Потоцький. Знаєш, чому?

— Чому?

— Бо в такому разі той загине за ідею. Лишиться повноцінним героєм. А його треба приземлити. І ось тут

ця історія з коханкою, Дзвінкою, цілком могла стати в пригоді. Народний герой не може загинути, вибач, за бабу. Тим більше, якщо застрелить його ревнивий чоловік. Відразу принижується статус, згодна?

— То ваша чоловіча логіка, — пирхнула Марічка.

— А в мене, звиняйте, іншої нема. Бо я чоловік. Мужчина. І ось як я мислю далі. Вірніше — домислюю: Штефан Дзвінчук був неабиякою падлюкою, раз пішов служити жандармам. Хай навіть для того, щоб звести особисті порахунки з Довбушем за свою Дзвінку. Проте вбити людину такому типові куражу точно забракне. Для такої мети — вбити Довбуша — воєвода Потоцький міг запросити нікому не відому особу. Якій довіряв та міг доручити непросту місію — вбити Довбуша, підставивши під це діло Штефка Дзвінчука. Відбуватися все могло ось як…

VI

Минув рік від того часу, як виник неприємний для воєводи Потоцького скандал із листуванням.

Тепер же, за відомостями всюдисущого пана Зелінського, у Варшаві нарешті були готові все забути. Причина виявилася очевидною — Фрідріх Прусський рано чи пізно хоч як почне війну. У неї так чи інак буде втягнута Річ Посполита. Тому сила та вплив всіх гілок роду Потоцьких будуть не зайві. Відповідно, налаштовувати проти себе одного з Потоцьких король не збирався. І все б нічого, все б склалося для пана воєводи добре, аби в рідні краї не повернувся після тривалої відсутності клятий Довбуш.

— Він упав, мов сніг із гір, — сердився пан Потоцький. — Він лютує і, здається, шукає славної смерті. В моїй владі пришвидшити ці його пошуки. Проте, я знаю, зірки цього не радять.

— Не зовсім так, пане гетьмане, — сказав духівник. — У Варшаві я чув ось таке: в час, коли Річ Посполита все

ближче стає до великої війни, нічого не повинно точити державу зсередини. Це збігається з прогнозом одного астролога, якому ми з вами завжди довіряли.

— А якщо зовсім без передмов?

— Довбуш — той ватажок, який за дуже короткий час може підняти не десять-двадцять, і навіть не сотню хлопів. Його жорстокість тепер до вподоби тутешньому люду. В нього, кажуть, у Чорних горах заховані величезні скарби. Є віра, є гроші, а отже — буде армія.

— Довбуш збирає армію з опришків? — щиро здивувався воєвода. — У це важко повірити!

— Ще не збирає, пане гетьмане. Але якщо ми не позбудемося його ще до цієї осені, наступної весни горітимуть маєтки шляхтичів по всій окрузі. І полум'я сягне вашої резиденції, пане гетьмане.

— Тоді Довбуша треба знищити негайно! — Потоцький стукнув кулаком по столу.

— Знову змушений нагадати вам: якщо розбійник Довбуш загине в бою героєм чи буде публічно страчений, його ім'я стане прапором для інших. Смуту не зупинити.

— І що робити?

— Те, що я вже вам радив, пане гетьмане. Є у Варшаві такий собі пан Ставицький. Служив у війську, але це все, що про нього відомо достеменно. Крім того, звісно, що він є майстром по виконаню таємних й делікатних доручень. Коштують його послуги дорого, проте…

— Не рахуйте моїх грошей! — зупинив його Потоцький. — Краще знайдіть його. Чи, як я розумію, ви вже домовилися з тим паном попередньо?

Зелінський лиш загадково всміхнувся у відповідь.

Штефана Дзвінчука розбудив брязкіт замка.

Стрепенувшись, він підсунувся ближче до стіни. Двері прочинилися, до заґратованого каземату зайшов стражник із свічкою в руці. Поставив підсвічник на під-

логу, ступив убік, пропускаючи незнайомця, нічим не примітного чоловіка: не високий, не низький, не старий, не молодий, не худий, не товстий.

У руці відвідувач крутив палицю з набалдашником.

Стражник лишив їх сам на сам, зачинив двері. Дзвінчук, тримаючись за муровану стіну, звівся на рівні.

— За що! За що, прошу пана! Я ж ваш вірний слуга!

— Ти мені не слуга, Штефане Дзвінчук, — рівним голосом відповів Ставицький — а це був він, хоч Штефко Дзвінчук так і не дізнається, як звали цього дивного й моторошного чоловіка. — Всякий, хто служить розбійнику Довбушу, буде катований і страчений ще до світанку. Такий наказ віддав пан коронний гетьман.

Дзвінчук упав на коліна.

— Побійтеся Бога, ясний пане! Не служу я Довбушу! Не знаюся з ним!

— Перед катом усі так кажуть. Або мовчать чи лаються. Жоден з вас ще не визнав Довбуша своїм отаманом.

Дзвінчук рачки поліз по земляній підлозі до Ставицького.

— Вам брехали! Брешуть люди, ясний пане! Не знаюся я з Довбушем!

— Брешуть, кажеш, люди? — скрадливо мовив Ставицький. — А до кого на обійстя Довбуш у Космачі ходив? Не раз його там бачили. І навіть не один рік!

— То жінка моя! То вона, курва, з Довбушем любилася! За то не раз буками бита була! То це я через неї тут…

Колишній слуга корони навіть не уявляв, чому його схопили та приволокли сюди, в темний вогкий каземат.

Ставицький впер кінець палиці в Дзвінчукову спину.

— Маєш молоду жінку? Вгледіти за нею не можеш? То, може, ти її не вартий, Штефане?

Дзвінчук уже був готовий визнати що завгодно, аби вискочити з цієї халепи.

— Не вартий! Не вартий, ясний пане!

— Он як? А Довбуш? Довбуш вартий її?

— Я вб'ю Довбуша! — закричав Штефан. — Була б нагода, ясний пане — своїми руками вбив би!

— А з жінкою як? Простиш гріх, коли Довбуша не стане?

— Все зроблю, як треба, ясний пане!

Ставицький забрав палицю.

— А як треба робити? Знаєш, як, Штефане?

— Як скажете — так і зроблю! Все зроблю, все!

— Ось бачиш — дуже просто.

Ставицький, задоволений собою, ступив крок назад. Штефан далі стояв навкарачки.

— Тепер поговоримо. Горілки хочеш? Я звелю принести.

Мерехтливе світло від свічки відбило на обличчі Дзвінчука розгублений вираз. Тепер він точно заплутався, хоч і зрозумів: життя своє щойно врятував, а Довбушеві клятому винесений вирок.

Стояв кінець серпня.

На світанку опришки, котрих знову зібрав довкола себе Довбуш, навідалися в село Микуличин, де жив Степан Мочернак — один із тих, хто рік тому погодився служити шляхті та разом із жандармами ловити «чорних хлопців».

Спритно оточили хату.

Двоє навалилися на двері, кількома ударами винесли їх, увірвалися всередину. Довбуш дав іншим знак лишатися, а сам із Баюраком, кульгаючи, зайшов до хати.

Там, на лаві, лежав переляканий Мочернак. Опришки наставили на нього зброю. Поруч, на підлозі, скиглила так само перелякана Степанова жінка.

— Здоров, Стефку, — проговорив ватажок. — Ось, голова Довбуша ногами до тебе сама прийшла.

— Олексо, не вбивай! Не вбивай, Олексо!

Довбуш кивком звелів опришкам опустити зброю, підступив ближче.

— Кажи відразу: підрядився мене вбити? Чув я таке, ось днів кілька тому…

— Клянуся, Олексо… Лихий поплутав…

Жінка, не давши договорити, з криком кинулася Довбушеві в ноги.

— Пожалій, Олексо, пожалій! То не лукавий! То Штефан Дзвінчук днів п'ять тому мого дурня підрядив!

— Штефан? Степане, вона правду каже?

— Правду, Олексо, правду! — зачастив Мочернак. — Прийшов до мене, каже — підряджали його на сю справу, та він сам не подужає… Боїться… Ну, виділив частку грошей… Які за тебе отримав…

— За мене, значить… І ти, собачий сину, пристав на те?

Ватажок схопився за пістоля. Баюрак спробував стримати його, та пізно: Довбуш уже стрельнув у Мочернака майже впритул. Той зойкнув і зсунувся на підлогу, кров проступила на спідньому. Жінка заголосила.

— Тепер ходімо, Олексо, — промовив Баюрак. — Зараз вона здійме на ноги все село.

За селом, коли опришки вже йшли в гори, Баюрак та Довбуш трошки відстали від гурту.

— Дарма ти його забив, — сказав Василь.

— Не дарма. Будуть знати люди, як служити жандармам. А тепер усе, час Дзвінчука настав. Я давно хотів з ним зійтися, та все нагоди не мав. Нині є. Коли почув його ім'я від того зрадника — не стримався.

— А тепер прошу — стримайся, Олексо! Одного замордував, тепер Дзвінчук знатиме і чекатиме на тебе щодня і щоночі. Сам від страху здохне, бігме здохне!

— Ні, Баюраче, я своє слово сказав. Який день нині зранку?

— Двадцять четвертий. Серпня місяця. Тисяча сімсот сорок п'ятого року Божого.

— Ось ти сам сказав, коли земне життя Штефана Дзвінчука ся скінчить. Дзвінку з собою візьму, її хоч як не лишать у спокої.

— А Єлена? Вона ж як?

— Сам видів: слаба вона зовсім. Сама жити не хоче потому, як синок помер. А Дзвінка най ще пожиє. Тепер слухай: завтра я до Космача сам піду, один. То моє діло, і я його сам до кінця доведу.

— Не дурій уже зовсім, Олексо! — мовив Баюрак. — Хлопці хай лишаються. А я з тобою піду. Спробуй, нажени.

— Та наженеш тебе! Гляди!

Ляснув ватажок давнього побратима по плечу, рушили вони далі.

Місяць освітлював їм шлях.

Тієї глухої серпневої ночі міцно спала Дзвінка.

Штефан Дзвінчук лежав біля жінки з розплющеними очима. Поруч, тільки руку простягни, поклав рушницю, заряджену й готову до стрільби.

А у місячному сяйві з темряви виступав, спираючись на бартку, Олекса Довбуш. Василь Баюрак тримався поруч, сторожко роззираючись на всі боки. Не хотів критися Довбуш — перетнув подвір'я, підійшов до хати, стукнув у двері. Спершу — тихо, потім — голосніше.

Від стуку цього прокинулася Дзвінка. Сіла, повернула голову до Штефана. Той теж сів на ліжку, але зовсім не виглядав заскоченим спросоння. Тримав рушницю в руках. Дзвінка хотіла щось сказати, та дуло враз націлилося на неї.

Знадвору почувся голос Довбуша:

— Штефане! Відчиняй, Штефане! Я прийшов на розмову!

Дзвінчук пильно глянув на жінку, похитав головою, загрозливо підніс рушницю трошки вище, аби тепер цілитися їй у голову.

Довбуш не переставав стукати.

— Олексо! — вичавила з себе Дзвінка — Штефана… Штефана нема вдома! Я сама!

Дзвінчук при цьому задоволено кивнув головою.

Довбуш же здивовано зиркнув на Баюрака. Той мовчав, але на його обличчі навіть у місячному сяйві помітне було полегшення. Та ватажок таки вирішив не зупинятися, знову грюкнув, крикнув:

— Де твій чоловік? Де цей скурвий син Штефан?

— Нема, — пролунало з-за дверей. — На роботу найнявся… На косовицю… Далеко звідси… Вернеться в суботу…

— Так відчиняй, Дзвінко! Чого під хатою тримаєш?

— Чоловіка ж нема… Чужих серед ночі в хату не пускають…

Почуте виявилося несподіванкою для Довбуша. Він навіть ступив кілька кроків назад. Баюрак узяв ватажка за плече.

— Ти все чув, Олексо! Ти тут чужий! Слава Богу, гайда відси!

— Ні, тепер я відси так просто не піду… Дзвінко! Відчиняй, пусти мене! Скажи в очі, що я тобі чужий!

— Олексо! — почулося розпачливе. — Господи, Олексо, йди від гріха!

Щось у її голосі змусило Довбуша раптово замислитися. Він глянув на Баюрака. Той вийняв пістоля.

А в темряві, позад них, за деревом, ніким не помічена, ворухнулася постать.

Палець Ставицького повільно тиснув на спуск рушниці.

Не будь опришки такі перейняті тим, що відбувалося — певне відчули б небезпеку…

— Дзвінко, я ламаю двері! Відчиняй! — кричав Довбуш.

Світла ніч, місячна.

Гарна мішень ватажок опришків.

Олекса Довбуш уже навалився плечем на двері.

Удар.

Другий.

Третій.

Клямка всередині хати здригнулася. Ще кілька таких дужих ударів — і двері впадуть.

Штефан Дзвінчук підвівся, взяв рушницю напереваги, посунув до дверей.

Тепер уже Дзвінка не стрималася, забула про страх, закричала:

— НІ! ШТЕФАНЕ! НІ! ОЛЕКСО, ВІН СТРЕЛЬНЕ!

Кинулася за чоловіком, повиснула на ньому. Та Штефан щосили штурхонув жінку, відкинув до стіни. А знадвору бушував Довбуш:

— То ти так зі мною, Дзвінко? Обоє тут? Смерть тобі, Дзвінчук!

Штефан наблизився до дверей, наставив на них рушницю.

— ОЛЕКСО! — голос Дзвінки — мов пораненого птаха крик.

Штефан Дзвінчук стрельнув через двері.

Олекса Довбуш, попереджений криком Дзвінки, встиг відступити від дверей.

Куля пробила їх. Але ватажок стояв надто близько — куля зачепила правий бік. Довбуш мацнув пальцем кров на рані, тоді вихопив свій пістоль.

Та наступної миті з темряви, з-за дерева, пролунав ще один постріл.

Куля, випущена з вдало вибраної позиції, влучила Довбушу зліва, зовсім близько до серця.

Схопившись за рану, Довбуш якусь мить хитався, ще не розуміючи, що сталося, а тоді впав на землю.

Кинувся Василь Баюрак до тяжко пораненого отамана. Але відразу після того, як Довбуш упав, із засідки налетіли жандарми. Баюрак встиг лише розпрямитися і вистрілити в одного з них. Той, підстрелений, упав, але

інші навалилися на опришка, скрутили його, відібрали зброю.

Дзвінчук тим часом прочинив двері, вийшов з хати, став босим на порозі, тримаючи рушницю в опущених руках.

З-за його спини боязко визирала заплакана Дзвінка.

Неквапом наблизився Штефан до тіла свого ворога. Кропнув босою ногою, процідив:

— Здох.

У відповідь Довбуш тихо застогнав.

— Як не здох, то здохнеш, суко, — промовив Дзвінчук.

У дверях, опустившись на поріг, тихо плакала Дзвінка.

Жандарми вивели полоненого Баюрака з двору Дзвінчуків.

Темна постать під деревом розпрямилася. Коли жандарми зникли з двору, темний чоловік неквапом підійшов до Штефана. Той озирнувся, впізнав, здригнувся.

Місячне світло падало на лице застреленого Олекси Довбуша.

Десь за селом знову гримнуло кілька пострілів…

VII

Історія завершена.

Більше Олекса не знав, що говорити. Він і без того відчував, як дав своїй фантазії надто велику волю. Проте Марічка мовчала, міцно притулившись до його грудей, і Олекса розумів: потрібні ще якісь слова.

— Далі почалися легенди.

— А оце, розказане тобою зараз, — не легенда?

— Про це не знає ніхто. Це в мене тут, — він легенько постукав указівним пальцем себе по лобі. — Легенди ж творилися і довкола поховання Довбуша, місце якого точно невідоме. Говорили та писали й про скарби, заховані ним десь у Карпатах, у печерах, у різних місцях. Практично нічого не відомо ані про Штефана Дзвінчука,

ані про його жінку. Чи заарештували його за вбивство, чи судили, чи спустили все, як нині кажуть, на гальмах... Зате лишилася пам'ять про Довбуша — народного героя. Хоч би як хтось старався виставити його в не надто, гм, моральному світлі. Та й загибель, можна сказати, не осміяна, а оспівана. Хіба що висновок для всіх...

Тут Олекса замовк, чекаючи, коли Марічка поведеться й запитає, з чим дівчина й не забарилася:

— Який висновок?

— Не водитися з жінками, якщо займаєшся серйозними справами. Заважають тільки. Доводять, як казали в одному фільмі, до цугундера.

— Ах ти ж...

Марічка рвучко підвелася, забарабанила кулачками по грудях коханця. Той, розуміючи й приймаючи гру, спочатку спробував боронитися, водночас удаючи, що йому боляче, тоді зловив обидві руки в повітрі за зап'ястки, стиснув трошки сильніше.

Потягнув дівчину до себе.

Губи вже ловили губи.

І те, що було далі, знає лиш світла прикарпатська ніч... Хіба що, обнімаючи Марічку, не міг Олекса викинути з голови стару пісню, котра збудила його фантазію — і, зараз він був чесним перед собою, не давала розвинутися фантазії в зовсім іншому, потрібнішому тепер, *любовному* напрямку.

Зміст

Третій рівень 3

Вечеря на двох 39

Перебір 53

Сніговий гість 67

Жінка з кошиком винограду 81

Не спізнюйся, тату! 103

Боржники Скаженого Сема 117

Обережно, двері відчиняються! 130

Одним ударом 136

Двері без номера 142

Пощастило 148

Все, як у Швеції 154

Одне бажання 160

Наше джерело в МВС… 166

Випадок із охоронцем 175

Довбуш. Постріл у темряві 188

Літературно-художнє видання

Кокотюха Андрій

ТРЕТІЙ РІВЕНЬ

Короткі історії

Збірка

Дизайнер обкладинки Волгін Юрій Євгенович
старший викладач кафедри дизайну Інституту
мистецтв Київського університету ім. Б. Грінченка.

В дизайні обкладинки використано фото:
azazello photo studio/shutterstock.com

Підп. до друку 01.03.20. Формат 84х108 1/32. Папір книжково-журнальний.
Гарнітура Тайм, Кур'єр. Друк офсетний. Умови. друк. арк. 12,6.
Обл.-вид. арк. 12,6. Наклад 1000 прим.

Видавець: ТОВ Видавництво "Нора-Друк"
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4358.
03022, м. Київ, вул. Васильківська, 30. Тел.: (+38044) 4590944.
E-mail: nora-druk@ukr.net http://www.nora-druk.com

Замовлення № 20-227.
Віддруковано на ПрАТ "Білоцерківська книжкова фабрика"
Свідоцтво серія ДК № 5454 від 14.08.2017 р.
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4.
Тел./Факс (0456) 39-17-40
E-mail: bc-book@ukr.net; сайт: http://www.bc-book.com.ua

Андрій КОКОТЮХА

Третій рівень

Фото: Артем Дубовик

«Для мене новела — передусім несподіваний, парадоксальний фінал. Її писати складніше за роман. Чомусь учився в О`Генрі, чомусь — у Марка Твена, чомусь — у Карела Чапека. Додав українських реалій, знайомого колориту. І, звичайно, кожна історія могла відбутися — й повірте, відбувається! — лише у великому місті. В той час, коли жителі вкладаються спати. Тож піднімемо покров темряви разом».

Андрій КОКОТЮХА

Кілер може отримати вигідне замовлення — але для цього треба зіграти в ризиковану гру. Зухвалі грабіжники взяли в заручники звичайного таксиста — і раптом ролі помінялися. Викрасти з музею шедевр — лише половина справи. Маньяк призначає самотнім жінкам побачення через інтернет — як це зупинити. Усе це та багато чого іншого відбувається тут і тепер, у вашому великому місті.

«Третій рівень» — перша і єдина збірка короткої гостросюжетної прози Андрія Кокотюхи. Тут всі форми кримінальної прози: від класичного детективу до трилера, від шахрайської історії до іронічної новели. А шанувальники детективу історичного дізнаються, хто ж насправді убив легендарного Олексу Довбуша.

www.nora-druk.com

ISBN 978-966-688-048-5

9 789666 880485